

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MOŽNOSTI VYUŽITÍ INTERAKTIVNÍ TABULE V HUDEBNÍ
VÝCHOVĚ NA 1. STUPNI ZŠ

POSSIBILITIES OF THE INTERACTIVE WHITEBOARD USE AT THE
LESSONS OF MUSIC AT THE FIRST GRADE OF ELEMENTARY
SCHOOLS

Bc. Andrea Doležalová

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Hana Váňová, CSc.

Oponent práce: PhDr. Petra Bělohávková, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: I. stupeň

Forma: kombinovaná

PRAHA 2015

Anotace:

Diplomová práce by měla přiblížit problematiku využití interaktivní tabule v hudební výchově, její výhody, případně nevýhody. Cílem teoretické části je postihnout historii využívání IT, základní typy tabulí, jejich charakteristiku, programy, dostupné učební programy apod. Praktická část nabídne několik vlastních ukázek práce s IT, ověřených v hudebně výchovné praxi. Její součástí bude i průzkum využívání IT v hudební výchově učiteli 1. stupně ZŠ na vybraném vzorku škol.

Klíčová slova: interaktivní tabule, interaktivní výuka, hudební výchova, i-učebnice

Anotace v anglickém jazyce:

This Diploma thesis aim is to describe the issue of the interactive whiteboard use, as well as its advantages and disadvantages at the lessons of Music. The goal of the Theoretical part is to cover the history of the interactive whiteboard application, the main types of boards, their characteristics, programmes, available learning programmes etc. The Practical part offers several personal examples of the work with the interactive board proven to be successful in my educational music practice. A research of the use of the interactive whiteboard by the primary teachers at a chosen sample of elementary schools will also be included.

Keywords: interactive whiteboard, interactive teaching, music education, interactive textbooks

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Možnosti využití interaktivní tabule v hudební výchově na 1. stupni ZŠ vypracovala samostatně pod vedením doc. PaedDr. Hany Váňové, CSc. V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Mělníku dne

.....
Andrea Doležalová

Poděkování

Chtěla bych touto cestou poděkovat doc. PaedDr. Haně Váňové, CSc. za odborné vedení mé diplomové práce, za ochotu a pomoc, kterou mi při jejím zpracování poskytla.

Andrea Doležalová

OBSAH

ÚVOD

1	Interaktivní tabule.....	8
1.1	Typy interaktivních tabulí	9
1.2	Interaktivní tabule versus interaktivní výuka	10
1.3	Dostupné učební programy na webu	11
2	Software a interaktivní učebnice.....	12
2.1	Interaktivní učebnice v hudební výchově.....	13
2.2	Digitální učební materiály k výuce HV	14
2.2.1	Metodický portál RVP.....	14
2.2.2	DUMy trochu jinak.....	15
2.2.3	Portál veskole.cz.....	16
2.2.4	Další dostupné materiály	18
3	Využití interaktivní tabule v praxi.....	22
3.1	Výhody a úskalí moderní technologie	22
3.2	Práce s IT a vytváření vlastních interaktivních materiálů	24
3.2.1	Práce ve SMART Notebooku	24
3.2.2	Práce s interaktivní učebnicí.....	27
3.3	Interaktivní tabule v hodině HV	30
4	Praktická část.....	34
4.1	Příprava ukázkových lekcí.....	34
4.1.1	Ukázková lekce 1.....	34
4.1.2	Ukázková lekce 2.....	38
4.1.3	Ukázková lekce 3.....	42
4.1.4	Ukázková lekce 4.....	45

4.2	Provedení lekcí v praxi.....	51
4.2.1	Provedení lekce 1.....	52
4.2.2	Provedení lekce 2.....	53
4.2.3	Provedení lekce 3.....	54
4.2.4	Provedení lekce 4.....	55
5	Výzkumná část.....	58
5.1	Stanovení problému, cíle a hypotéz výzkumného šetření	58
5.2	Metody výzkumu, jeho organizace a charakteristika respondentů.....	59
5.3	Vyhodnocení předvýzkumu.....	59
5.4	Průběh a realizace výzkumu	59
5.4.1	Rozbor dotazníku.....	60
5.4.2	Získaná data a jejich interpretace	61
5.4.3	Vyhodnocení pracovních hypotéz	79
5.5	Shrnutí výsledků šetření - vyhodnocení	81
	ZÁVĚR	82
	SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY	83
	SEZNAM OBRÁZKŮ	88
	SEZNAM TABULEK	89
	SEZNAM PŘÍLOH	90
	PŘÍLOHY	91

ÚVOD

Interaktivní tabule se stala moderní didaktickou pomůckou dnešní doby. Nastavený trend ve vybavování škol má za následek, že se s ní budeme setkávat stále častěji.

Diplomová práce by měla přiblížit problematiku využití interaktivní tabule v hudební výchově na základní škole. Zabývá se výhodami a úskalími moderních technologií. Teoretická část se věnuje průzkumu trhu v oblastech uplatnění interaktivních tabulí a jejich propojení s interaktivní výukou, nabídce v oblasti dostupných učebních materiálů na webu, interaktivních učebnic a způsobům práce s interaktivní tabulí. Praktická část nabízí ukázkou čtyř výukových lekcí zpracovaných na interaktivní tabuli a jejich ověření v hudebně výchovné praxi. Součástí práce je výzkum využívání interaktivní tabule v hudební výchově učiteli prvního stupně na vybraném vzorku základních škol. Průzkumná část se zabývá stanovením problému, metodami výzkumu, jeho průběhem, rozbořením dotazníků a konečným vyhodnocením získaných dat.

Jako učitelka na základní škole bych chtěla poukázat na možnost rozvoje hudební výchovy prostřednictvím využití interaktivní tabule. Tato práce by měla být zdrojem nápadů, rádcem jak pracovat s interaktivní tabulí, a to především v hudební výchově. Může sloužit jako pomocník pro učitele k oživení výuky žáků i jako vodítko k orientaci a utřebení informací pro práci s interaktivní tabulí.

1 Interaktivní tabule

Interaktivní tabule je moderní didaktická pomůcka. V podstatě se jedná o dotykově senzitivní plochu, prostřednictvím které probíhá vzájemná aktivní komunikace mezi uživatelem a počítačem. Datový projektor promítá obraz z počítače na povrch tabule s cílem zajistit maximální míru názornosti zobrazovaného obsahu. Tato tři zařízení (interaktivní tabule, počítač a dataprojektor) tvoří ucelenou vzájemně spolupracující soustavu. Výstup zvuku zajišťují reproduktory, které jsou samozřejmou součástí téměř každé tabule.

Interaktivní tabule (dále IT) byla vyvinuta speciálně pro vzdělávací účely, a díky evropským fondům se stává základním vybavením všech typů škol. Tabule nachází své uplatnění pro představení interaktivních prezentací nejen v oblasti vzdělávání, ale také v managementu a vládních institucích.

V literatuře se lze setkat s několika definicemi interaktivní tabule:¹

- Interaktivní tabule je dotykově-senzitivní plocha, která umožňuje uživatelům interaktivně komunikovat a tím usnadnit osvojování znalostí a dovedností. (Dostál J. , 2009)
- Interaktivní tabule je velká interaktivní plocha, ke které je připojen počítač a datový projektor, případně jde o velkoplošnou obrazovku (LCD, plasma) s dotykovým senzorem. (Wikipedia, 2010)

Podle Dostála² si při správné metodické integraci mohou žáci díky IT odnést osvojené znalosti na celý život.

Historie vzniku IT sahá až do roku 1991, kdy SMART Technologies představili svou první interaktivní tabuli SMART Board. Bílá tabule poskytovala možnost ovládání

¹ DOSTÁL, J. Reflexe využívání interaktivních tabulí ve výuce v mezinárodním kontextu. (český překlad) *The New Educational Review*. 2011, roč. 25, č. 3. ISSN 1732-6729. s. 2.

Dostupné z: http://jtie.upol.cz/clanky/reflexe_vyuzivani_interaktivnich_tabuli_ve_vyuce_v_mezinarodnim_kontextu.pdf

² Tamtéž, s. 1.

počítače a jeho aplikací pomocí dotyku a také podporovala vpisování do standardních aplikací Microsoft Windows. Výhradním distributorem tabulí SMART Board pro firemní a školní sektor se stala společnost AV MEDIA, a. s.

1.1 Typy interaktivních tabulí

V současnosti je na trhu několik základních druhů interaktivních tabulí, které se dělí podle druhu snímání pohybu (snímající elektrický odpor, elektromagnetické a kapacitní, infračervené, laserové, ultrazvukové, a kamerové).

Odlišnosti jsou v ovládání. Prostřednictvím prstu, speciální fixy, elektronického ukazovátko nebo dalších nástrojů lze ovládat počítač nebo pracovat přímo s interaktivní tabulí. Veškerá činnost lze uložit pro další využití.

Interaktivní tabule jsou dostupné ve dvou podobách - projekce obrazu přední a zadní. U přední projekce je projektor umístěn před tabulí, u zadní projekce za tabulí. Výrobci dále nabízejí IT s krátkou projekcí, s menším rizikem oslnění. Výhodné je pořízení tabule se zabudovaným integrovaným projektorem. V poslední době se také využívá LCD panel. IT jsou k dispozici v různých velikostech a formátech. Technologie Multi-Touch (duální vstup), umožňuje psát a kreslit na IT až dvěma uživateli současně. Výběr typu pro odběratele ovlivňuje, mimo jiné, jejich rozdílná cena.

K základní výbavě lze pořídit další příslušenství jako: diaprojektor, kolejnice (umožňují posun vertikální, horizontální), mobilní stojan (slouží k přemísťování tabule), tiskárna, slate / tablet, hlasovací systém, bezdrátové připojení, dálkové ovládání atd.

Pořizovací cena samotné interaktivní tabule se pohybuje od 20 000 do 50 000 Kč. Záleží na tom, jakou zvolíme variantu, viz výše. Dalšími důležitými položkami, které ovlivní konečnou sumu, jsou: projektor, software a příslušenství (viz výše).

Při výběru typu tabule jsou důležitými a nezanedbatelnými faktory: způsob kalibrace, ovládání, pracovní rychlost, přesnost, napájení, pracovní teplota.

Na trhu jsou k dostání tabule: SmartBoard, ActivBoard, Clasus, Interwrite, E-Beam a další. Finančně výhodné je sledovat akční nabídky za celé soustavy.

V současné době se na školách zvyšuje počet IT. Nákup je realizován prostřednictvím řady grantů EU.

Podle Wágnera³ se výroba veškerého hardware přesunula do Číny a asijských zemí a díky výrazně větším sériím, novým levnějším technologiím a výhodnějšímu kurzu koruny vůči dolaru, poklesly ceny výrobců na českém trhu. V návaznosti na projekt „EU peníze školám“ pak většina dodavatelů přizpůsobila ceny limitu 40 000Kč s DPH.

Vaňková⁴ uvádí, že i základní školy malého typu na venkově jsou dnes běžně vybaveny až čtyřmi interaktivními tabulemi, které již nejsou instalovány pouze do počítačových učeben, ale jsou k dispozici v běžných třídách pro všechny vyučovací předměty. Nejčastější využití je v českém jazyce, matematice, cizích jazycích, chemii, přírodopisu, zeměpisu, hudební výchově a výtvarné výchově.

Integrace⁵ IT do výuky se nevyhýbá žádnému stupni vzdělávání (uplatnění nacházejí na prvním i druhém stupni základních škol, stejně tak jsou ale využívány i na středních a vysokých).

1.2 Interaktivní tabule versus interaktivní výuka

Interaktivní tabule je často spojována s interaktivní výukou. Neznamená to však, že když je interaktivní tabule zastoupena ve výuce, stává se vyučování automaticky interaktivní. Zároveň to platí i naopak, výuka může být interaktivní, i když není k dispozici interaktivní tabule. Důležitým faktorem v tomto ohledu zůstává stále učitel.

Interaktivní výuka je moderní a progresivní metoda, která má aktivně zapojit všechny činitele (žák, učitel, technika) do procesu učení. Jedním z hlavních cílů je zvýšení motivace k učení. Nesmíme zapomínat, že důležitým znakem interaktivního vyučování je názornost a systematičnost. Interaktivní výukou se v neposlední řadě rozvíjejí mezipředmětové vztahy.

³ WAGNER, J. Interaktivní tabule v roce 2011: *Česká škola*. [online]. 2011 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2011/02/jan-wagner-interaktivni-tabule-v-roce.html>

⁴ VAŇKOVÁ, Š. Interaktivní tabule jako jeden ze současných trendů hudební výchovy na základní škole: *Teoretické reflexe hudební výchovy*. [online]. 2013, roč. 9, č. 2.[cit. 2014-10-12]. ISSN 1803-1331. s. 1. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/teoreticke_reflexe_hv_9_2/vankova.pdf

⁵ DOSTÁL, J. Interaktivní tabule ve výuce: *Časopis pro technickou a informační výchovu* [online]. 2009, roč. 1, č. 3, s. 11-17 [cit. 2014-10-12]. ISSN 1803-6805. s. 1. Dostupné z: http://www.jtie.upol.cz/clanky_3_2009/dostal.pdf

„Nastavený trend ve vybavování škol bude mít za následek skutečnost, že se s interaktivními tabulemi budeme ve školách setkávat stále častěji. Nezapomínejte, že instalací tabule do třídy však ještě není automaticky zajištěn pozitivní přínos pro vzdělávání. Významnou roli hraje přístup učitele, proto se neobávejte dále vzdělávat a zdokonalovat své dovednosti. Jen tak bude vaše výuka poutavá a žáci vás budou mít rádi!⁶“

1.3 Dostupné učební programy na webu

Na konci dvacátého století došlo k velkému rozvoji komunikačních možností propojených počítačovými systémy do různých sítí, které umožňují rychlou výměnu dat a vyhledávání informací.

Samozřejmostí je také přítomnost multimédií ve výchovně-vzdělávacím procesu, a to hlavně díky projektu Internet do škol. Projekt byl spuštěn v roce 2001 v rámci programu Státní informační politiky ve vzdělávání (SIPVZ) a zapojilo se do něj tehdy 3620 škol. Garantem projektu bylo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Dagmar Janečková⁷ ve svém článku uvádí, že zatímco jsou multimediální učebny s dostatečným množstvím osobních počítačů dnes již standardem na každé základní a střední škole, speciální učebny pro výuku hudební výchovy jsou zřízeny pouze na dvou třetinách základních škol. Z otázek na technické vybavení těchto učeben bylo zjištěno, že 1/3 z dotazovaných respondentů má v učebně k dispozici počítač, 1/5 projekční zařízení a 1/6 interaktivní tabuli.

⁶ DOSTÁL, J. *Interaktivní tabule: Příručka plná otázek a odpovědí užitečných pro úspěšné využívání interaktivní tabule nejen ve vzdělávání*. 1. vydání. Olomouc: NAVEP, 2012. ISBN 978-80-87658-00-0. s. 62.

⁷ JANEČKOVÁ, D. *Využití internetu v hodinách hudební výchovy*. [online]. [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/multimedia/studie/janeckova.html>

2 Software a interaktivní učebnice

Interaktivní tabule jsou běžně dodávány s autorským softwarem. Ten umožňuje pomocí mnoha funkcí a nástrojů, které obsahuje, vytvářet vlastní interaktivní cvičení. Vlastní také mediální prvky pro editaci, ukládání a sdílení. Pro práci s interaktivní tabulí lze navíc využít i prezentace v MS PowerPoint.

V praxi se setkáváme i s tzv. prohlížeči. To jsou podle Dostála⁸, zjednodušeně řečeno, odvozeniny autorských programů, které nám umožní spustit výukovou hodinu, můžeme ji editovat a běžně využívat, ale změny, které se během výuky provedou, neuložíme. Většina výrobců poskytuje prohlížeče zdarma a lze je nainstalovat na libovolný počet počítačů.

IT jsou charakteristické svojí atraktivní grafickou úpravou a obrazovým materiálem. Mají metodické příručky pro učitele, které jim usnadňují přípravy na hodiny. Základ výkladové části tvoří statická část, která se shoduje s tištěnou učebnicí. Dynamickou část tvoří systém zakomponovaných multimédií (videosekvence, animace, zvukové nahrávky, odkazy atd.).

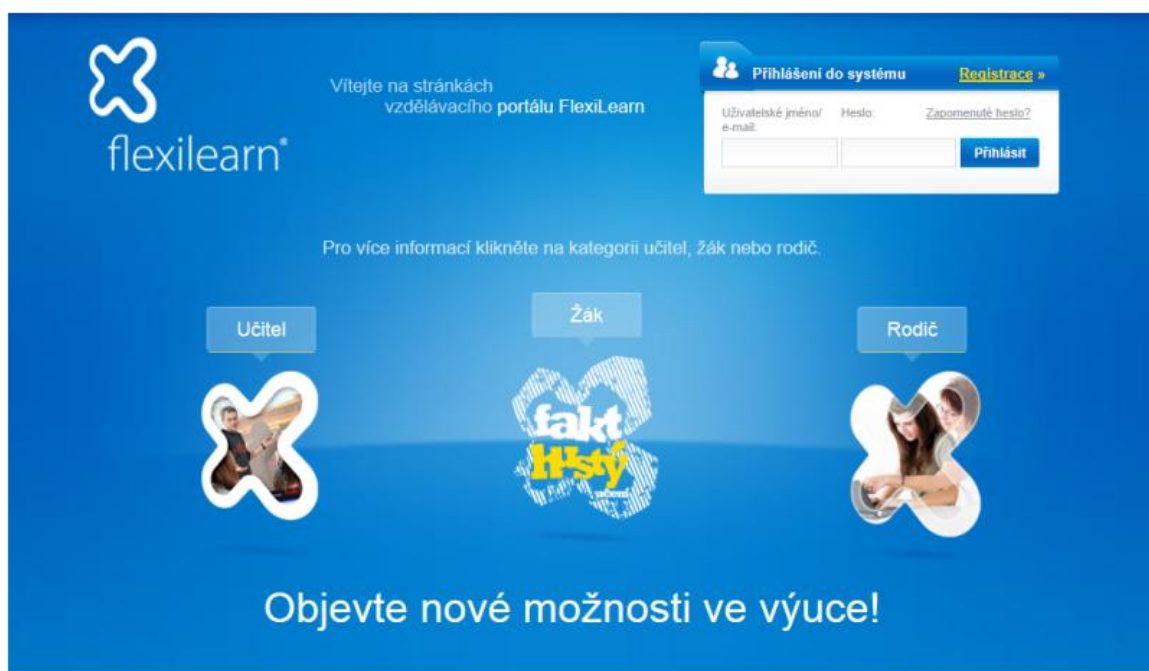
Interaktivní učebnice (dále i-učebnice) se na trhu objevily v roce 2007. Tento pojem v českém školství zavedla firma Fraus. Smyslem tohoto mimořádného projektu bylo propojení klasických učebnic s jejich elektronickou podobou (vložený zvukové nahrávky, videa, animace, ilustrace, fotografie a webové odkazy). Lze je využít ve školách i na osobních počítačích žáků.

V roce 2011 vytvořila firma Fraus vzdělávací portál, který je určen učitelům, žákům i jejich rodičům a umožňuje propojení elektronických médií v jakémkoli počítači. Velkou výhodou pro přizpůsobení výukového materiálu potřebám učitele a žáků je možnost vkládat prostřednictvím lišty pro editaci uživatelských vrstev do i-učebnic vlastní materiály a odkazy, propojovat je s jinými i-učebnicemi, exportovat a importovat data do jiného počítače, vzájemné sdílení dat.

Kdo by si chtěl vytvořit vlastní i-učebnici, interaktivní pracovní listy nebo doplnit stávající i-učebnici o nová témata, může se od března 2012 zaregistrovat na

⁸ DOSTÁL, J. Reflexe využívání interaktivních tabulí ve výuce v mezinárodním kontextu. (český překlad) *The New Educational Review*. 2011, roč. 25, č. 3. ISSN 1732-6729. s. 3. Dostupné z: http://jtie.upol.cz/clanky/reflexe_vyuzivani_interaktivnich_tabuli_ve_vyuce_v_mezinarodnim_kontextu.pdf

www.flexilearn.cz a zdarma si stáhnout program FlexiAutor. Takto vytvořené vlastní i-učebnice lze používat na interaktivní tabuli, sdílet s ostatními i tisknout. K dispozici jsou ukázky i demoverze interaktivních učebnic, na kterých si lze práci vyzkoušet. Preisler⁹ uvádí, že na tomto portálu je k dispozici seznam referenčních škol, které se rády podělí o své zkušenosti s moderními ICT pomůckami.

obr. 1: Vzdělávací portál FlexiLearn (zdroj: <https://www.flexilearn.cz/Prihlaseni>)

Dalšími nakladatelstvími, která se zabývají i-učebnicemi, jsou například: Alter, Tobiáš, Prodos či Nová škola.

2.1 Interaktivní učebnice v hudební výchově

Z hudební výchovy jsou na trhu k dostání i-učebnice:

- Pro první stupeň základní školy od nakladatelství Nová škola (Začínáme s hudební výchovou a Hudební výchova 1-5).
- Pro druhý stupeň vytvořilo učebnice nakladatelství Fraus (Hudební výchova 6. - 7. - je k dispozici, Hudební výchova 8. - 9. - bude v nabídce v roce 2016)

⁹ PREISLER, D. Moderní výuka pomocí interaktivních tabulí: *Dobrá praxe*. [online]. MV ČR. 2014 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/moderni-vyuka-pomoci-interaktivnich-tabuli.aspx>.

Na podzim 2014 by měl vyjít bonus v podobě karaoke.

Co se týká obsahu, jsou i-učebnice totožné s tištěnou verzí učebnic. Díky možnosti využití interaktivní tabule či počítače poskytují pro žáky atraktivnější práci s textem a obrazovými materiály. Často obsahují multimédia v podobě animací, video ukázek, zvukových nahrávek, slovníků cizích slov, odkazů na webové stránky a další. Do učebnic mohou učitelé vpisovat vlastní poznámky nebo si text dle vlastní potřeby upravovat.

Materiály s názvem *Smart Notebooky* jsou podporovány interaktivní tabulí Smart Board vyráběné Smart Technologies. Ty jsou v dnešní době ve školách nejrozšířenější.

Další sadu učebnic pro výuku HV vytvořil Mgr. František Hejnák. Učebnice tvoří od roku 2005 a v současné době působí v Mladé Boleslavi.

Nabízí:

- Elektronické učebnice HV pro 6. - 9. ročník ZŠ (pro 1. - 4. ročník víceletých gymnázií, pro hudební nauku v ZUŠ)
- Elektronické učebnice HV pro 6. - 9. ročník ZŠ – PROCVIČOVÁNÍ
- Elektronické učebnice HV pro 4. a 5. ročník ZŠ
- Elektronická učebnice HV pro 1. ročník ZŠ.

I-učebnice jsou z finančního hlediska pro některé školy nedostupné. Jejich cena se pohybuje cca od 2000,- do 8000,-Kč. Výukové materiály lze zdarma stáhnout na nejrůznějších webových serverech (viz níže). Autory takových materiálů jsou většinou samotní učitelé.

2.2 Digitální učební materiály k výuce HV

2.2.1 Metodický portál RVP

Jde o portál vzdělávání, který je určen odborné pedagogické veřejnosti. Vznikl jako hlavní metodická podpora učitelů. Zaměřuje se na problematiku přípravy a realizace ŠVP. Jeho smyslem bylo vytvořit prostředí, ve kterém se budou moci učitelé navzájem inspirovat a informovat o svých zkušenostech. Materiály jsou uloženy v databázi. Učitelé mohou sdílet své názory prostřednictvím fóra (diskuse, blogu).

<http://dum.rvp.cz/index.html>

Digitální učební materiály (DUM) → základní vzdělávání → Umění a kultura →

- první stupeň (25 souborů ke stažení – 18 souborů k prvnímu vzdělávacímu období, 7 souborů ke druhému vzdělávacímu období)
- 2. stupeň (34 souborů ke stažení)

Dum znamená digitální učební materiály, které jsou přehledně rozděleny do oblastí odpovídajících rámcově vzdělávacímu programu. Hudební výchova je zařazena pod umění a kulturu a je rozdělena do kategorií pro základní vzdělávání, pro gymnaziální vzdělávání a pro základní umělecké vzdělávání.

Najdeme zde, mimo jiné, hudební rébusy nebo pracovní list, ve kterém žáci pojmenovávají hudební nástroje a potom pantomimicky předvádějí, jak se na ně hraje. Využít můžeme také test hudebnosti, který odhalí silné a slabé stránky žáků, a my s takto zjištěnými informacemi můžeme dále pracovat. Část digitálních učebních pomůcek je zaměřena na poznávání a osvojování skladatelů. Většina prezentací je v PowerPointu.

Konkrétně pro první stupeň základní školy nabízí Ing. Jan Fišer¹⁰ prezentaci s hudebními nástroji. Prezentace je určena pro první období (7-9 let). Obrázky hudebních nástrojů (flétna, housle, klavír, harfa, foukací harmonika, buben, akordeon, saxofon, violoncello, kytara, trumpet) jsou doplněny zvukovou stopou (ke stažení v hypertextovém odkazu). K dispozici je také pracovní list.

2.2.2 DUMy trochu jinak

<http://trida.dumy.cz/prihlasit>

Na stránkách je k dispozici modul iTřída, který je určen pro přímou i nepřímou výuku žáků. Jedná se o zabezpečený modul, který je určen pro žáky přizvané učitelem. Výhody přehledně popisuje ve svém článku J. Fišer.¹¹ Žáci se mohou zapojit přímo z domova nebo z místa, kde je k dispozici internet a mohou společně využívat všechny DUMy, uložené na portálu. Ti, kteří ve škole chyběli, mohou doplnit zameškanou látku, učitel může zadávat

¹⁰ Dostupné z: <http://dum.rvp.cz/materialy/hudebni-nastroje-2.html>

¹¹ FIŠER, J. Interaktivní webové stránky pomáhají zpestřit výuku a věnovat se žákům individuálně. *Týdeník školství*, 1993, roč. 20, č. 30. ISSN 1210-8316. s. 7.

přímo v hodině úkoly, testy, psát vzkazy, vkládat poslechy, zprávy a informace, vyvolávat diskuse.

2.2.3 Portál veskole.cz

Portál, kde je k dispozici více než 30 000 DUMů. Jedná se v podstatě o přehlednou online sborovnu, v níž lze hledat, stahovat a sdílet hotové lekce ze všech předmětů.

<http://www.veskole.cz/>

DUMy (digitální učební materiály) → stačí do vyhledávače zadat *hudební výchova* (zde je k dispozici cca 500 souborů z HV ve SMART Notebooku)

Tato stránka nabízí kvalitní ohodnocené digitální učební materiály (DUMy). V současné době jich je k dispozici ke stažení přes 30 tisíc. V sekci DUMy najdete soubory pro interaktivní tabule SMART Board a Active board.

Výukový materiál „Orffův instrumentář“ od I. Hozákové¹² ze ZŠ speciální v Uničově, nabízí práci pro 1. ročník ZŠ. Děti poznávají hudební nástroje podle zvuku a obrázku. Prezentace je vytvořena ve SMART Notebooku. Úkolem je vybrat a označit hudební nástroje, pojmenovat je (rumbakoule, činely, triangel, xylofon, tamburínu, ozvučená dřívka) a ke zvuku, který se skrývá pod obrázkem přiřadit správný hudební nástroj. Součástí této prezentace je vložená stránka s metodickým postupem (viz *obr. 2*).

¹² Dostupné z: <http://www.veskole.cz/dumy/ostatni-skoly/orffuv-instrumentar>

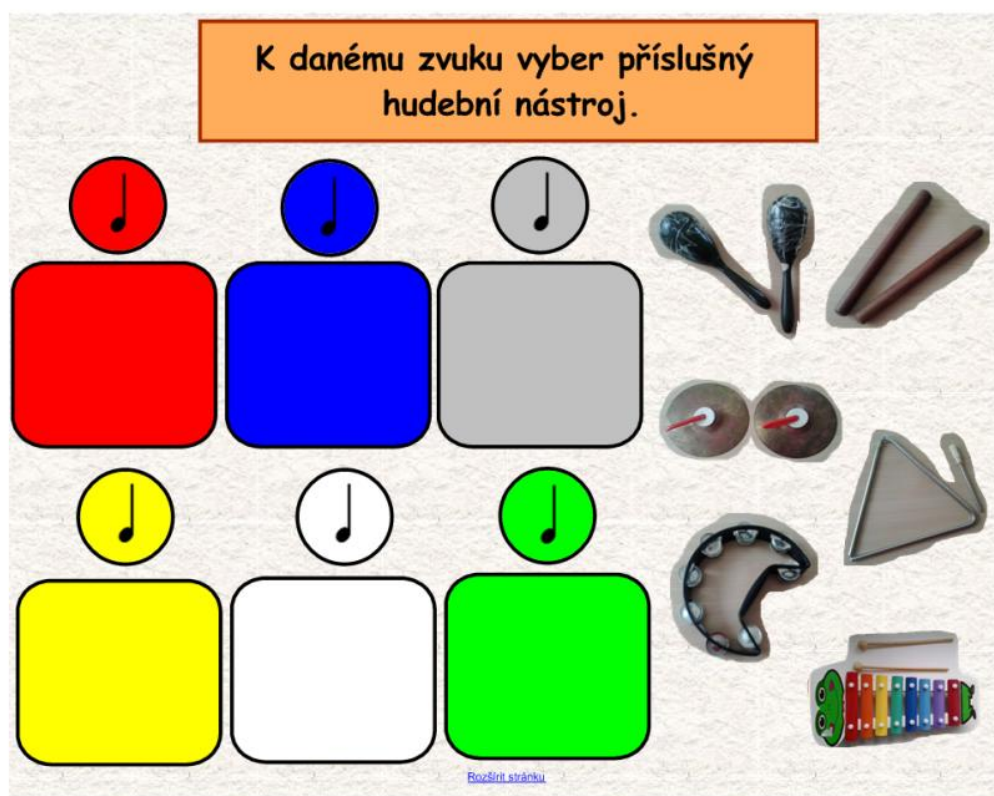
Metodika

1. **Vyber** - z obrázků vyber hudební nástroje a zakroužkuj je. Zbytek odstranit kliknutím.
2. **Pojmenuj** - podle předlohy pojmenuj hudební nástroj přetáhnutím názvu pod obrázek.
3. **Poznej podle zvuku** - klikni na notu v kolečku a podle zvuku vyber správný hudební nástroj.
4. **Udělej skupinu** - přetáhnutím obrázků a koleček vytvoř skupiny *obrázek-fotka-zvuk*.

obr. 2: Orffův instrumentář – metodika (zdroj: <http://www.veskole.cz/dumy/>)

obr. 3: Orffův instrumentář – hudební nástroje (zdroj: <http://www.veskole.cz/dumy/>)

obr. 4: Orffův instrumentář – zvukové nahrávky (zdroj: <http://www.veskole.cz/dumy/>)

2.2.4 Další dostupné materiály

Spousta škol se zapojuje do projektů Evropské unie a na svých stránkách nabízí digitální učební materiály ke stažení zdarma.

Materiály k hudební výchově:

<http://www.zschocho.cz/upload/dum/>

Hudební výchova 4. – 5. třída (Ze) - (20 souborů ke stažení ve SMART Notebooku)

Hudební výchova 6. - 9. třída (K) - (22 souborů ke stažení ve SMART Notebooku, PowerPointu, Wordu a PDF)

Materiály byly vytvořeny v rámci projektu Individualizace a inovace výuky. Např. Mgr. Zelinková¹³ vytvořila výukový materiál pro 4. a 5. ročník. Slidy o Janu Jakubovi Rybovi

¹³ VY 32 inovace Hv45 07. notebook

Dostupné z: [http://www.zschocho.cz/upload/dum/?dir=Hudebn%ED%20v%FDchova%204.-5.t% F8%E Dda%20%28Ze%29](http://www.zschocho.cz/upload/dum/?dir=Hudebn%ED%20v%FDchova%204.-5.t%F8%E Dda%20%28Ze%29)

obsahují životopis umělce, odkazy na poslechové ukázky, charakteristiku Vánoc a odkazy na známé vánoční koledy.

<http://www.2zsberoun.cz/projekty/3/14/1/90/>

- 3. ročník → Hudební výchova (2 soubory ke stažení)
- 4. ročník → Hudební výchova (2 soubory ke stažení)
- 5. ročník → Hudební výchova (1 soubor ke stažení)
- 6. ročník → Hudební výchova (1 soubor ke stažení)
- 8. ročník → Hudební výchova (12 souborů ke stažení)
- 9. ročník → Hudební výchova (7 souborů ke stažení)

<http://www.zs-studanka.cz/dum.html>

- 1. ročník → Hudební výchova (6 souborů ke stažení)
- 2. ročník → Hudební výchova (1 soubor ke stažení)
- 3. ročník → Hudební výchova (1 soubor ke stažení)
- 4. ročník → Hudební výchova (2 soubory ke stažení)
- 6. ročník → Hudební výchova (2 soubory ke stažení)
- 7. ročník → Hudební výchova (3 soubory ke stažení)
- 8. ročník → Hudební výchova (3 soubory ke stažení)
- 9. ročník → Hudební výchova (2 soubory ke stažení)

Materiály byly vytvořeny k projektu EU peníze školám. Autorkou prezentace pro 3. ročník je Mgr. Brabcová¹⁴. V prezentaci se pracuje s písní, Když jsem já sloužil, a práce je propojením s předmětem Člověk a jeho svět – Domácí zvířata.

¹⁴ Dostupné z: <http://www.zs-studanka.cz/dum-3roc-hude.html>

Doplňte správně zvířecí rodinky pomocí obrázků

slepice, kohout, ?

kráva, býk, ?

kočka, kocour, ?

husa, houser, ?

ovce, beran, ?

kachna, kačer, ?

tele

kotě

kuře

house

kachně

jehně

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Martina Brabcová

[Řešení](#)

obr. 5: Když jsem já sloužil (zdroj: <http://www.zs-studanka.cz/dum-3roc-hude.html>)

<http://skolicka6.sweb.cz/>

Vybrat soubor PISNICKY → k dispozici je cca 45 souborů v Internet Explorer

Stránky nabízejí zpracované texty písní, doplněné zvukovým a obrazovým materiálem.

<http://www.karaoketexty.cz/>

Do vyhledávače se zadá název písně. K dispozici je zvuková i obrazová ukázka a text skladby. Karaoke může být v současné době jedním ze způsobů, jak se mohou děti ve škole odreagovat a zároveň si aktivně zazpívat.

<http://cs.wikipedia.org>

Wikipedie je mnohojazyčná internetová encyklopedie, kterou tvoří sami čtenáři. V České republice existuje od roku 2002. Do Wikipedie může přispívat kdokoliv, může zakládat nové články nebo rozšiřovat ty stávající, opravovat jazykové chyby atd. Hlavními pravidly jsou ověřitelnost, encyklopedická významnost a nezájatý úhel pohledu. Články

nesmějí porušovat autorská práva, měly by mít encyklopedický styl a být doloženy věrohodnými zdroji. Takto získané informace doporučuji ověřit ještě jinými zdroji.

<http://www.youtube.com>

YouTube je největší internetový server pro sdílení videosouborů, který byl založen v roce 2005. Od roku 2008 má i české rozhraní. Na portál umísťuje soubory široká veřejnost, což přináší i značná úskalí v kvalitě záznamů.

Váňová¹⁵ ve svém článku nabízí návod, jak lze tyto videosoubory pomocí jednoduchého programu A Tube Catcher stáhnout a následně upravit do powerpointových prezentací.

¹⁵ VÁŇOVÁ, H. Powerpointové prezentace v hodinách hudební výchovy. *Hudební výchova*, roč. 18, 2010, č. 1. ISSN 1210-3683. s. 13.

3 Využití interaktivní tabule v praxi

- Představování klíčových myšlenek
- Vyhledávání informací
- Seznámení se s obsahem hodiny
- Promítání filmových klipů
- Hodnocení hodin projektů
- Sdílení práce žáků

Toto je jen část úkonů, které nám tato moderní technologie umožňuje. Software IT je výbornou didaktickou a názornou pomůckou pro oživení vyučovacího procesu. Žáci mohou shlédnout obrázky a doplnit svoji zkušenost o autentické zvuky. Učitel může kdykoliv v průběhu vyučovací hodiny připomenout probíranou látku návratem k předchozímu listu. Obsah hodiny lze uložit, pozměnit, vytisknout, znovu použít a sdílet s ostatními. Děti si mohou připravit vlastní prezentace, které lze uložit. Při představování prezentací mají oporu, což u nich snižuje obavy a stres ze selhání.

O průběhu hodin bychom si měli vést záznamy, aby se aktivity zbytečně neopakovaly. Učitelé, kteří nevyužívají práci s IT jako součást dlouhodobé výukové strategie a používají jen náhodné stažené digitální materiály, sice dokážou žáky zaujmout a motivovat, ale většinou nedosahují žádoucích výstupů učení tak, aby souvisely s osnovami nebo výukovým plánem.¹⁶

3.1 Výhody a úskalí moderní technologie

Aby byla interaktivní tabule skutečně funkční a pro žáky a učitele obohacením, je třeba dodržovat určité zásady. Učitelé by měli být především dobře proškoleni, ideální je poskytnutí ukázkové hodiny pro všechny zájemce a následně pravidelná školení k ovládnutí tabule.¹⁷

Používání technologie 21. století nám přináší mnohé výhody, ale také určitá úskalí.

¹⁶ BANNISTEROVÁ, D. *Jak nejlépe využít interaktivní tabuli*. [online]. Dům zahraničních služeb, 2010 [cit. 2013-14-07]. ISBN 978-80-87335-15-4. s. 11. Dostupný z: http://moe.eun.org/c/document_library/get_file?uuid=f44dab6b-6a5c-4aba-8949-da634b3c56d&groupId=10620

¹⁷ VAŇKOVÁ, Š. Interaktivní tabule jako jeden ze současných trendů hudební výchovy na základní škole: *Teoretické reflexe hudební výchovy*. [online]. 2013, roč. 9, č. 2. [cit. 2014-10-12]. ISSN 1803-1331. s. 10. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/teoreticke_reflexe_hv_9_2/vankova.pdf

Výhody:

- motivace – práce s moderními technologiemi je pro žáky poutavější;
- opakované využití materiálů – snadná aktualizace, sdílení učitele s žáky, rodiči;
- možnost opakovaného spuštění – návrat k tématu, práci lze uložit a pokračovat v ní později;
- vizualizace učiva – názornost, snadnější zapamatování si;
- zjednodušení a zefektivnění práce – prezentace, vyvozování, řešení problému, opakování, procvičování...
- dostupnost - servery s připravenými hodinami, i-učebnice, galerie;
- bezprašnost – (psaní křídou);
- aktivní zapojení žáků do výuky – atraktivní styl vyučování;
- rozvoj informační a počítačové gramotnosti – žáků i učitele;
- okamžitá zpětná vazba;
- usnadnění práce u dětí se speciálními potřebami;
- interaktivita – zapojení do procesu učení, zábavný styl učení.

Úskali:

- manipulace – jednodotykovost (pouze jeden uživatel, v případě technologie Multi Touch dva uživatelé);
- negativní vliv na zrak;
- potlačování rozvoje abstraktního učení žáků;
- v HV svádí k omezení tradiční hry na hudební nástroje a zpěvu;
- příliš časté používání – způsobuje omezení psaného projevu, opadání zájmu ze strany žáků;
- riziko poškození IT – především v čase přestávek;
- nedostatky v technice – např. stín, špatná čitelnost při přímém slunečním svitu;

- cena;
- závislost na PC a elektrickém připojení – spotřeba energie.

Efektivitou využití IT ve školách se zabývají také výzkumy. Např. Preisler¹⁸ se ve svém článku zmiňuje o výzkumech ve španělských a britských školách.

Se zajímavým výzkumem přišli španělští odborníci na mezinárodní konferenci o nadaných ECHA (European Council for High Ability). Ve své prezentaci uvádí, že prostřednictvím interaktivní tabule lze pomocí správného použití stimulovat a rozvíjet kreativitu žáků. Výsledky ukázaly, že míra kreativity u dětí se po několikaměsíčním vyučování pomocí IT, kterou měli žáci stále k dispozici ve své kmenové třídě, posunula z 63 % na 80 %.

(Martin Lobo, ECHA 2008, Study of Classroom Practice and Effective Teaching Strategie with Digital Smart Board to Gifted)

Opačné výsledky studie získalo britské ministerstvo školství. Výměna klasických školních tabulí za IT v britských školách nepřinesla očekávané zlepšení studijních výsledků u žáků. Zpráva tvrdí, že snaha učitelů připravit pomocí této technologie komplexnější hodiny s rychlejším tempem výuky odsoudila mnohé žáky do role pasivních diváků.

Z toho jednoznačně plyne, že zda bude výuka s interaktivní tabulí pro žáky skutečně interaktivní, záleží především na didaktických dovednostech učitele. Technika je pouhý prostředek k dosažení cíle.¹⁹

3.2 Práce s IT a vytváření vlastních interaktivních materiálů

3.2.1 Práce ve SMART Notebooku

Prostředí notebooku dělí zobrazovanou plochu na dvě části: samotnou pracovní plochu a panel nástrojů. SMART Board má velice přehledně zpracovaný panel nástrojů.

¹⁸ PREISLER, D. Moderní výuka pomocí interaktivních tabulí: *Dobrá praxe*. [online]. MV ČR. 2014 [cit. 2014-10-12]. s. 1. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/moderni-vyuka-pomoci-interaktivnich-tabuli.aspx>

¹⁹ PREISLER, D. Moderní výuka pomocí interaktivních tabulí: *Dobrá praxe*. [online]. MV ČR. 2014 [cit. 2014-10-12]. s. 1. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/moderni-vyuka-pomoci-interaktivnich-tabuli.aspx>

V panelu pak najdeme 3 části:

- třídění stránek - pro zobrazování a organizování náhledů stránek Notebooku;
- galerii - pro připojení a ukládání obrázků, zvuků, filmů, animací a textových souborů;
- přílohy - pro připojení souborů, zkratk, a odkazů, které mohou být zpřístupněny v průběhu prezentace. Uživatelé mohou vytvořit vlastní obsah, nebo použít obsah z vyhledávací galerie edukačních materiálů.

obr. 6: Pracovní lišta – SMART Notebook

Pera, čáry – nástroje na kreslení a psaní - lze nastavit velikost, barvu, tloušťku. Uživatel může psát přímo na IT nebo v editoru.

Tvary a výplně – nástroje na kreslení - umožňují zvolit velikost, barvu a další vlastnosti čar, tvary, zvýrazňovač, výplň.

Guma – odstraňování psaní a kreslení perem, na IT můžeme text smazat pomocí elektronické houby.

Textové nástroje – umístí na obrazovku textové pole, do kterého je možné vpisovat text, lze nastavit vlastnosti písma.

Měřicí nástroje – umožňují práci s pravítkem, úhloměry a kružítkem.

Vlastnosti – nastaví styly výplně, nahrávání stránky.

Roleta, clona, stínítko – částečné nebo celé zakrytí obrazovky. Pomáhá při postupném odkrývání stránky.

Videozáznam – záznam aktivity na IT. Díky videozáznamu si můžeme uchovat jakoukoli část hodiny pro pozdější využití.

Digitalizace obrazovky – umožní vyjmout část obrázku z tabule nebo externího zdroje.

Ocelková²⁰ uvádí, že interaktivní výuka je perspektivní forma vyučování. Díky možnosti propojování, kombinování a doplňování získaných informací, si děti mohou získané vědomosti dávat do souvislostí. Interaktivní výuka je podporována prací s interaktivní tabulí. Ta by se měla stát pracovním centrem učebny, středem zájmu a diskusním fórem třídy a zvyšovat tak schopnost vnímání žáků.

Naproti tomu, Dostál²¹ ve své práci popisuje několik předsudků, které vznikly při zavádění IT do výuky a byly identifikovány na základě hospitací. Jedním z nich je tvrzení, že pokud nemám připravené výukové objekty dopředu, nemohu interaktivní tabuli využívat. Řada studijních materiálů může totiž vznikat přímo ve výuce za vzájemné spolupráce učitele a žáků, což se mi několikrát potvrdilo v praxi.

3.2.2 Práce s interaktivní učebnicí

Tyto učebnice nám zprostředkovávají širokou škálu výukových materiálů. Umožňují rozšíření probírané látky za pomoci nejrůznějších zdrojů, pohyb, interakci, zpětnou vazbu. Ocelková²² dále uvádí, že výhodou i-učebnice je mimo jiné hardwarová univerzálnost a nenáročnost, lze je používat na všech typech IT.

Učebnice se skládají ze statické a dynamické části. Základní statická část bývá totožná s tištěnou verzí učebnice, dynamickou část tvoří systém promyšlených multimédií (videosekvence, animace, nahrávky, fotografie...), zakomponovaných do učiva.

Učebnici pro daný ročník je potřeba nainstalovat i s různými přílohami (např. cvičení), po instalaci lze s učebnicí hned pracovat. Po spuštění se zobrazí dvojstránka učebnice a nad ní nástrojová lišta pro navigaci a práci s knihou (v případě potřeby lze lištu přesunout dolů).

²⁰ OCELKOVÁ, P. *Interaktivní učebnice ve výuce vzdělávací oblasti člověk a příroda: Zeměpis v nové perspektivě aneb tudy cesta nevede*. [online]. Ostrava: MŠMT ČR, 2012 [cit. 2014-10-12]. s. 3. Dostupné z: http://projekty.osu.cz/zemepisnove/wp-content/uploads/1.5.Interaktivni_ucebnice.pdf

²¹ DOSTÁL, J. Interaktivní tabule ve výuce. *Časopis pro technickou a informační výchovu* [online]. 2009, roč. 1, č. 3, [cit. 2014-10-12]. ISSN 1803-6805. s. 13. Dostupné z: http://www.jtie.upol.cz/clanky_3_2009/dostal.pdf.

²² OCELKOVÁ, P. *Interaktivní učebnice ve výuce vzdělávací oblasti člověk a příroda: Zeměpis v nové perspektivě aneb tudy cesta nevede*. [online]. Ostrava: MŠMT ČR, 2012 [cit. 2014-10-12]. s. 5-10. Dostupné z: http://projekty.osu.cz/zemepisnove/wp-content/uploads/1.5.Interaktivni_ucebnice.pdf

obr. 8: Nástrojová lišta i-učebnice

otevření uživatelské vrstvy - umožňuje doplnit učebnici o vlastní materiály

interaktivita - režim ovládání učebnice

umožňuje vytvořit výřez a přizpůsobit jeho velikost

režim zobrazení dvě strany/jedna strana

hledat - vyhledávání slova v knize

google vyhledávání - doplnění informací z internetu
google web, google obrázky, google mapy, You Tube

slovníky - lze přikoupit multilicenci

nastavení pozadí IT
(prázdná tabule, mřížka, osy, notová osnova)

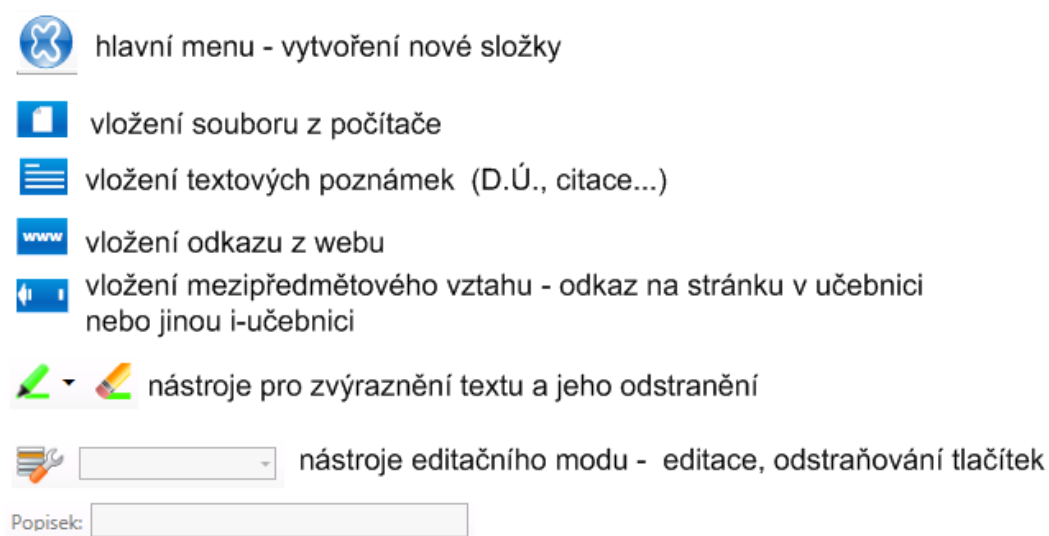
obr. 9: Popis ovládacích prvků

Interaktivní učebnice nám umožňuje:

1. práci s textem;
2. práci s obrázkem, mapou;
3. práci s videem a animacemi;
4. práce s internetem;
5. práce se zvukovými nahrávkami;

6. mezipředmětové propojení;
7. práci s interaktivními cvičeními.

Vkládání vlastních materiálů do i-učebnice nám umožňuje lišta pro editaci uživatelských vrstev (spodní řada nástrojové lišty):

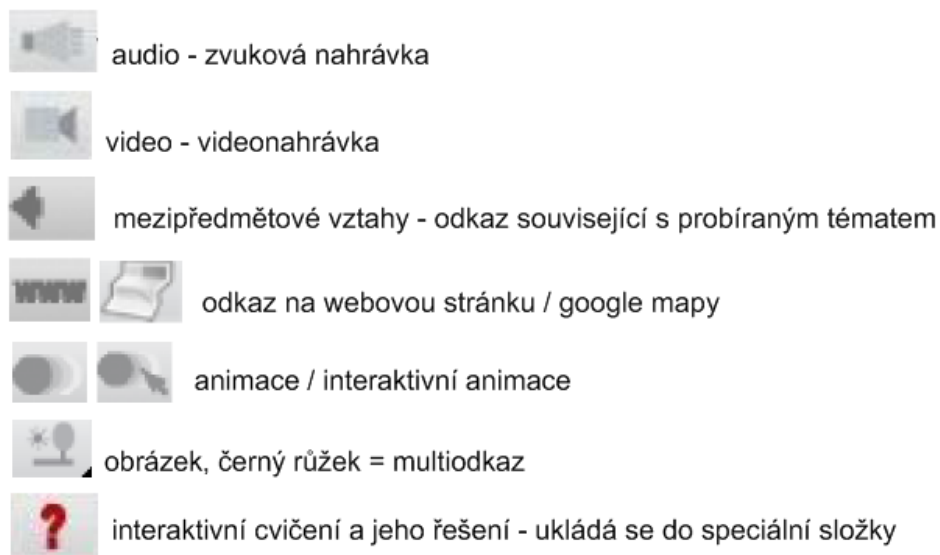

obr. 10: Nástroje pro editaci

Přenesení vytvořené uživatelské vrstvy do jiného počítače:

Pomocí hlavního menu je potřeba publikovat uživatelskou vrstvu. Všechna data se uzamknou do jednoho souboru, který lze přenést na flashdisku nebo zaslat emailem. Vrstvu načteme do i-učebnice pomocí tlačítka import – otevření uživatelské vrstvy (viz výše). Takto vytvořenou vrstvu můžeme sdílet s žáky.

Interaktivní učebnice také obsahuje šedá obdélníková tlačítka se symboly, které slouží k **rozšíření výukových materiálů**:

obr. 11: Symboly pro rozšíření výukových materiálů

3.3 Interaktivní tabule v hodině HV

V hudební výchově, podle Vaňkové²³, použití interaktivní tabule svádí k omezení tradiční hry na akustické nástroje a k omezení zpěvu. Učitel se dostává do pasivní role „obsluhovatele“ technických přehrávacích zařízení. Prozatím není dostatek hotových výukových materiálů.

Podle mého názoru není IT jedinou příčinou omezování živé hudby. Se změnou životního stylu se zmenšuje počet lidí, kteří umí hrát na hudební nástroj. Pak jim nezbývá nic jiného, než se omezit na využití přehrávacích zařízení. A to je velká škoda, protože žádná technika nemůže nahradit živou hudbu. Děti v dnešní uspěchané době nemají výdrž a chuť učit se něco navíc. Ve svém volném čase se raději věnují hře na počítači a jiným technickým vymoženostem, než aby trávily čas učením se na hudební nástroj. Co se týká

²³ VAŇKOVÁ, Š. Interaktivní tabule jako jeden ze současných trendů hudební výchovy na základní škole: *Teoretické reflexe hudební výchovy*. [online]. 2013, roč. 9, č. 2.[cit. 2014-10-12]. ISSN 1803-1331. s. 9. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/teoreticke_reflexe_hv_9_2/vankova.pdf

dostupnosti výukových materiálů, ta se naopak díky zapojení škol do různých projektů EU (viz výše) naštěstí stále zlepšuje.

„V dnešním přetechizovaném světě navíc takto vzniká prostor pro využití a působení hudby v různých kontextech. Doufejme, že stále primární zůstává hudba jako umělecko-estetický fenomén všestranně ovlivňující dítě, potažmo člověka, ale stále důrazněji se prosazují situace, kdy je hudba doplňkem jistých činností, kulisou, ale též masově působícím prostředkem vedoucím až ke zneužívání a zmanipulování lidské psychiky. A v této bezbřehé nabídce rozmanitých hudebních projevů stojí učitel, jehož úkolem je najít cestu, ukázat mladému člověku prostřednictvím hudby a jejího obsahu pozitivní cíle, které ho mohou a měly by zaujmout a pomoci zformovat, ukázat mu kouzlo ve smyslu porozumět hudbě.²⁴“

V souvislosti s individuálními rozdíly mezi jedinci mluvíme o tzv. typech učení²⁵. Ty jsou vázány na způsoby, jimiž přijímáme a zpracováváme informace ze svého okolí. Vzhledem k tomu, že každý z nás preferuje jiný typ učení, podle dominantního druhu své inteligence, je při vyučovací hodině ideální propojení učebnic, pracovních listů, interaktivní tabule a reálných pokusů. Tím máme šanci zesílit přijímání a zpracovávání podnětů, jež jsou úzce vázány na způsoby, které využíváme k záměrnému studiu. Této skutečnosti si musíme být jako učitelé vědomi a zohledňovat ji při volbě vyučovacího přístupu a následném hodnocení.

- Vizualní typ

Vyhovuje mu přijímat informace v obrazové podobě, rád si podtrhává, kreslí schémata, prohlíží obrázky. Má problémy, pokud je odkázán pouze na poslech. Nestačí mu výpis z učiva, potřebuje vizuální stimulaci.

²⁴ PŘIBYLOVÁ, L. Hodnocení kvality vzdělávání a výpověď výzkumných dotazníků v oblasti hudební výchovy. [online]. 2011. [cit. 2014-10-12]. s. 1. Dostupné z: <http://vcv.truni.sk/konferencia/files/Pribylova.pdf>

²⁵ KARGEROVÁ, J., MAŇOUROVÁ, Z. Individualizace ve výuce: Část I. Individualizace ve výchově a vzdělávání. 1. vyd. Praha: Step by Step ČR, o. s., 2013. Dostupné z: <http://sbscr.cz/podpora-ucitelu/soubory/67800d48cd69b8cec8839044358f12e8.pdf>

- Komunikativní (Auditivní, verbální) typ

Raději naslouchá a hovoří, než čte a píše. Pochopit a zapamatovat si psaný text mu může činit problémy. Vyhovuje mu vyprávění, výklad, poslech, diskuse. Dobře si pamatuje příběhy a vtipy, učí se nahlas.

- Haptický a kinestetický typ

Vyhovuje mu něco s informacemi dělat, dotýkat se předmětů, manipulovat s nimi. Potřebuje kontakt s realitou, dobře si pamatuje situace, kterých se zúčastnil. Učí se prostřednictvím osobní zkušenosti, ukázek, simulací. Je pro něj obtížné sedět a poslouchat, číst a psát delší dobu. Upřednostňuje manipulaci s předměty, vymyšlení úkolů a her pro druhé, výzkum, projektové učení, pokusy.

Určitě neuděláme chybu, když budeme při volbě tématu dbát na to, aby úkoly a činnosti, které pro žáky připravujeme, rozvíjely různé typy inteligencí, viz teorie mnohočetných inteligencí podle Howarda Gardnera.²⁶

Váňová²⁷ poukazuje na pozitivní úlohu vizualizace u vzrůstajícího procenta dětí s poruchami koncentrace pozornosti. V této otázce je vizualizace užitečná zejména u žáků hudebně méně rozvinutých, kdy vizualizace vede k zpředmětnění jinak abstraktních a neurčitých sluchových vjemů, u žáků s dominantní zrakovou pamětí a v neposlední řadě u dětí, které jsou zvyklé mít techniku všude kolem sebe a práce bez ní pro ně přestává být atraktivní. Vizualizace nesmí odvádět pozornost dítěte od samé podstaty hudby, ale naopak zrakové vjemy korespondují se sluchovými a s obsahem vnímané hudby.

Velice zajímavým způsobem využívá IT v ZŠ v České Kamenici pan učitel Mgr. Turek při hodinách hudební výchovy. Ředitel Preisler²⁸ píše, že se panu učiteli podařilo propojit tabuli, počítač a elektronický hudební nástroj. Vytvořil tak pomůcku, na které dokáže za pomoci notačního programu názorně vysvětlovat základy hudební nauky. Žáci se stávají aktivními tvůrci. Jejich záznam do notové osnovy jim IT okamžitě přehraje. Texty písní,

²⁶ KARGEROVÁ, J., MAŇOUROVÁ, Z. Individualizace ve výuce: Část I. Individualizace ve výchově a vzdělávání. 1. vyd. Praha: Step by Step ČR, o. s., 2013, s. 50. Dostupné z: <http://sbscr.cz/podpora-ucitelu/soubory/67800d48cd69b8cec8839044358f12e8.pdf>

²⁷ VÁŇOVÁ, H. Powerpointové prezentace v hodinách hudební výchovy. *Hudební výchova*, roč. 18, 2010, č. 1. ISSN 1210-3683. s. 12.

²⁸ PREISLER, D. Moderní výuka pomocí interaktivních tabulí: *Dobrá praxe*. [online]. MV ČR. 2014 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/moderni-vyuka-pomoci-interaktivnich-tabuli.aspx>.

které jsou uloženy v počítači, lze promítnout na IT a dají se použít ke skupinovému či sólovému zpěvu.

4 Praktická část

Praktická část diplomové práce se zabývá přípravou čtyř ukázkových hodin/lekci a jejich ověření ve výuce na ZŠ.

Jedná se o ukázkou dvou lekcí z mé interaktivní učebnice hudební výchovy pro 1. a 2. třídu základní školy, na které v současné době pracuji. Ta je rozdělena do deseti hlavních témat. Každé téma je rozpracované do čtyř lekcí. Cílem lekce není probrat ji celou během jedné vyučovací hodiny. Každý učitel si může své hodiny přizpůsobit podle aktuální úrovně dětí. Lekce je možné využít tak, jak jdou po sobě, případně některá cvičení vynechat, odsunout na pozdější dobu nebo se k nim vracet v rámci opakování. Také je lze využít jako zásobník námětů a doplnit je o vlastní nápady. K jednotlivým písním a rytmickým cvičením jsou zpracovány pracovní listy, které lze využít v rámci mezipředmětových vztahů (ČJ, PČ...). Celý soubor obsahuje zpracované lekce na IT ve Smart Notebooku, hudební nahrávky, pracovní listy a další pomůcky.

Další ukázky v praktické části představuje jedna poslechová hodina pro čtvrtý ročník základní školy a lekce z projektového dne s názvem „Den vody“.

4.1 Příprava ukázkových lekcí

Dvě ukázkové lekce pro první třídu vznikly před cca třemi lety a jsou součástí učebnice, na které v současné době pracuji. Poslechová hodina byla vytvořena v letošním roce v únoru a projektový den se uskutečnil v březnu 2014. Všechny uvedené lekce byly odzkoušeny při výuce, viz kapitola 4.2.

4.1.1 Ukázková lekce 1.

Hodina hudební výchovy pro první třídu - úvodní motivační lekce.

Pomůcky: loutky, zvuková ukázka Haničky Křiklounky, další zvukové nahrávky, video ukázky, pracovní listy, lekce ve Smart Notebooku.

Lekce obsahuje: pohádkový příběh, nahrávky písní a říkadel, video, hry, rytmická cvičení, pracovní listy, zásadu č. 1.

Výuková lekce začíná motivační pohádkou „O Haničce Křiklounce“ (str. 1 – 6), která děti provází celou učebnicí.

obr. 12: Ukázková lekce 1. (str. 1 – 2)

Učitelka přečte/vypráví příběh o holčičce, která žije s rodiči v chaloupce u lesa. Holčička se jmenuje Křiklounka a její jméno ji plně charakterizuje. Naštěstí do chaloupky přilétá kouzelná kmotřička víla, která jí pomůže napravit. Příběh je doprovázen dramatizací s papírovými loutkami. Děti jsou průběžně zapojovány do příběhu doprovodnými otázkami. Na čtvrté stránce je zvuková ukázka křiku, která se spustí po kliknutí na obrázek amplionu s nápisem „křik“.

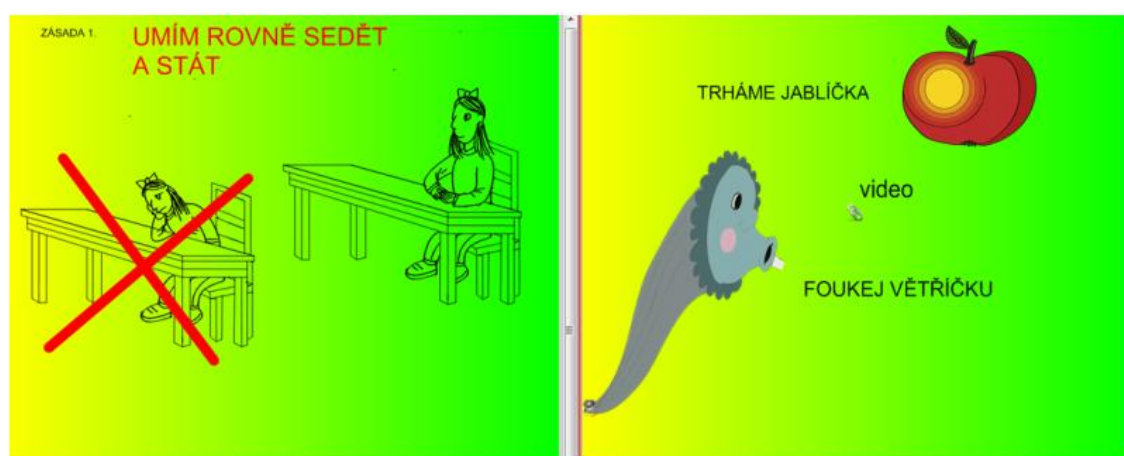
obr. 13: Ukázková lekce 1. (str. 3 – 4)

obr. 14: Ukázková lekce 1. (str. 5 – 6)

Pohádkový příběh v první lekci končí odletem víly a Křiklounky do hudební školy.

Zásada – ROVNĚ SEDĚT / STÁT (učitel seznámí děti s první zásadou, která je důležitá nejen pro správný zpěv, ale také pro jejich zdravý vývoj). Zásady je vhodné připomínat průběžně i při jiných činnostech (str. 7 – 8, obr. 9).

obr. 15: Ukázková lekce 1. (str. 7 – 8)

Pohybové hry pro upevnění zásady ROVNĚ SEDĚT / STÁT

1. Trháme jablíčka – děti se rovně postaví (vypnout hrud' = rozsvítíme světýlka, stáhnout břicha, zadeček), vytáhnout se na špičky (do výponu), zvednout ruce a střídavě trháme jablíčka (z vysokého stromu) pravou/levou rukou.

2. Foukej, foukej větříčku – děti stojí, vzpaží – jsou stromy, fouká vítr a stromy se kymácí ze strany na stranu – fouká slabý větříček, vítr sílí a slábne... Děti se podle jeho síly kývají ze strany na stranu. Vítr se utiší. Děti se kývají v rytmu básně:

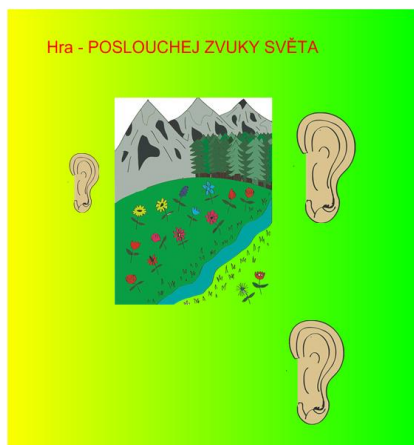
Foukej, foukej větříčku,

Shod' mi jednu hruštičku.

Shod' mi jednu nebo dvě,

Budou sladké obě dvě.

Po kliknutí na odkaz (viz svorka na str. 8, obr. 15) se spustí video s ukázkami obou pohybových her.

obr. 16: Ukázková lekce 1. (str. 9)

obr. 17: Ukázková lekce 1. (str. 10)

Hra: POSLOUCHEJ ZVUKY SVĚTA (str. 9, obr. 16)

Tato hra je přípravou na 2. a 3. lekci (hluk, zvuk, tón). Děti se učí vnímat svět kolem sebe. Učitel zadá pokyn, aby si děti lehly na koberec, zavřely oči, byly potichu a poslouchaly zvuky světa. Ve třídě, kde není prostor pro ležení, je možné zaujmout klidovou polohu vsedě. Děti se pohodlně posadí, ruce a hlavu položí na lavici, zavřou oči a naslouchají. Po ukončení činnosti, kterou oznámí učitel předem domluveným znamením (např. zvonečkem), si vypráví, co slyšely a jaké zaslechly zvuky (např. projelo auto, šumí stromy...). Pokud je ve třídě málo podnětů, může některé vytvořit učitel (zaklepání, škrábání...).

Pracovní listy: (str. 10, obr. 17) - další stránku v lekci tvoří pracovní list, který lze využít jako MV v předmětu pracovní činnosti. Děti vystříhnou jednotlivé obrázky a nalepí je podle úvodní pohádky do sešitu. Obrázky vybarví, přiřadí a nalepí slova (HORY, LESY, ŘEKY, CHALOUPKA, MAMINKA, VÍLA, ŠKOLA). Varianta 2 – děti si na prázdnou stránku obrázků nakreslí.

Rytmické cvičení: (str. 11, obr. 18)

Poslední stránku v této lekci tvoří rituální znělka (Velké kolo) a rytmické cvičení (Prší, prší).

Rituální znělka – Velké kolo – kterou lze využívat jako podnět pro děti, aby se chytily za ruce a vytvořily kruh i při jiných školních činnostech a aktivitách. Znělka se spustí po kliknutí na obrázek amplionu.

Prší, prší – děti zpívají známou píseň, kterou rytmicky doprovodí - nápodoba kapek deště – dva prsty pravé ruky pleskají do dlaně levé ruky. Po kliknutí na odkaz se spustí video ukázka.

obr. 18: Ukázková lekce 1. (str. 11)

4.1.2 Ukázková lekce 2.

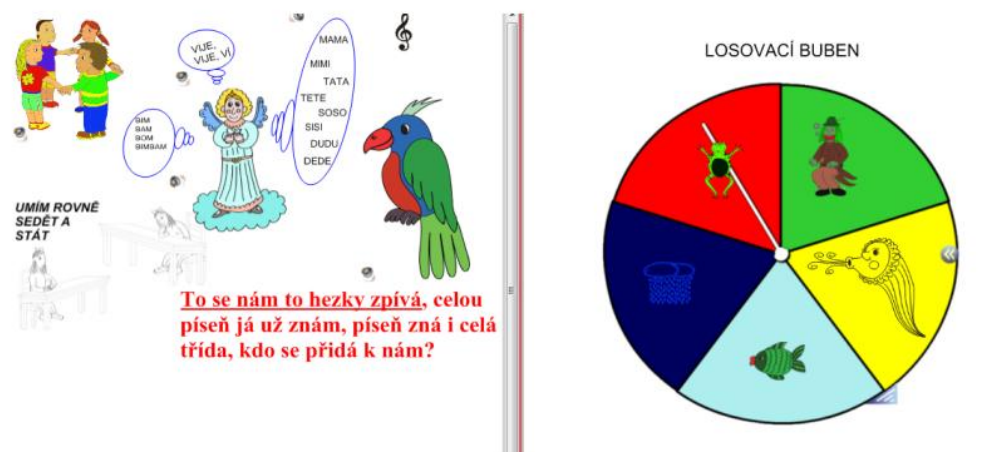
Hodina hudební výchovy pro první třídu. Lekce zaměřená na seznámení s hudebními nástroji.

Pomůcky: zvukové nahrávky, pracovní listy, lekce ve Smart Notebooku.

Lekce obsahuje: zvukové nahrávky pro rozezpívání, losovací buben (opakování písní a říkadel), nová píseň – Čáp s pohybovým doprovodem, pokračování pohádkového

příběhu, pracovní listy (Čáp, Hudební knížka), nauka – hluk, zvuk, tón; ukázky zvuků světa, xylofon (solmizační, umožňující záznam), skupiny bicích, strunných a dechových nástrojů (opatřeny zvukovými záznamy).

Výuková lekce začíná stránkou pro rozezpívání, připomenutí rituální znělky a zásady č. 1. Po kliknutí na amplionky se rozezní příslušná nahrávka.

obr. 19: Ukázková lekce 2 (str. 1 – 2)

Losovací buben (str. 2, obr. 19) – tato stránka slouží k opakování naučených písní. Po kliknutí se roztočí ukazatel a náhodně vybere píseň z nabídky. Po kliknutí na obrázek se spustí zvuková nahrávka dané písně. V dalších lekcích budou postupně přibývat jednotlivé písně k opakování.

obr. 20: Ukázková lekce 2 (str. 3 – 4)

Nová píseň – Čáp a pracovní list (str. 3 – 4, obr. 20)

Pohádkový příběh nás zavedl na břeh rybníka. Na třetí stránce jsou nahrávky písně Čáp, které se spustí po kliknutí na amplionky (podle potřeby dětí buď samostatně – každá sloka zvlášť nebo celá píseň najednou).

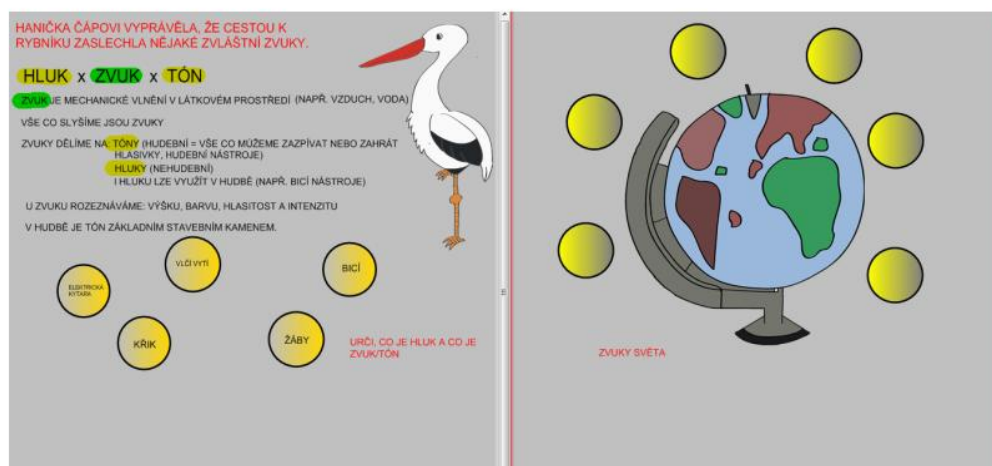
Po osvojení písně lze připojit pohybovou hru. Děti chodí jako čápi - ruce natažené před sebe dopředu – klapou zobáky, při chůzi krčí a zvedají kolena vysoko.

Pracovní list – námět na PČ – vybarvit čápa, malé čápy a komín, hnízdo polepit vlnou (lýkem, šustím, ...).

(varianta 1. děti se píseň naučí + přidají pohyb / varianta 2. děti se učí pohyb při poslechu písně).

Hluk, zvuk, tón - (str. 5 – 6, obr. 21) – další dvě stránky se zaměřují na vysvětlení pojmů: hluk, zvuk a tón. Ukazují rozdíl mezi hlukem a libým zvukem. Kliknutím na obrázky se spustí ukázky. Děti určují, který zvuk je příjemný, co je hluk a co je tón. Na stránce se zvuky světa (obrázek globusu) lze spustit jednotlivé ukázky, ale také všechny zvuky souběžně, čímž se spustí hluk (Co by mohlo být slyšet ve vesmíru ze Země?).

V této části je vhodné zařadit hru – POSLOUCHEJ ZVUKY SVĚTA (viz 1. lekce).

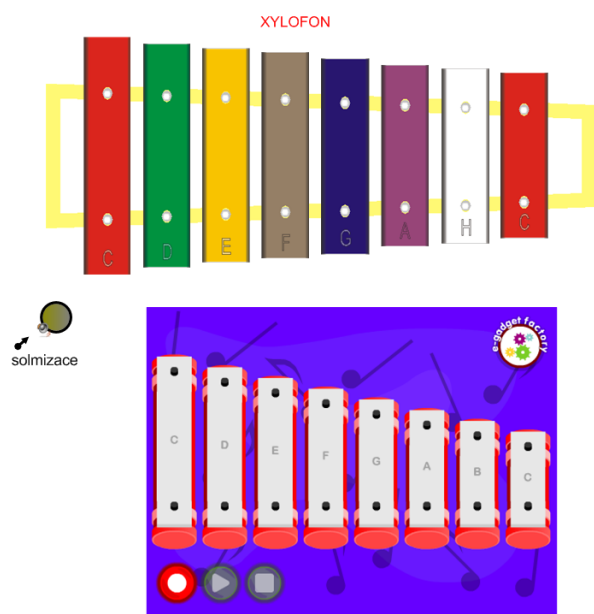

obr. 21: Ukázková lekce 2 (str. 5 – 6)

Následující stránky se věnují hudebním nástrojům.

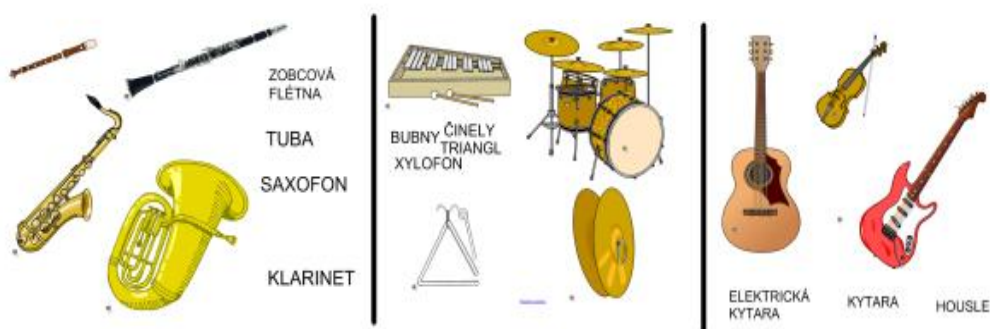
Xylofon – (str. 7, obr. 22) – patří do skupiny bicích nástrojů. V nabídce jsou dva xylofony (metalofony), na které lze hrát. Po kliknutí na kámen se ozve tón. Horní – barevný nástroj

odpovídá solmizačním schodům, se kterými se bude pracovat v dalších lekcích. Na dolním xylofonu lze pořídit zvukový záznam. Učitel (později i děti) mohou vytvářet vlastní nahrávky. Na stránce je také k dispozici zvukový záznam solmizace, který se spustí po kliknutí na obrázek amplionu s kolečkem.

obr. 22: Ukázková lekce 2 (str. 7)

Ukázky hudebních nástrojů - jejich dělení na bicí, strunné, dechové (str. 8 – 10, obr. 23).

obr. 23: Ukázková lekce 2 (str. 8 – 10)

Učitel žákům vysvětlí rozdíl mezi jednotlivými nástroji (bicí – zvuk vytváříme pomocí úderu, dechové – zvuk vytváří hráčův dech, strunné – tón se vytváří rozechvěním struny). Kliknutím na ikony se spustí hudební ukázky jednotlivých nástrojů. Děti přiřazují k nástrojům jejich názvy.

Pracovní listy (str. 11, 12 obr. 24) - MV pracovní činnosti

Děti si vyrobí vlastní hudební knížku – nástroje rozdělené do tří skupin (bicí, strunné, dechové).

Výroba knížky - volné listy papíru s potiskem je třeba ohnout tak, aby na boku byly nápisy hudebních nástrojů (BICÍ, STRUNNÉ, DECHOVÉ). Listy vložíme do sebe jako knížku (můžeme spojit sešívačkou). Děti vystříhnou hudební nástroje (viz obr. 24), zařadí je ke správné skupině a nalepí je do své knížky (mohou si je i vybarvit).

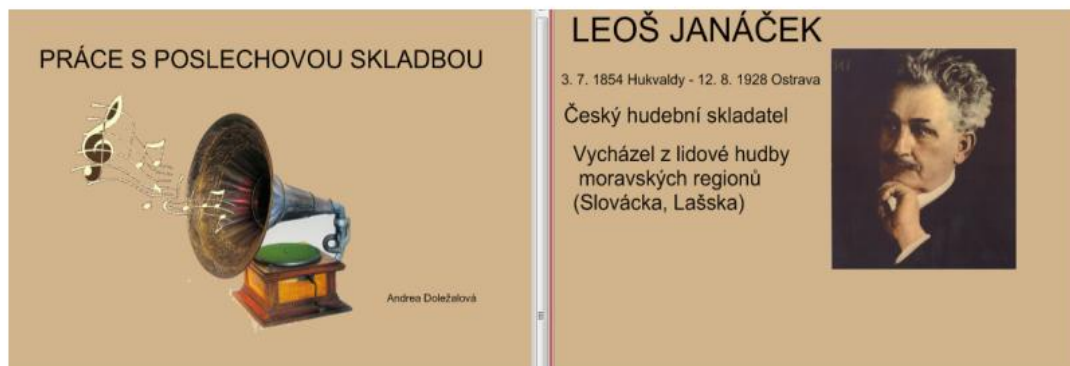
obr. 24: Ukázková lekce 2 (str. 11, 12)

4.1.3 Ukázková lekce 3.

Hodina hudební výchovy pro čtvrtou třídu. Lekce zaměřená na poslechovou skladbu – Pilky z Lašských tanců od hudebního skladatele Leoše Janáčka. V předchozích hodinách hudební výchovy by se děti měly naučit píseň „Už ty pilky dořezaly, už ty mlýnky domlely“.

Pomůcky: zvukové nahrávky, notový záznam, orffovy nástroje, BoboWhackers, karty se záznamem rytmických cvičení, lekce ve Smart Notebooku.

Lekce obsahuje: seznámení s hudebním skladatelem a jeho dílem, zvukové nahrávky, video, rytmická cvičení, souhru, osnovu pro notový zápis.

obr. 25: Ukázková lekce 3 (str. 1 – 2)

Výuková lekce začíná krátkým seznámením s hudebním skladatelem Leošem Janáčkem a jeho dílem. Děti si poslechnou hudební ukázkou Pilky z Lašských tanců. Nastává diskuse o tom, co při poslechu cítily, co si představovaly a zda jim melodie něco známého připomíná (viz obr. 25).

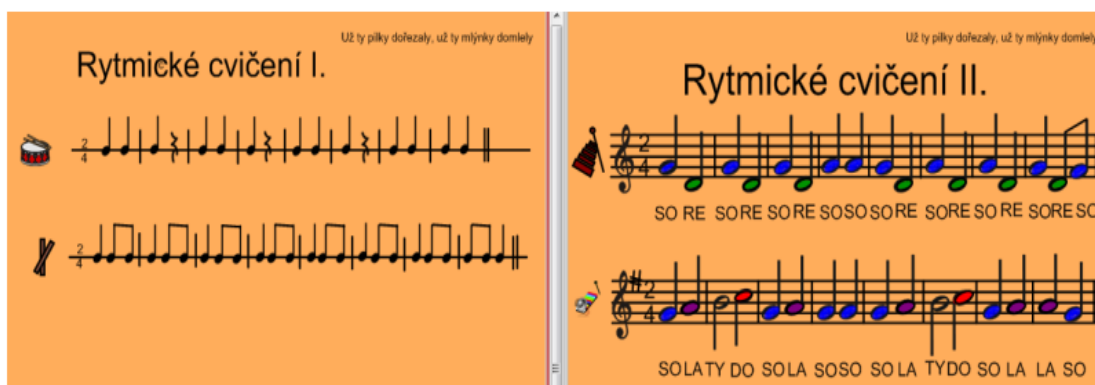
Následující stránky (str. 4 – 5, obr. 26) se věnují šesti tancům (Starodávňý, Požehnaný, Dymák, Starodávňý II., Čeladenský, Pilky) a podrobnějšímu rozboru tance Pilky. Na čtvrté stránce je k dispozici poslechová ukáзка díla (pod obrázkem amplionu) a video folklórního souboru, který tančí na píseň „Už ty pilky dořezaly, už ty mlýnky domlely“.

obr. 26: Ukázková lekce 3 (str. 3 – 4)

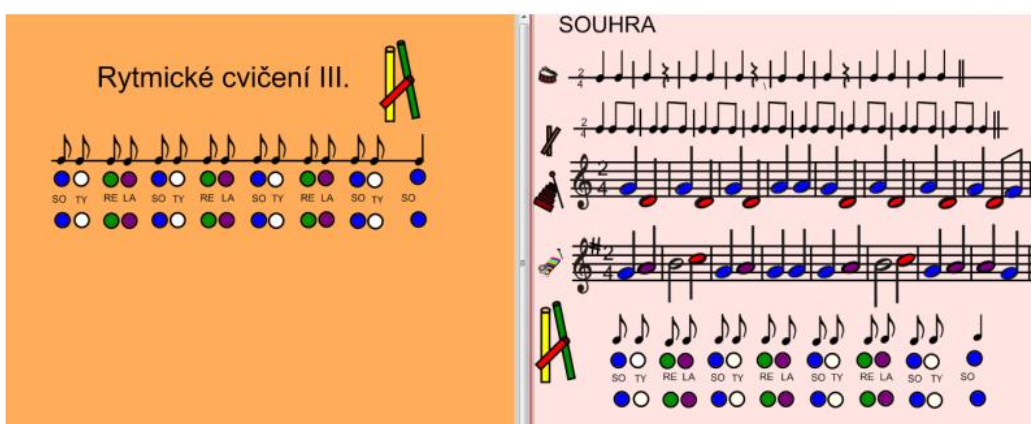
Stránky 5 – 8 (viz obr. 27, 28) pracují s písní „Už ty pilky dořezaly, už ty mlýnky domlely“, kterou děti znají z předchozích hodin HV. Žáci si postupně osvojí jednotlivá

rytmická cvičení (doprovod lidové písně). Doporučené nástroje jsou např.: bubínky, ozvučná dřívka/víčka, xylofony, metalofony (mohou nahradit flétny), BoboWhackers. Záleží na vybavenosti školy.

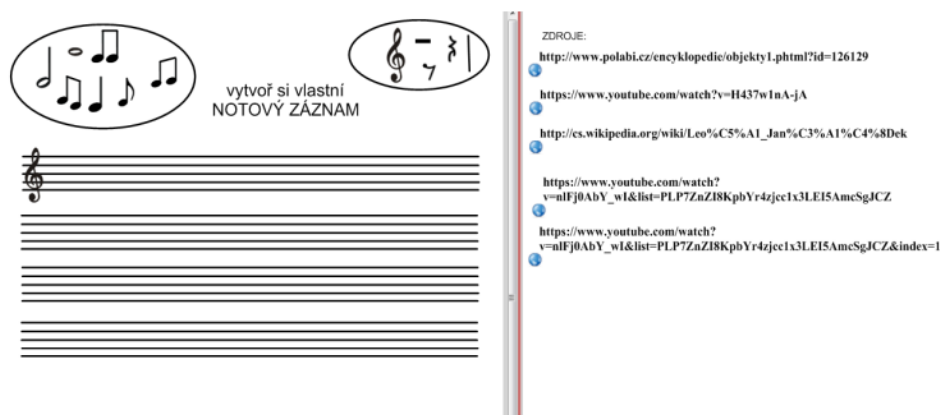
obr. 27: Ukázková lekce 3 (str. 5 – 6)

Nakonec zazní souhra - všechny nástroje souběžně (viz str. 8, obr. 28).

obr. 28: Ukázková lekce 3 (str. 7 – 8)

Na deváté stránce (viz obr. 29) si mohou žáci vytvořit vlastní notový zápis. Všechny noty, pomlky, houslový klíč a taktová čára jsou opatřeny nekonečným klonovačem.

obr. 29: Ukázková lekce 3 (str. 9 - 10)

4.1.4 Ukázková lekce 4.

Celodenní projekt ke Dni vody

Jednodenní hudební dílna (4 – 5 vyučovacích hodin) pro skupinu dětí prvního stupně základní školy (věkové rozmezí 1. – 5. třída). Děti se v rámci projektu rozdělí do nových vrstevnických tříd. Podle svého zájmu si zvolí dílnu, která nabízí program zaměřený na vodu (hudební dílny, terénní dílny, výtvarné dílny, literární dílny, přírodovědné dílny).

Pomůcky: kamera, stativ, rytmické nástroje, xylofony, notové záznamy, pracovní listy, jmenovky, fixy, prezentace (Smart Notebook), klávesy, klavír, kytara, BoboWhackers, hudební ukázky (CD – Nebojte se hudby, Hudební ukázky – B. Smetana - Vltava), IT.

Cíle projektu:

1. Podpora vrstevnických vztahů v rámci prvního stupně
2. Den vody a jeho význam
3. Rozvoj hudebních dovedností (stupnice C dur, solmizace, délka not, notový záznam, hra na nástroj, rytmická cvičení, souhra nástrojů, práce s netradičními hudebními nástroji – BoboWhackers, víčka, zpěv a intonace)
5. Práce s poslechovou skladbou – rozbor díla, seznámení s hudebním skladatelem B. Smetanou a jeho tvorbou, dramatizace poslechové skladby
6. Vytvoření portfolia (pracovní listy)

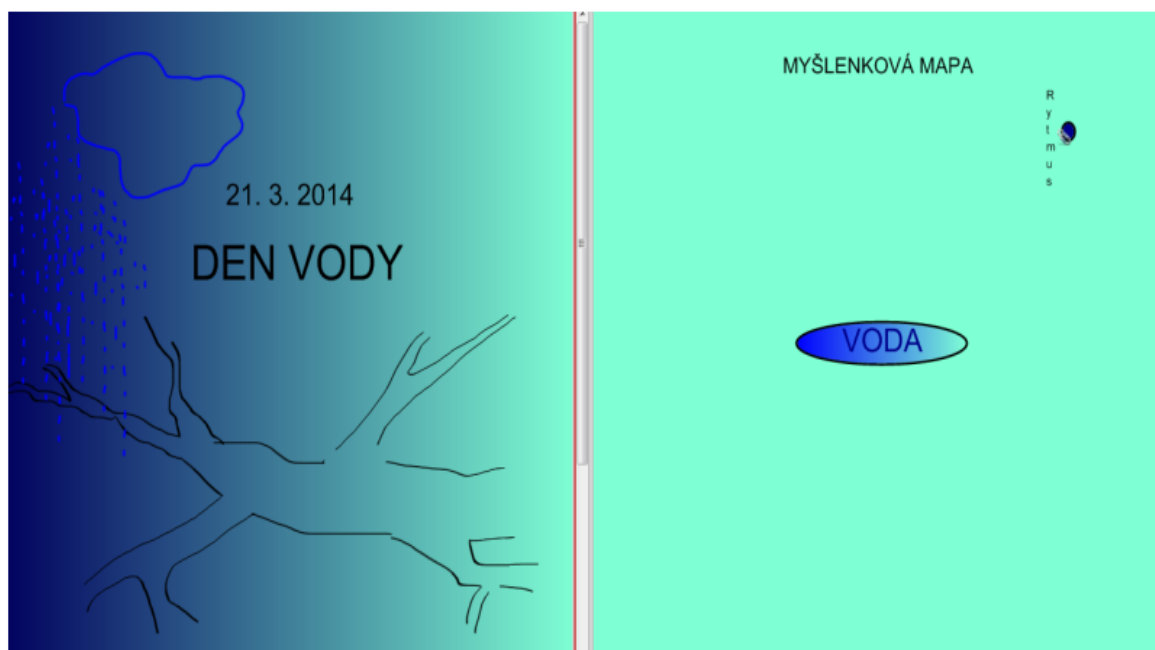
Výstup: videonahrávky, fotografie, portfolio.

Myšlenková mapa - výuková lekce začíná povídáním o významu vody a světového Dne vody. Postřehy jsou zaznamenány do myšlenkové mapy (viz obr. 31, 32).

Imitace – na slova z myšlenkové mapy (pustit podklad – *rytmus* ve 4/4 taktu viz nahrávka na str. 2, obr. 31) - učitel předřikává slova, děti je opakují (viz obr. 30). Učitel doplňuje slabiky v rytmu do 4/4 taktu podle počtu slabik daného slova (na jednu dobu – já/vy, na dvě doby – a já/ a vy, na tři doby – a teď já/ a teď vy, na čtyři doby a- teď – ka – já/ a – teď – ka – vy).

obr. 30: Ukázka imitace

obr. 31: Ukázková lekce 4 (str. 1 – 2)

DEN VODY

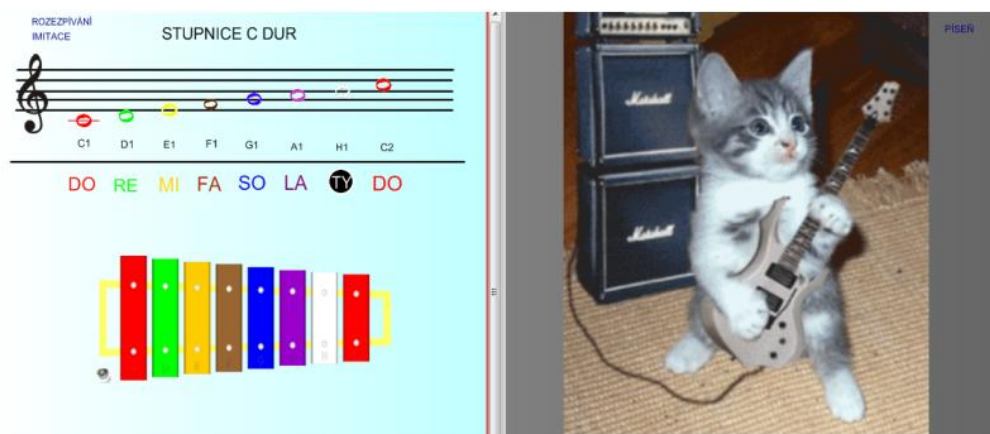
Světový den vody - vyhlásilo Valné shromáždění OSN 22. 3. roku 1993

Důvodem je skutečnost, že na světě více jak miliarda lidí trpí nedostatkem pitné vody, nemá přístup k vodě. OSN i jeho členské státy uskutečnily a doporučily konkrétní kroky k ochraně vodních zdrojů na Zemi.

Světový den vody má každý rok vyhlášeno jiné téma. Letos je to "Voda a energie."

obr. 32: Ukázková lekce 4 (str. 3)

Další strany jsou věnovány připomenutí stupnice, solmizace (nahrávka se spustí po kliknutí na ikonu u xylofonu) a práci s písní „Kočka leze dírou“ (viz obr. 33).

obr. 33: Ukázková lekce 4 (str. 4 – 5)

Povídání o obrázku - Jaká píseň vás napadne u obrázku na str. 5 (viz obr. 33)?

Nácvik rytmu, melodie – přípravná část na souhru nástrojů (obr. 34 - 36).

Návrh:

- Rytmické nástroje – tleskání/ víčka/ dřívka (obr. 34)
- Píseň – melodie na solmizační slabiky (str. 7, obr. 34)
- Souhra nástrojů – klavír, víčka, flétna, xylofon, BoboWhackers (obr. 35, 36)

RYTMICKÁ ZKRATKA

TA - TE - TA - TE TAN TAN TAN TAN PŮLKA TAN TAN PŮLKA

TA - TE - TA - TE TAN TAN TAN TAN PŮLKA

TA TAN PŮLKA

TA - TE (circle with cross) (half circle)

Kočka leze dírou

KO - ČKA LE - ZE DÍ - ROU PES O - KNEM PES O - KNEM

NE - BU - DE - LI PR - ŠET NE - ZMO - KNEM

NE - BU - DE - LI PR - ŠET NE - ZMO - KNEM

DO RE MI FA SO LA **TY** DO

obr. 34: Ukázková lekce (str. 6 – 7)

SOUHRA

klavír, flétna, xylofon

KO - ČKA LE - ZE DÍ - ROU PES O - KNEM PES O - KNEM

NE - BU - DE - LI PR - ŠET NE - ZMO - KNEM

NE - BU - DE - LI PR - ŠET NE - ZMO - KNEM

dřívka, víčka

SOUHRA

trnangl, bubínek

PŮLKA PAUZA

PŮLKA PŮLKA

PŮLKA PŮLKA

flétna, xylofon

obr. 35: Ukázková lekce 4 (str. 8 – 9)

SOUHRA NA ROURY

ZÁKLADNÍ TŮNY - C, D, E, F, G, A

BASOVÉ TŮNY : C, D, E, F, G, A, H

akord C dur - C, E, G
G dur - G, B, D
F dur - F, A, C

Práce s notovým záznamem

obr. 36: Ukázková lekce 4 (str. 10)

Práce s poslechovou skladbou – Vltava (Bedřich Smetana)

Motivace – učitel zahraje píseň „Kočka leze dírou“ a vypráví příběh o kočičce, která si píchla trn do tlapičky a teď z toho kulhá. Ukázka písně Kočka leze dírou - učitel zahraje na klavír + přidá „falešné“ tóny + kulhavý rytmus – děti mají poznat, že se jedná o ukázkou Vltavy.

PRACOVNÍ LIST

FALEŠNÝ TÓN

KOČIČKA SE PÍCHLA

NEBOJTE SE KLASIKY
CD 1 - skl. 8, 9

kontrolní otázky/odpovědi

- Jak se jmenuje řeka v naší ukázce? _____
- Autor skladby se jmenuje: _____
- Řeka začíná v horách: _____
- Jaké nástroje slyšíš na začátku skladby? _____
- Kterou lidovou písničku jsi poznal/a ve skladbě? _____
- Jak se jmenuje seskupení muzikantů, které skladbu hraje? _____
- Který tanec se hrál na vesnické svatbě na břehu? _____
(vyber - polka/valčík/mazurka)
- Jak se jmenovalo nebezpečné místo na toku řeky? _____
- Který nástroj toto místo zdůraznil? _____
- Kam míří Vltava - na kterém místě je poslední zastávka? _____
- Líbila se ti ukázka dnešního hluku na toku řeky Vltavy a proč? _____
- Které nástroje ve skladbě zazněly? _____

obr. 37: Ukázková lekce 4. (str. 11 – 12)

Poslech č. 1 – Nebojte se klasiky – CD 1 – kap. 8, 9 – O Vltavě, Má vlast - Vltava – komentovaný poslech skladby. Učitel rozdá žákům pracovní listy, viz *Příloha č. 1*. Pokud nemá k dispozici CD s poslechem, může poslech doprovázet vlastním slovem (popis toku řeky – od pramene – flétny; potůček – klarinet; řeka – vlny, hraje celý orchestr, hlavní motiv; oslava vesnické svatby na břehu – polka; les – tanec víl na mýtině, tajemno – flétny, harfy, housle; průtok skaní soutěskou – dramatická hudba, výstražné pištění pikoly; uvolnění - široký tok; průtok Prahou – pod Vyšehradem).

BEDŘICH SMETANA

(2.3.1824 Litomyšl - 12.5. 1884 Praha)

Český hudební skladatel období romantismu

Hudbě se věnoval od raného mládí

MÁ VLAST - cyklus šesti symfonických básní s mimohudební tematikou
(Vyšehrad, Vltava, Šárka, Z českých luhů a hájí, Tábor, Blaník)

Cyklus tvořil v letech 1874 - 1879
Během tvorby postupně ztrácel sluch, až ohluchl

Bedřich Smetana, autor symfonické sbírky *Má vlast*, v roce 1878

VLTAVA
přibližně 12 minut dlouhá skladba, v tónině e moll

Symfonická báseň líčí tok Vltavy od obou prvních pramének, chladná a teplá Vltava, spojení potůčků do jednoho proudu, který protéká krajinami - veselé hody, rej rusalek, dramatický průtok skalními soutězkami, a její další pokračování v širokém toku směrem ku Praze pod Vyšehrad, nakonec mizí v dálce v toku řeky Labe.

Známa melodie, která ve skladbě zazní nám může připomenout italskou lidovou píseň renesančního původu La Mantova, jejíž motivy lze nalézt v izraelské státní hymně nebo také naší českou lidovou píseň Kočka leze dírou

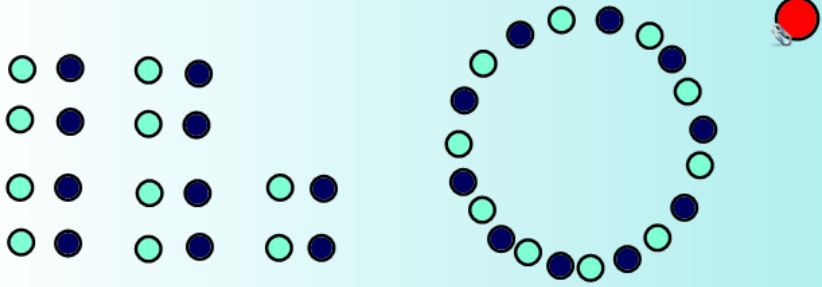
obr. 38: Ukázková lekce 4 (str. 13)

Poslech č. 2 – Na řadě je seznámení s hudebním skladatelem Bedřichem Smetanou, založení portfolia a poslech skladby bez komentovaného slova (např. ukázka z YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=uI8iTETiSqU>). Skladba se také spustí po kliknutí na str. 14 – Dramatizace poslechové skladby (viz *obr. 39*). Děti si na první stranu portfolia nakreslí obrázek na téma voda a vyplní pracovní list. Následuje společná kontrola vyplnění pracovního listu – podle str. 12 (viz *obr. 37*).

Dramatizace poslechové skladby

Děti nacvičují pohyb k hudbě podle předlohy (viz *str. 14, obr. 39*). Jako pomůcky používají modré šátky, které představují pramenky vody. Lze také použít např. třásně nastříhané z igelitových sáčků, které mohou děti připravit v rámci MV pracovních činností.

Dramatizace poslechové skladby

a) Uspořádání - pohled zpředu - 4 řady po 4 dětech, 2 řady po 2 dětech = 5 čtveřic)
Děti leží v pozici vkleče, dvojice mají hlavy u sebe, šátky schované – na hudbu občas zavlní šátkem nad hlavou

b) Děti jsou ve dřepu (označení řad – 1. 2. 1. 2. 1. 2.). Jedničky a dvojky jsou vždy čelem k sobě. Na pokyn se postaví střídavě 1 a 2 (vždy jedna řada stojí a druhá je ve dřepu) – 6 x 6

c) Obě řady stojí (1 a 2 proti sobě) – krok k sobě/krok od sebe/pomocí dvou kroků k sobě a otočky = výměna pozic – celkem 4 x

d) Čtveřice jdou k sobě a točí se vpravo, ruka se šátkem je uprostřed nahoře

e) Děti se postaví do kruhu (stojí vedle sebe dvojice - střídavě jedno dítě z pozice 1 a druhé z pozice 2) – jeden krok vpřed/vzad, otočka (ruka se šátkem nad hlavu, dolů, nad hlavu)

f) Úkroky stranou – ruka se šátkem kruh před tělem – 4 kroky vpravo/4 kroky vlevo

g) Úkroky stranou – 2 kroky vpravo/2 kroky vlevo – celkem 2x

h) Kroky f a g zopakovat

i) Rej v kruhu – děti běhají/chodí do rytmu, mávají šátkem nad hlavou

j) Postupné lehání - zpět do kleku šátkem zamávat občas nad hlavou – konec = klid

obr. 39: Ukázková lekce 4 (str. 14)

Reflexe projektového dne

Pětílístek – na téma VODA (1. řádek = VODA, 2. řádek – napiš dvě přídavná jména = jaká je voda, 3. řádek napiš tři slovesa = co dělá voda, 4. řádek – napiš čtyřmi slovy větu o vodě, 5. řádek – nahraď slovo VODA jiným podstatným jménem).

Shrnutí činností, diskuse na téma – Co jsem se dnes nového dozvěděl/a, naučil/a? Co se mi nejvíc líbilo? Co by mohlo být příště jinak?

Další reflexe projektového dne proběhne v podobě prezentací ve kmenových třídách v následujících dnech. Projektový den probíhal v několika dílnách souběžně. Každá dílna měla jinou náplň a jiné zaměření. Děti dostaly za úkol zážitky z jednotlivých dílen odprezentovat ve svých třídách.

4.2 Provedení lekcí v praxi

Všechny lekce byly odučeny na základní škole v Mělníku, kde v současné době pracuji. Při přípravě lekcí jsem vycházela z ŠVP. Materiál je tvořen ve Smart Notebooku.

Jak již bylo psáno výše, první dvě lekce vznikly před cca třemi lety a byly opakovaně odzkoušeny a odučeny v první třídě.

Poslechová hodina vznikla v letošním školním roce a byla připravena pro čtvrtou třídu. Odučena byla v únoru. K tvorbě lekce bylo využito zdrojů z internetu – nahrávky z You Tube, některé obrázky a informace (viz odkaz na poslední str. lekce – *obr. 29*). Notové záznamy byly vytvořeny ve Smart Notebooku.

Hudební dílna vznikla v březnu 2014 a v tomto období byla také v rámci projektového dne naší školy uskutečněna. Notové zápisy byly vytvořeny opět ve Smart Notebooku, informace a část obrázků jsou pořízeny z internetových zdrojů. Některé nahrávky jsou staženy z You Tube a převedeny do požadovaného formátu pomocí programu a Tube Catcher.

4.2.1 Provedení lekce 1

První výuková lekce byla odučena v první třídě v září 2013 ve třech vyučovacích hodinách (MV s ČJ, PČ). K dispozici jsou papírové loutky na špejli, ale my jsme tentokrát zvolili vyprávění s oporou IT.

Motivací byla pohádka o Křiklounce, která bydlela s rodiči v chaloupce u lesa. Děti byly vtahovány do děje prostřednictvím otázek. Jednalo se o otázky prvního, druhého a třetího typu, které byly pokládány během i po vyprávění příběhu. Na str. 4 (viz *obr. 13*) je k dispozici zvuková ukázka křiku, která se spustí po kliknutí na obr. amplionu. Ta se dětem moc líbila a požadovaly její opakování.

Otázky k textu:

- Proč si myslíte, že byl v chaloupce hluk? Jak si představujete hluk?
- Když holčička zpívala, proč jí říkali Křiklounka?
- Jak se holčička ve skutečnosti jmenovala?
- Proč si maminka vázala hlavu do šátku a proč se zvířátka stěhovala daleko od chaloupky?
- Proč přišla do chaloupky víla?
- Co asi víla povídala, když poznala Křiklounku?
- Jak podle tebe vypadá kouzelná hudební škola? Co se v ní učí?

Zásada rovně sedět a stát – povídali jsme si s dětmi, proč je tato zásada pro ně důležitá (aby z nich narostli rovní lidé, nebolela je záda...). Pro upevnění této zásady jsme se naučili cvičení ze str. 8 (Trháme jablíčka, Foukej větříčku). Děti chodily po kruhu na špičkách a naznačovaly trhání jablíček, která rostou vysoko na stromě. Potom se jako stromy kymácely ve větru do rytmu básně – Foukej, foukej, větříčku.

Ve druhé vyučovací hodině jsme si zopakovali obě cvičení (zásada rovně sedět a stát). Dále jsme si zahráli novou hru – Poslouchej zvuky světa. Tato činnost probíhala na koberci. Děti měly za úkol pohodlně si lehnout, zavřít oči, být potichu a vnímat, co uslyší za zvuky. Konec hry oznámil zvoneček. Napoprvé se nám hra nepovedla, protože děti nezvládly být v klidu. Museli jsme hru opakovat několikrát (i mimo HV), než jsme dosáhly konečného efektu. Potom, ale dokázaly krásně vnímat zvuky (slyšely, jak projelo auto, foukal vítr, někdo prošel na chodbě...). Také jsme se naučili píseň (znělku) Velké kolo, kterou jsme od té doby používali vždy, když se měly děti postavit do kruhu. Děti si zazpívaly známou píseň - Prší, prší. Při jejím opakování jsme přidali rytmické cvičení (kapky deště). Všechna cvičení jsou v programu k dispozici v podobě videonahrávek.

Ve třetí vyučovací hodině pracovaly děti s pracovním listem. Vystřihly si obrázky, které podle děje pohádky lepily na papír. Nalepily popisky (v naší škole učíme čtení genetickou metodou = děti velmi brzy zvládají pracovat s textem psaným velkým tiskacím písmem). Nakonec si děti obrázky vybarvily a list zařadily do svého hudebního portfolio.

4.2.2 Provedení lekce 2

Druhá výuková lekce byla odučena v první třídě koncem října a během listopadu 2013 ve čtyřech vyučovacích hodinách (MV s ČJ, PČ).

V minulých lekcích bylo zavedeno pravidelné rozezpívání. Učitel, který nemá k dispozici klavír, může využít nahrávek z prezentace. Na další stránce je losovací buben, který slouží k opakování probraných písní. Po kliknutí na plochu se roztočí náhodné osudí, po kliknutí na obrázek se spustí nahrávka s písní. Tentokrát byla vylosována píseň Vodník. My jsme si ji zazpívali s doprovodem kytary. Krátké pokračování příběhu o Haničce Křiklounce, která cestuje s vílou do hudební školy, nás zavedlo na břeh rybníka. Naučili jsme se písničku - Čáp. V lekci jsou k dispozici nahrávky jednotlivých slok. Děti si v rámci PČ vytvořily PL s čápem (vybarvily obrázek a hnízdo polepily nastříhanou vlnou).

Ve druhé vyučovací hodině, která stále vycházela z lekce 3, jsme opět začali rozezpíváním a opakováním probraných písní prostřednictvím losovacího bubnu. Tentokrát to byla píseň – Rybička maličká. Zopakovali jsme si píseň - Čáp z minulé hodiny a přidali k ní pohybový doprovod. Děti chodily po prostoru třídy, zvedaly vysoko kolena a rukama nataženýma před sebe klapaly zobáky.

Hluk, zvuk, tón – povídali jsme si o zvucích (viz *str. 5 – 6, obr. 21*) a podle poslechových ukázek, které jsou v lekci k dispozici, jsme je třídili. Na obrázku se zeměkouli jsme si spuštěním všech zvuků najednou ukázali, jak by mohl vypadat hluk (zvuk) vycházející za Země ve vesmíru. Na konci hodiny se děti seznámily se solmizací. Na stránkách jsou k dispozici dva xylofony. Ten barevný odpovídá solmizačním schodům, se kterými budou děti pracovat v dalších lekcích, spodní umožňuje tvorbu vlastních záznamů. Oba dva se po kliknutí rozezní.

Ve třetí vyučovací hodině proběhlo rozezpívání, opakování písně Čáp s pohybem. Dále jsme pracovali s hudebními nástroji. Ty jsme rozdělili na bicí, strunné a dechové. Pouštěli jsme si postupně poslechové ukázky. Děti přiřadily k jednotlivým nástrojům názvy. Potom podle zvukových nahrávek (viz *str. 8 – 10, obr. 23*) hádaly, který nástroj právě zahrál.

Ve čtvrté vyučovací hodině proběhlo shrnutí a opakování skupin nástrojů z minulé hodiny. Děti přiřazovaly k nástrojům názvy a podle poslechu hádaly, který nástroj zahrál. Ve druhé části hodiny vytvářely vlastní hudební knížku (MV s PČ). Z pracovních listů (*str. 11 – 12, obr. 24*) vystříhaly hudební nástroje, rozřadily je do skupin (bicí, strunné, dechové) a vlepily do knížky, kterou si vlastnoručně vyrobily. Obrázky si vybarvily.

4.2.3 Provedení lekce 3

Poslechová hodina byla odučena 6. 2. 2015 ve čtvrté třídě. Účastnilo se jí 22 dětí. Celá lekce byla rozložena do dvou vyučovacích hodin.

Děti si poslechly ukázkou skladby Pilky od Leoše Janáčka. Pro poslech jsme zvolili pozici sedu v kroužku. Po té si děti sdělovaly své pocity z poslechu skladby. Pro tuto činnost využíváme kámen, který si děti posílají po kruhu. Kdo drží kámen v ruce – má slovo, ostatní naslouchají. Komu se nechce nic říkat, prostě pošle kámen dál. Děti si např. představovaly, že jsou na nějakém plese, na tancovačce, na zámku, někomu přišla píseň veselá... Jak jsem předpokládala, zaznamenaly v poslechu melodii písně - Už ty pilky

dořezaly, už ty mlýnky domlely. Tu jsme se naučili v předchozích hodinách. Píseň jsme si zazpívali a pustili si ukázkou videa s tanečním souborem v krojích.

Dále jsme si povídali o hudebním skladateli Leoši Janáčkovi a jeho díle Lašské tance a o folklóru. Ještě jednou jsme si poslechli skladbu Pilky a děti v ní hledaly motivy písně. V závěrečné fázi hodiny jsme nacvičovali rytmická cvičení (*str. 5 – 6, obr. 27*).

V další vyučovací hodině jsme navázali připomenutím písně (Už ty pilky dořezaly, už ty mlýnky domlely) a zopakovali si rytmická cvičení. Dále jsme nacvičili hru na BoboWhackers, xylofony a metalofony. Děti měly k dispozici notové záznamy na IT i na listu papíru. Notovou osnovu na poslední stránce jsme využili k zapsání partu pro triangl a drhla, které jsme se rozhodli zařadit do souhry na přání dětí. Nakonec jsme zkusili souhru všech nástrojů metodou laviny (melodie se hraje stále dokola, různé nástroje se postupně přidávají/utichají podle pokynu učitelky). Při souhře bylo pro děti nejobtížnější včlenit hru na roury. V závěru hodiny jsme si zopakovali, co se děti naučily o hudebním skladateli L. Janáčkovi a jeho díle.

4.2.4 Provedení lekce 4

Projektového dne se zúčastnila skupina 20 dětí od 1. do 5. třídy a proběhl 21. 3. 2014. Časová dotace byla čtyři hodinové lekce. Děti si mohly přinést vlastní nástroje. Většinou si přinesly flétny a jedna dívka saxofon. Tyto nástroje jsme využili při souhře. Průběh projektového dne byl zaznamenán na videokameru. Žáci záznam využili při prezentaci v kmenových třídách, jak bylo zmíněno v kapitole 4. 1. 4 (viz výše).

Protože se jednalo o heterogenní skupinu žáků z různých tříd a někteří se ještě neznali, připevnily si děti na tričko štítek se jménem.

První společnou aktivitou byla myšlenková mapa na téma voda. Děti jmenovaly hodně asociací např. potok, řeka, moře, prázdniny, žízeň, oceán, soutok, Labe, Vltava, Bedřich Smetana, ryba, pití, déšť...). Následovala imitace na slova z myšlenkové mapy. Jako podklad jsme využili nahrávku 4/4 rytmu viz prezentace. Způsob imitace byl podrobně popsán v kapitole 4. 1. 4. Pověděli jsme si o významu Dne vody. Děti byly překvapeny, že v dnešní době někteří lidé trpí nedostatkem pitné vody. Společně jsme se rozezpívali a hledali písně, ve kterých se zpívá o vodě. Jednu z nich jsme si zazpívaly – Holka

modrooká (poprvé klasicky, dále na samohlásky a, e, i, o, u). Podle notového záznamu na str. 4 (viz *obr. 33*), jsme si připomněli notovou stupnici a solmizační slabiky.

Po přestávce jsme se věnovali souhře na hudební nástroje. Děti se nechaly inspirovat obrázkem kočky, která hraje na kytaru (viz *str. 5, obr. 33*) a hádaly píseň, o které si budeme povídat. Velmi brzy uhodly, že to bude - Kočka leze dírou. Pracovali jsme s jejím rytmem, zpívali ji na solmizační slabiky a nacvičili souhru (klavír, víčka od PET lahví, saxofon, flétny a xylofon). Tato činnost děti velmi bavila, především souhra na BoboWhackers (*str. 6 – 10, obr. 34 – 36*).

Po velké přestávce jsme se věnovali poslechu. U klavíru jsme si ukázali, jak zní písnička, Kočka leze dírou, s falešně zahránými tóny. Povíдали jsme si o kočičce, která se píchla do tlapky a začala kulhat stejně jako ukázka písně. Děti v melodii poznaly skladbu Vltava. Poslechli jsme si nahrávku na CD – Nebojte se klasiky – kap. 8 – O Vltavě (Má vlast - Vltava) s komentovaným poslechem skladby. Také jsme si pověděli základní informace o hudebním skladateli Bedřichu Smetanovi. Žáci si vyplnili pracovní list ke skladbě a ozdobili úvodní list portfolia. Starší děti pomohly prvňákům s jeho vyplněním. Poslech jsme si pustili ještě jednou, tentokrát bez komentáře. Nahrávka je k dispozici v prezentaci. Na konci této lekce jsme si nacvičili základní pohyby k pohybovému ztvárnění hudby.

Po přestávce jsme se pustili do nácviku choreografie.

Nácvik pohybů – pomůcka – modré šátky

- a) Uspořádání - pohled zpředu – (4 řady po 4 dětech, 2 řady po 2 dětech = 5 čtveřic)
Děti leží v pozici na patách, dvojice mají hlavy u sebe, šátky schované – na hudbu občas zavlní šátkem nad hlavou.
- b) Děti jsou ve dřepu (označení řad – 1. 2. 1. 2. 1. 2.). Jedničky a dvojky jsou vždy čelem k sobě. Na pokyn se postaví střídavě 1 a 2 (vždy jedna řada stojí a druhá je ve dřepu) – 6 x 6.
- c) Obě řady stojí (1 a 2 proti sobě) – krok k sobě/krok od sebe/pomocí dvou kroků k sobě a otočky = vzájemná výměna pozic – celkem 4x.
- d) Čtveřice jdou k sobě a točí se vpravo, ruka se šátkem je uprostřed nahoře.

- e) Děti se postaví do velkého kruhu (stojí vedle sebe dvojice - střídavě jedno dítě z pozice 1 a druhé z pozice 2) – jeden krok vpřed/vzad, otočka (ruka se šátkem nad hlavu, dolů, nad hlavu).
- f) Úkroky stranou – ruka se šátkem kruh před tělem – 4 kroky vpravo/4 kroky vlevo.
- g) Úkroky stranou – 2 kroky vpravo/2 kroky vlevo – celkem 2x.
- h) Kroky f a g zopakovat
- i) Rej v kruhu – děti běhají/chodí do rytmu, mávají šátkem nad hlavou.
- j) Postupné lehání - zpět do kleku šátkem zamávat občas nad hlavou – konec = klid.

Spojení pohybu s pomůckami (šátky) vypadalo efektně. Taneční ztvárnění celého poslechu zvládly děti za pomoci vedení (nápovědy) učitele. Na samostatnou choreografii by bylo potřeba více času. Na konci lekce jsme na přání dětí zařadili ještě jednu souhru.

V závěrečné reflexi jsme se věnovali shrnutí průběhu celého dne. Děti si napsaly pětilístek, (viz Reflexe projektového dne, kapitola 4. 1. 4), dozdobily a sešily svá portfolia. Povídali jsme si o tom, co se jim líbilo, co nového se dnes dozvěděly, co by případně změnily Největší úspěch měla souhra na BoboWhackers a portfolio, které si nesly domů.

5 Výzkumná část

Tato část diplomové práce se zabývá vytyčením výzkumného problému, cílů a hypotéz, které byly stanoveny před realizací samotného výzkumu. Dále se zaměří na charakteristiku výzkumných metod a nástrojů, analýzu dat, charakteristiku výzkumného vzorku. Součástí výzkumné části bude interpretace výsledků a zhodnocení, využití (návrh) v praxi.

5.1 Stanovení problému, cíle a hypotéz výzkumného šetření

Interaktivní tabule se stala moderní didaktickou pomůckou dnešní doby. Nastavený trend ve vybavování škol má za následek, že se s ní budeme setkávat stále častěji. Její využití přináší řadu výhod, ale i úskalí.

Diplomová práce by měla přiblížit problematiku využití interaktivní tabule v hudební výchově. Součástí práce je průzkum ve využívání IT v hudební výchově učiteli prvního stupně na vybraném vzorku základních škol.

Průzkum formou online dotazníku by měl prověřit:

- Podmínky pro výuku HV na základních školách
- Vztah pedagogů 1. stupně k hudební výchově
- Využití IT v hudební výchově učiteli 1. stupně
- Možnosti uplatnění IT v hudební výchově

Stanovení pracovních hypotéz:

Hypotéza 1: Nejčastějším typem IT používaných na základních školách jsou tabule SmartBoard.

Hypotéza 2: IT umožňuje vizualizaci učiva, což dětem zprostředkovává názornost, snadnější zapamatování si učiva a snazší vnímání hudby.

Hypotéza 3: Používání interaktivní tabule svádí k omezení tradiční hry na hudební nástroje a omezení zpěvu.

Hypotéza 4: Učitelé hudební výchovy, kteří mají k dispozici IT, si netvoří vlastní programy.

5.2 Metody výzkumu, jeho organizace a charakteristika respondentů

Průzkum využití interaktivní tabule a prověření hypotéz v mé diplomové práci proběhl formou online dotazníku Survio²⁹ během měsíce října.

Dotazník patří mezi frekventovanou metodu získávání dat v pedagogickém výzkumu. Kladení otázek a získávání odpovědí probíhá písemnou formou. Jedná se o soustavu předem připravených a pečlivě formulovaných otázek. Velkou výhodou je poměrně rychlé a ekonomické shromažďování dat. Metoda má i své nevýhody. Mezi ně patří např. možné zkreslení odpovědí žádoucím směrem nebo nemožnost dovysvětlení otázky v případě, kdy administrativa probíhá nepřímo.

Dotazníky byly rozeslány prostřednictvím odkazu v emailu. Cílovou skupinou byli učitelé prvního a druhého stupně základní školy, kteří vyučují hudební výchovu.

5.3 Vyhodnocení předvýzkumu

Před realizací vlastního výzkumného šetření proběhl předvýzkum. Osloven byl vzorek učitelů základních škol z Mělníka. Předvýzkum proběhl od 26. 8. – 2. 9. 2014. Pro tento účel byla použita metoda online dotazníku s kombinací uzavřených, polouzavřených a otevřených otázek. Dotazník byl anonymní a průzkumu se zúčastnilo 11 respondentů. Návratnost byla stoprocentní. Výsledky průzkumu ukázaly, že je třeba některé otázky přeformulovat tak, aby jim respondenti lépe rozuměli, a doplnit dotazník o otázky upřesňující konkrétní práci s IT.

5.4 Průběh a realizace výzkumu

Hlavní výzkum probíhal formou online dotazníku během měsíce října (od 12. – 30. 10. 2014). Otázky byly kombinací uzavřeného, polouzavřeného a otevřeného typu. Dotazníky byly anonymní a byly rozeslány v podobě odkazu prostřednictvím internetu (viz *Příloha č. 2*). Oslovení učitelé byli požádáni, aby dotazníky šířili dále do svých řad.

²⁹ Dostupné z: <http://www.survio.com/cs/>

Šetření vyplnilo 65 učitelů z devíti krajů ČR. Nejpočetněji byl zastoupen kraj Středočeský. Statistika ukázala, že dotazník byl doručen 131 respondentům. Z toho jich 65 dotazník vyplnilo, 8 nedokončilo a 59 pouze zobrazilo. Celková úspěšnost vyplnění (návratnosti) dotazníku činí 49, 67 % (viz níže *tabulka č. 6*).

5.4.1 Rozbor dotazníku

Dotazník (viz *Příloha č. 2*) se zabývá problematikou využití interaktivní tabule v hodinách HV na základních školách. Jedná se o nestandardizovaný pedagogický dotazník s kombinovanou formou otázek uzavřených, polouzavřených a otevřených (celkem 25).

Vstupní část tvoří kontaktní položka s motivačním dopisem pro respondenty.

Hlavní část se skládá z otázek:

- Zjišťujících fakta (identifikačních) o respondentech (pohlaví, věk, délka pedagogické praxe, vzdělání, zda vyučují HV).
Jedná se o otázky uzavřené (strukturované) - č. 1 dichotomická, č. 2, 3, 8 polytomické (s výběrem odpovědí); polouzavřenou (vyžadující dovysvětlení) - č. 4.
- Zjišťujících informace působistě učitelů (počet žáků, lokalita školy a týdenní hodinová dotaci HV).
Tyto otázky jsou uzavřené, polytomické – č. 5, 7 a otázka otevřená – č. 6.
- Zjišťujících mínění, postoje a motivy respondentů (vztah k výuce HV, četnost zpěvu, způsob doprovodu zpěvu, důležitost hudební teorie).
Jsou to otázky uzavřené, polytomické – č. 9, 12; polouzavřené – č. 10, 11.
- Zaměřených na technické vybavení a využití interaktivní tabule v HV (typy a využití IT, způsob práce s IT, tvorba výukových programů, vybavení hudební).
Otázky uzavřené, polytomické – č. 13, 15; polouzavřené – 14, 16 – 22.
- Týkajících se testování žáků a spokojenosti učitelů s dostupností materiálů a pomůcek k výuce HV.

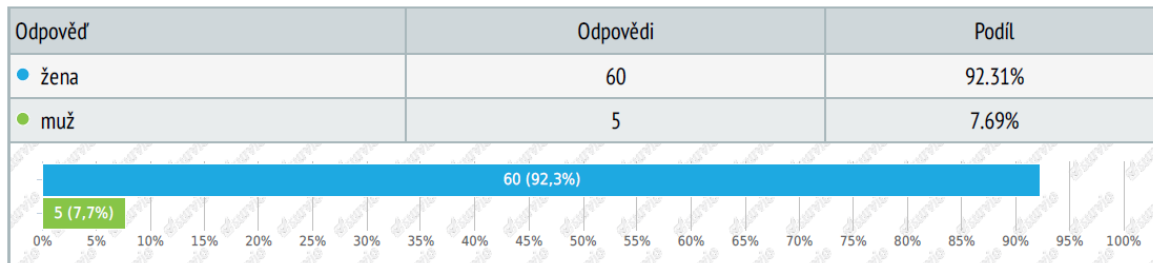
Poslední tři otázky jsou otevřeného typu. Učitelé zde mohou volně vyjádřit svůj názor k danému tématu.

Závěrečnou část tvoří poděkování za vyplnění dotazníku. Ta se respondentovi zobrazí po odeslání vyplněného dotazníku.

5.4.2 Získaná data a jejich interpretace

1. Doplněte své pohlaví.

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

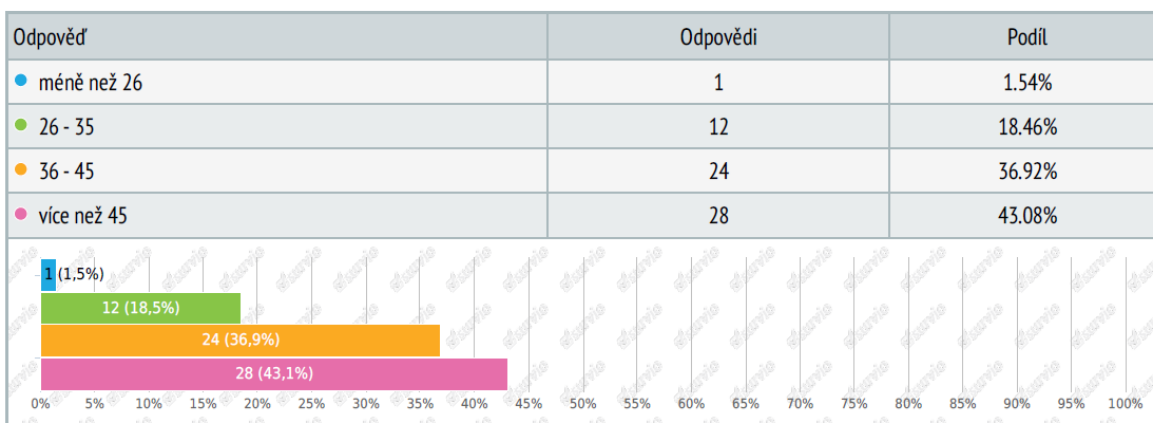

Tabulka 1: Pohlaví respondentů

První, identifikační, otázka se týkala pohlaví respondentů. Hlavního šetření se zúčastnilo 60 žen a 5 mužů. Potvrdilo se, že ve školství pracuje převážná většina žen.

2. Kolik je vám let?

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

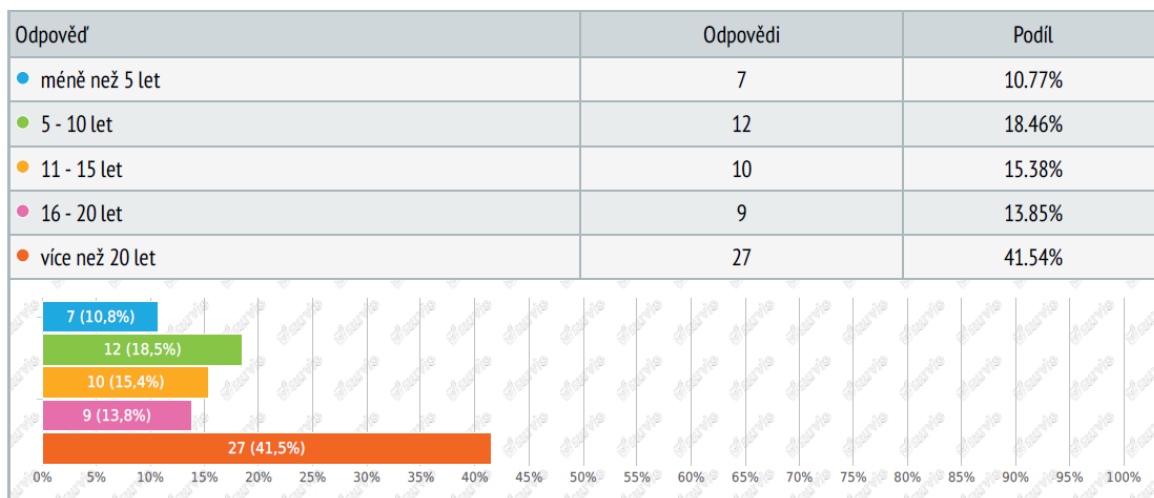

Tabulka 2: Věk respondentů

Druhá, identifikační, otázka monitorovala věk respondentů. Hudební výchovu vyučují převážně zkušení učitelé. 80 % respondentů je starších 35 let. Z toho 43 % starších 45 let.

3. Jaká je délka vaší pedagogické praxe?

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

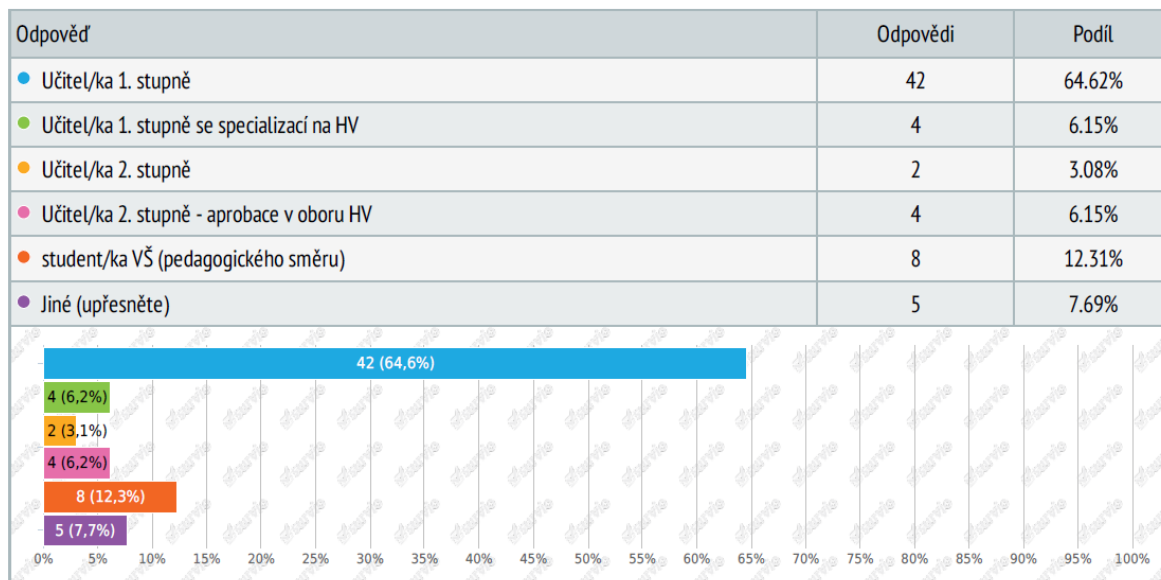

Tabulka 3: Délka pedagogické praxe

Třetí otázka potvrzuje zkušenost pedagogů (viz otázka č. 2), cca 71 % dotazovaných respondentů učí více než 10 let. Z toho více než 41 % učí déle než 20 let.

4. Doplněte své vzdělání (aprobaci).

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

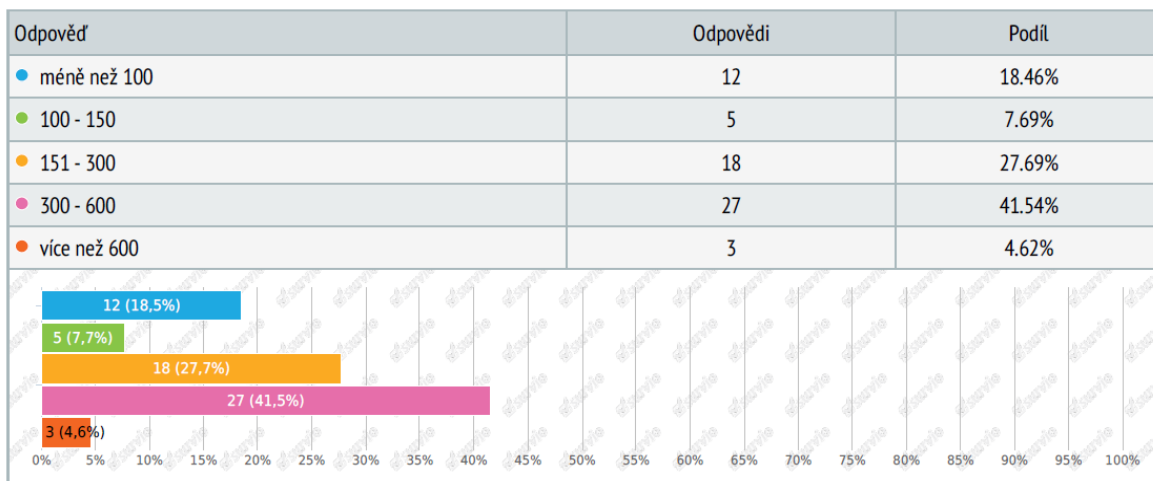
- učitelka MŠ
- učitel 3. stupeň, apr. Pě, Vko
- učitelka 2.+3. stupně,čj -D
- Mgr. předškolní pedagogika
- Učitelka HV pro 2. stupeň + studentka učitelství 1. stupně

Tabulka 4: Vzdělání respondentů

Otázka čtvrtá prověřuje vzdělání respondentů. Šetření se zúčastnilo 46 učitelů prvního stupně ZŠ, 6 učitelů druhého stupně ZŠ, 9 studentů pedagogického směru, 2 učitelé MŠ, 2 učitelé třetího stupně. Z šetření vyplývá, že dotazník vyplnilo více než 70 % učitelů prvního stupně.

5. Kolik má vaše škola žáků?

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

Tabulka 5: Počet žáků ve školách

Tato otázka se zabývá velikostí škol, ve kterých proběhl průzkum. 30 respondentů (cca 46 %) pracuje ve velké škole, 23 respondentů (cca 35 %) ve škole s menším počtem žáků (100 – 300 žáků) a 12 respondentů v malé škole (cca 18 %) ve škole, kde je méně než 100 žáků. Z toho vyplývá, že šetření proběhlo ve školách s rozdílnými poměry a odlišnými podmínkami.

6. Doplňte lokalitu (město, kraj), ve které se nachází vaše škola.

Textová odpověď, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

Kraje	Kraj	Středočeský	Praha	kraj	Jihočeský	Kraj	Ústecký	kraj	Královéhradecký	Kraj	Vysočina	kraj	Kraj	Olomoucký	Kraj	Moravskoslezský	Kraj	Zlínský	Kraj
respon.	27	8	10	4	1	1	1	1	6	7									

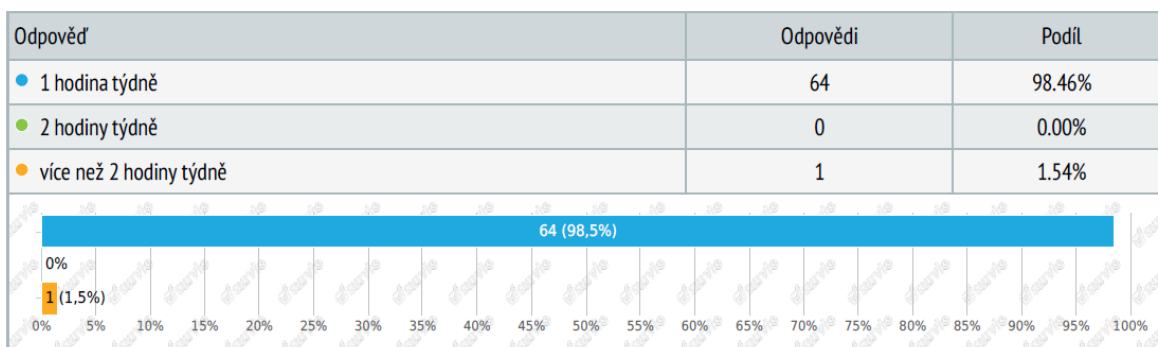
- Mělník, Středočeský
- Olomoucký kraj, obec Hrabetov
- Ústecký kraj, Most
- okres Ústí nad Orlicí
- (9x) Mělník
- Most, Ústecký kraj
- (2x) Mělník, Středočeský kraj
- Mělník,
- Chabařovice
- Dolní Bečkovice, Středočeský kraj
- Kolín, středocheský
- Praha - západ
- (2x) Praha západ
- Praha 5
- Středočeský
- Kolín
- (3x) Praha
- obec Kly, okres Mělník
- Zlínský kraj
- Velim
- Brloh okr. Český Krumlov
- Havířov, Moravskoslezský
- Okres Mělník
- Havířov, kraj Moravskoslezský
- Brodce nad Jizerou
- Český Těšín
- Praha 9
- Hoštka
- Kolín, Středočeský
- Středočeský kraj, okres Kladno
- Horní Stropnice, Jihočeský
- Mělník, Středočeský
- Středočeský kraj - Kladno, Slaný
- ZŠ a MŠ Klobuky - okres Kladno
- Ledenice, České Budějovice
- Horní Lideč
- (3x) České Budějovice
- Český Těšín, kraj Moravskoslezský
- Zlín
- Horní Bečva
- Olešná, kraj Vysočina
- Kateřinice, Zlínský kraj
- Trhové Sviny
- Týn nad Vltavou, Jihočeský kraj
- kraj Středočeský, Brandýs n/L
- Jihočeský
- Český Těšín, MS
- Vsetínsko
- Písek
- Lukov, Zlínský kraj
- Karviná, Moravskoslezský kraj

Tabulka 6: Lokality průzkumu

Otázka šestá monitoruje oblasti průzkumu. Díky způsobu rozesílání (prostřednictvím emailu), se dotazníku zúčastnili respondenti z širokého spektra lokalit. Celkem z devíti krajů ČR. Největší záběr byl ve Středočeském kraji (cca 42 %), na druhém místě byl Jihočeský kraj (cca 15 %), Praha (cca 12 %), Zlínský kraj (cca 11 %), Moravskoslezský (cca 9 %), Ústecký kraj (cca 6 %). Zúčastnili se také respondenti z krajů: Královéhradecký, Vysočina a Olomoucký (zaujímají zbývajících cca 5 %).

7. Kolik hodin týdně se ve vaší škole vyučuje HV (v rámci jedné třídy)?

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

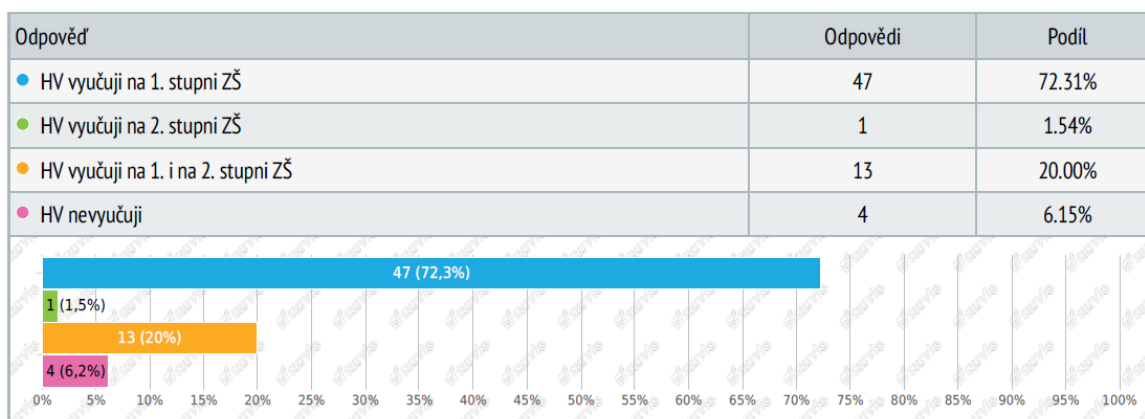

Tabulka 7: Časová dotace hudební výchovy na ZŠ

Otázka sedmá se zabývá týdenní časovou dotací výuky hudební výchovy na základní škole (v rámci jedné třídy). Tato položka potvrdila, že v naprosté většině škol je časová dotace HV pouze jedna vyučovací hodina týdně. Což považuji za nedostatečné. Pouze v jedné z dotazovaných škol se HV vyučuje více než dvě hodiny týdně.

8. Vyučujete HV?

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

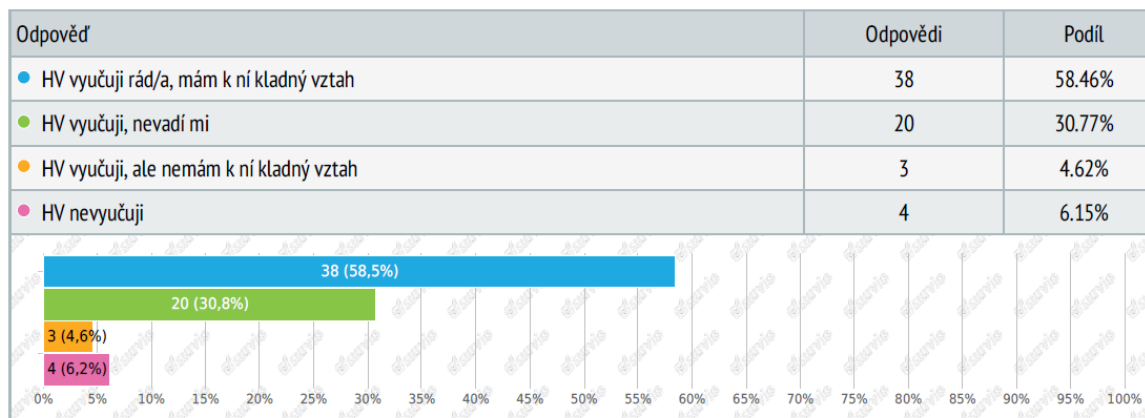

Tabulka 8: Výuka předmětu HV

Otázka osmá prověřuje, zda dotazovaní respondenti vyučují HV na ZŠ. Většina dotazovaných vyučuje HV na základní škole. Pouze 6 % respondentů HV vůbec nevyučuje. 72 % dotazovaných vyučuje HV na prvním stupni a dalších 20 % na prvním i druhém stupni ZŠ. Z toho vyplývá, že 92 % dotazovaných učitelů má zkušenosti s výukou HV na prvním stupni.

9. Jaký je váš vztah k výuce HV?

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

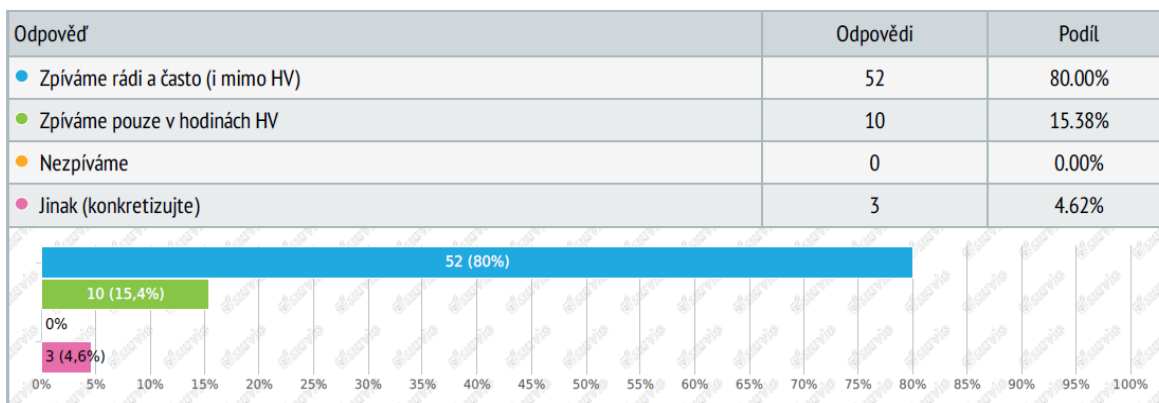

Tabulka 9: Vztah k výuce

Otázka devátá monitoruje vztah pedagogů k výuce HV. 89 % dotazovaných respondentů má k výuce HV kladný vztah nebo mu nevadí. Pouze necelých 5 % respondentů připouští, že učí HV nerado.

10. Jak často s dětmi zpíváte?

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

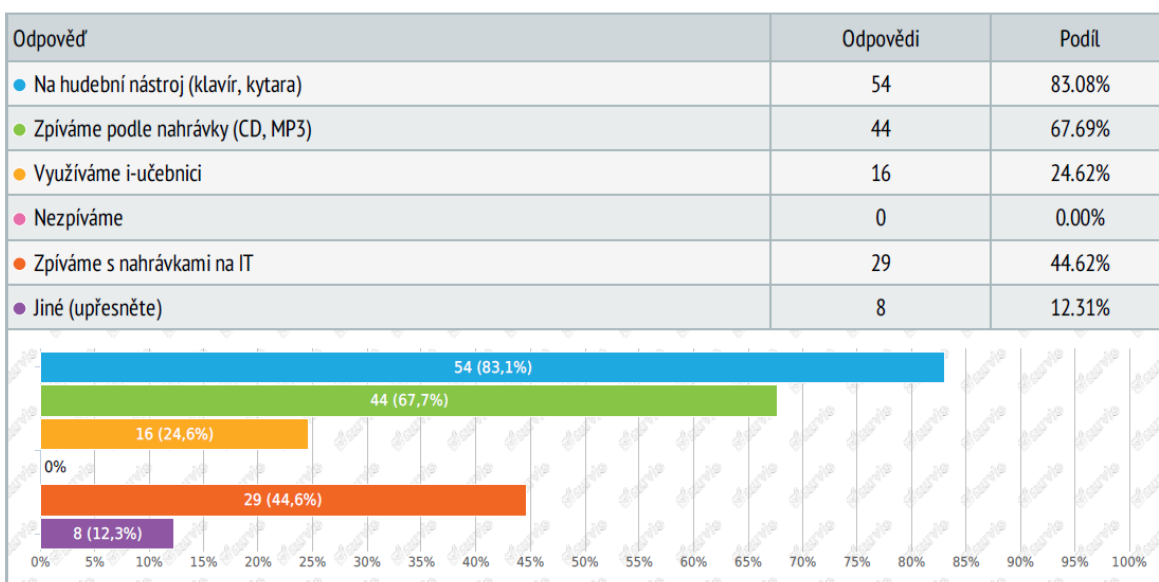
- pořádáme vlastní koncerty, akademie a vystoupení pro rodiče a v době Adventu společné zpívání koled
- každé ráno před vyučováním
- na 2. stupni pouze v hodinách HV, na 1. stupni rádi a často i mimo HV

Tabulka 10: Četnost zpěvu

Tato položka prověřuje četnost zpěvu na základních školách. Všichni dotazovaní (i ti, kteří nevyučují HV) s dětmi zpívají. Téměř 85 % z nich uvádí, že dokonce rádo, často i mimo hodiny HV. Ukázalo se, že pedagogové s dětmi zpívají.

11. V hodinách HV doprovázím zpěv dětí: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

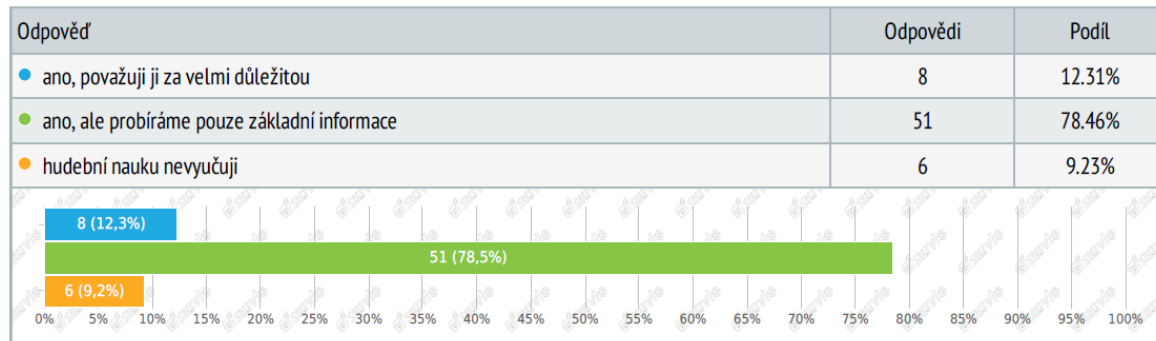
- karaoke
- bez nástroje, motivační písničky v předmětech
- Orffovy hud. nástr.
- Karaoke
- midi
- flétna
- youtube
- PC

Tabulka 11: Hudební doprovod

Položka prověřuje způsoby hudebního doprovodu zpěvu dětí. U této otázky bylo možné zvolit více variant. Opět se potvrdilo, že všichni respondenti s dětmi zpívají a využívají k tomu kombinaci různých pomůcek. Nepotvrdily se obavy z kapitoly 3. 3, že používání IT v hodině HV svádí k omezování tradiční hry na akustické nástroje a omezení zpěvu. Naopak většina (55 respondentů, 84 %) uvádí, že doprovází zpěv na hudební nástroje. Dále 49 respondentů uvedlo, že také zpívají za doprovodu nahrávek, CD a PC, 16 respondentů využívá i-učebnici (tj. téměř 25 % z dotazovaných) a 29 respondentů (téměř 45 %) zpívá s pomocí nahrávek na IT.

12. Vyučujete hudební nauku?

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

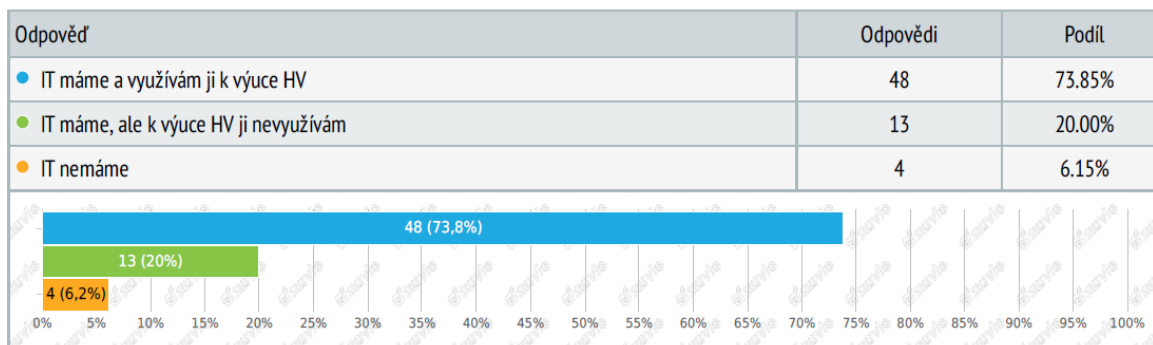

Tabulka 12: Výuka hudební nauky

Vzhledem k malé týdenní hodinové dotaci mě zajímalo, jak se staví učitelé k výuce hudební nauky. Protože 4 respondenti uvedli, že HV neučí, vyřadila jsem je z celkového hodnocení této otázky. Ze zbývajících 61 dotazovaných jich pouze 8 (13 %) považuje hudební nauku za velmi důležitou. Naprostá většina 51 dotazovaných (84 %) probírá pouze základní informace a 2 respondenti (3 %) ji vůbec neučí.

13. Využíváte při výuce HV interaktivní tabuli (IT)?

Výběr z možností, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

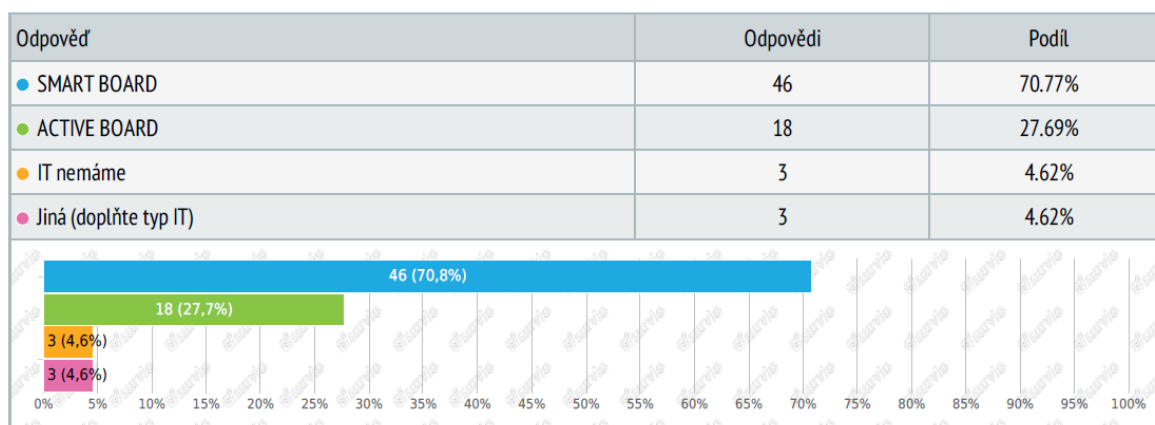

Tabulka 13: Využití IT při výuce HV

Tato položka prověřuje, zda mají učitelé k dispozici IT. 48 respondentů (cca 74 %) má k dispozici IT a využívá ji k výuce hudební výchovy, 13 respondentů (20 %) uvádí, že tabuli ve škole mají, ale k výuce HV ji nevyužívají a 4 respondenti (cca 6 %) udávají, že IT k dispozici nemají. Z šetření vyplývá, že většina dotazovaných má a využívá IT při výuce HV.

14. Jaký typ IT máte ve vaší škole? (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

- e Tabule
- eno
- Interwrite

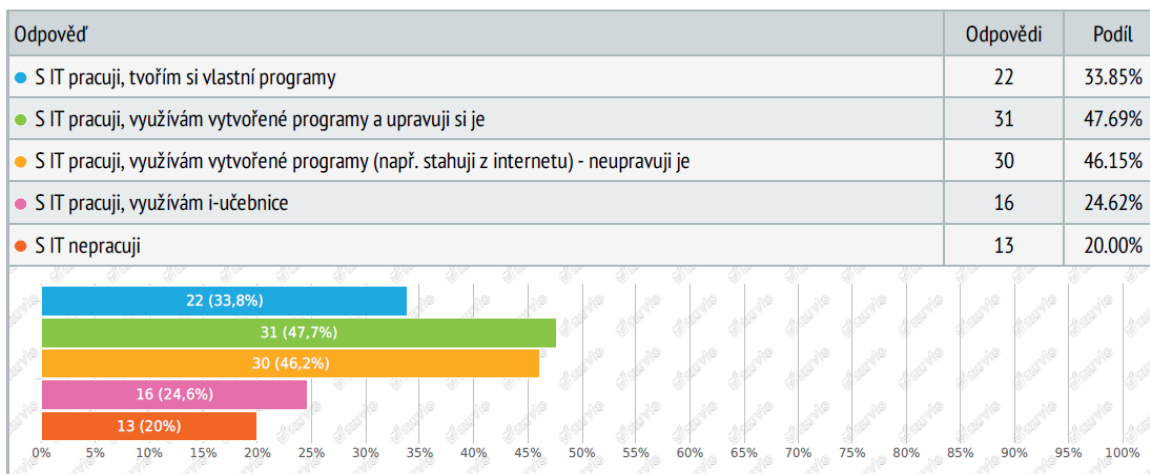
Tabulka 14: Typy IT

Tato otázka se zabývá průzkumem typů tabulí využívaných ve školách. Respondenti mohli zvolit více variant. Nejčastější je zastoupení firem – SMART BOARD (46

respondentů – cca 71 %) a ACTIVE BOARD (18 respondentů – cca 28 %). Méně časté jsou – e Tabule, Eno, Interwrite (3 respondenti – cca 5 % dotazovaných).

15. Jak pracujete s interaktivní tabulí (IT)? (u této otázky můžete zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

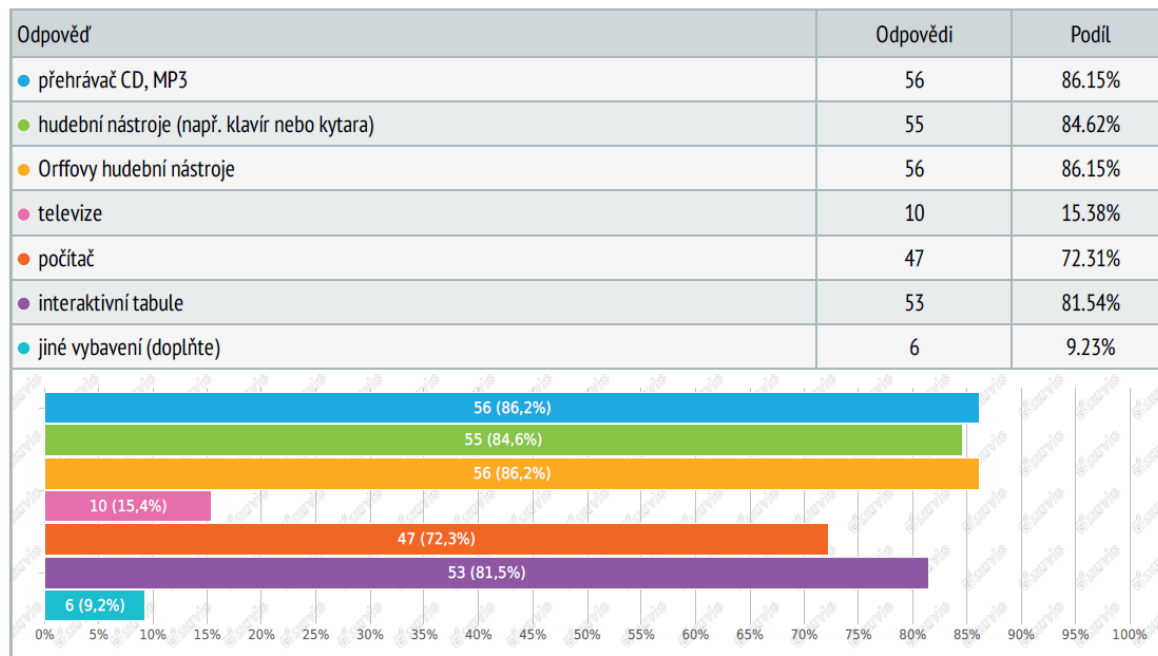

Tabulka 15: Práce s IT

Tato položka se zabývá způsobem práce s IT a tvorbou vlastních programů. Respondenti mohli zvolit více možných odpovědí. Z těch, kteří mají IT k dispozici a využívají ji ve své praxi, si 22 respondentů (cca 34 %) samo tvoří vlastní programy, 31 dotazovaných (cca 48 %) využívá již vytvořené programy a dále si je upravuje, 30 dotazovaných (cca 46 %) využívá vytvořené programy beze změny a 16 dotazovaných (25 %) využívá i-učebnice. Z šetření vyplývá, že velká část respondentů si umí vytvořit vlastní program pro práci s IT, případně si ho upravit.

16. Hudebna - třída, kde probíhá výuka HV - je vybavena: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

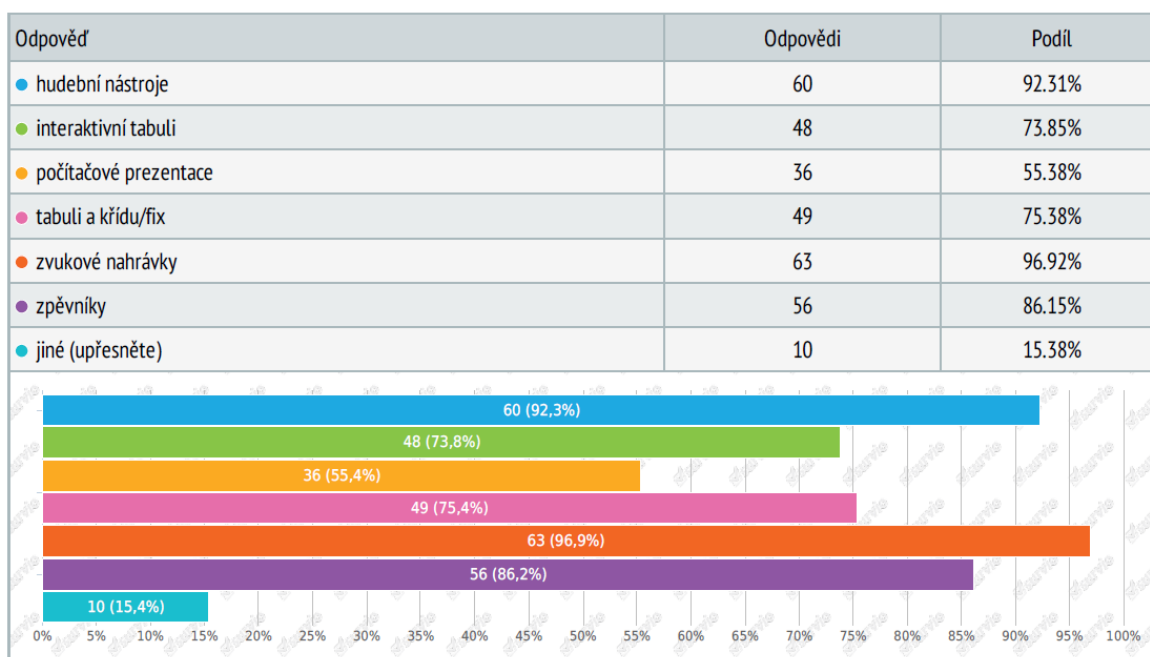
- flipchart
- boomwhackers, drumben
- hrací notová tabule
- dataprojektor, video
- mixážní pult, mikrofony
- magnetofon páskový, kazetový a gramofon, fonograf jsme nesehnali

Tabulka 16: Vybavenost hudebny

Otázka prověřuje vybavenost hudební učebny. Učitelé mohli zvolit více možností, případně doplnit potřebné údaje. Většina dotazovaných udává, že má k dispozici vybavenou hudební učebnu. Cca 86 % respondentů má k dispozici přehrávač CD, MP3, cca 85 % hudební nástroje (klavír nebo kytara), cca 86 % Orffovy nástroje, cca 15 % televizi, cca 72 % počítač, cca 81,5 % IT. Jako další vybavení uvádějí: flipchart, boomwhackers, drumben, hrací notovou tabuli, diaprojektor, video, mixážní pult, mikrofony, apod.

17. Při výuce HV používám tyto pomůcky: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

- nevyučuji
- pomůcky vlastní výroby
- rytmické Orffovy
- texty z internetu, nahrávky z youtube
- pracovní listy a nakopírované texty
- boomwhackers
- videonahrávky
- ukazovátko
- Orffovy nástroje, vyrobené nástroje - chrastítka, tyčky apod.
- pouze bicí Orffovy

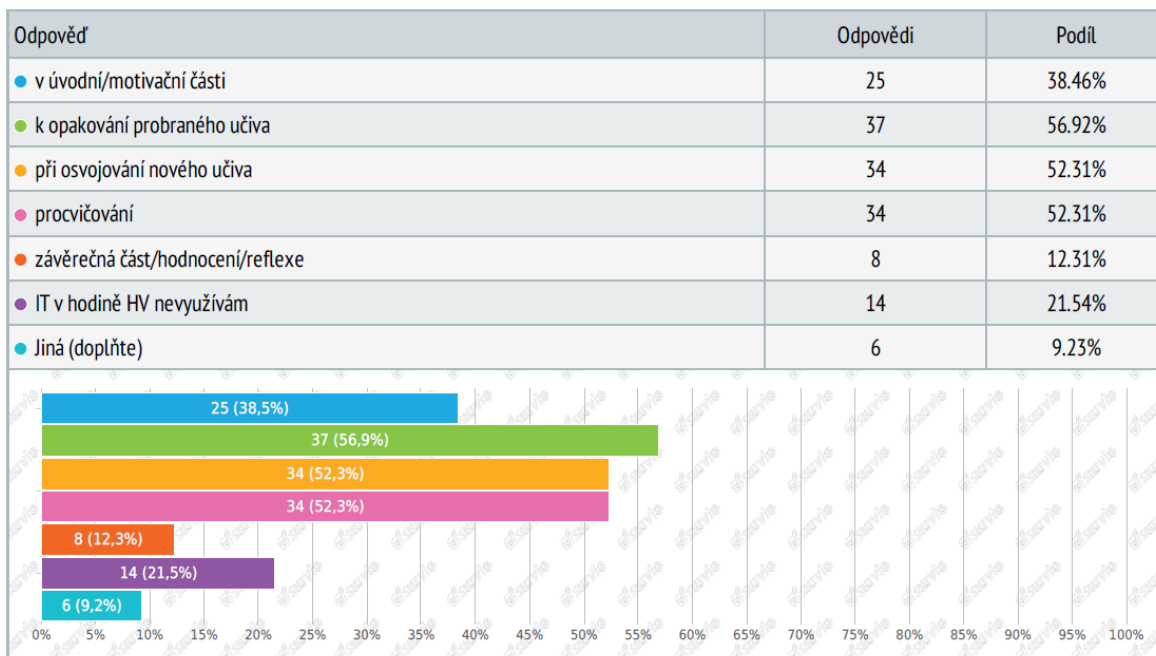
Tabulka 17: Pomůcky k výuce HV

V této otázce respondenti označili pomůcky, které používají při výuce HV. Opět mohli vybrat z více možností a u poslední položky ji doplnit podle svých potřeb.

Nejčastější využití pokrývají zvukové nahrávky (cca 97 %) a hudební nástroje (cca 92 %), zpěvníky (cca 86 %), téměř stejné zastoupení uvádí při využití tabule a křidy (cca 75 %) a interaktivní tabule (cca 74 %), počítačové prezentace zaujímají cca 55 %. Následují pomůcky vlastní výroby, pracovní listy a tištěné texty, boomwhackers, videonahrávky a ukazovátko.

18. V které části hodiny hudební výchovy využíváte IT? (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

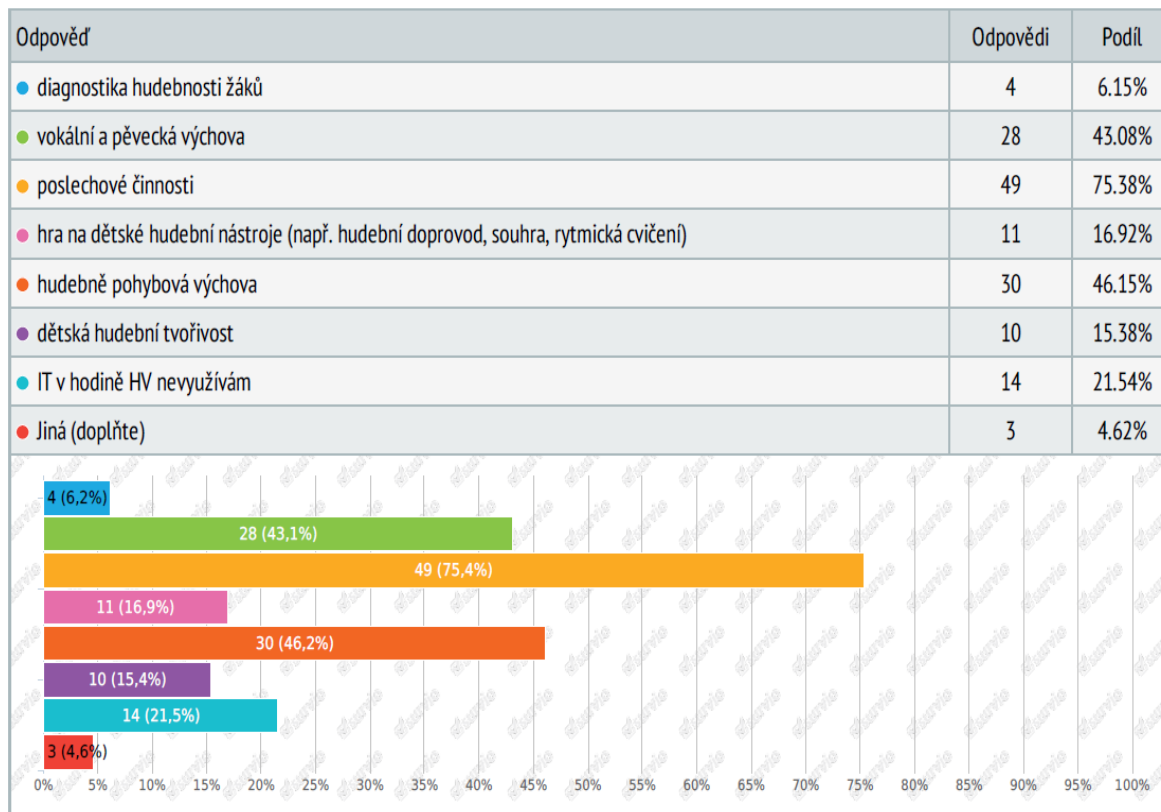
- nevyučuji
- průběžně podle potřeby
- závěr - klipy dle přání dětí
- (2x) pokaždé jinak
- podle potřeby, nemám žádné stálé pravidlo

Tabulka 18: Využití IT ve fázích výukové lekce

V otázce č. 18 je řešeno využití IT z pohledu časového rozvržení v rámci vyučovací jednotky. Respondenti mohli zvolit více odpovědí. Nejvíce je IT využívána k opakování probraného učiva (cca 57 %), dále k osvojování nového učiva a k procvičování (cca 52 %). Cca 39 % dotazovaných využívá IT v motivační části a cca 12 % v závěrečné fázi hodiny. Cca 21,5 % respondentů uvádí, že IT v hodině HV nevyužívá. Ostatní uvádí využití podle potřeb dětí (cca 7,5 %).

19. Při kterých činnostech v HV využíváte IT? (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

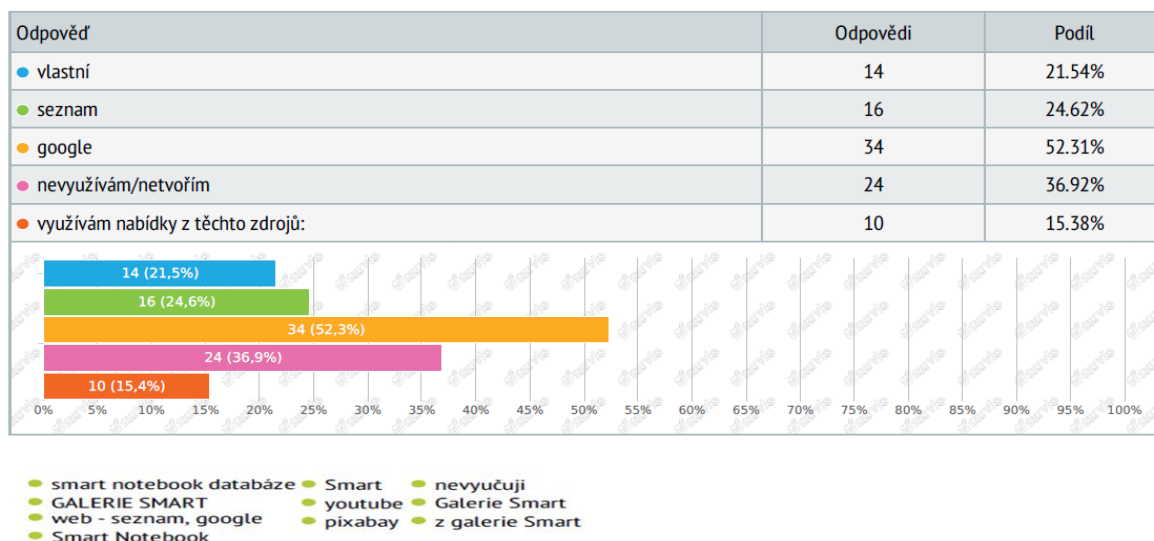
- nevyučuji
- (2x) hudební nauka

Tabulka 19: Využití IT při činnostech HV

Tato položka zkoumá využití IT z pohledu činností v HV. U této otázky mohli respondenti označit více odpovědí a doplnit chybějící údaje. Podle dotazovaných se IT nejčastěji využívá při poslechových činnostech (cca 75 %), při hudebně pohybových činnostech (cca 46 %) a vokální a pěvecké výchově (cca 43 %). 15 % zaujímá dětská hudební tvořivost, 6 % diagnostika hudebnosti žáků. Cca 21, 5 % IT v HV nevyužívá, 2 % dotazovaných uvádí využití při výuce hudební nauky.

20. Při tvorbě vlastního programu na IT pro výuku HV využívám nabídky obrázků z těchto zdrojů: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

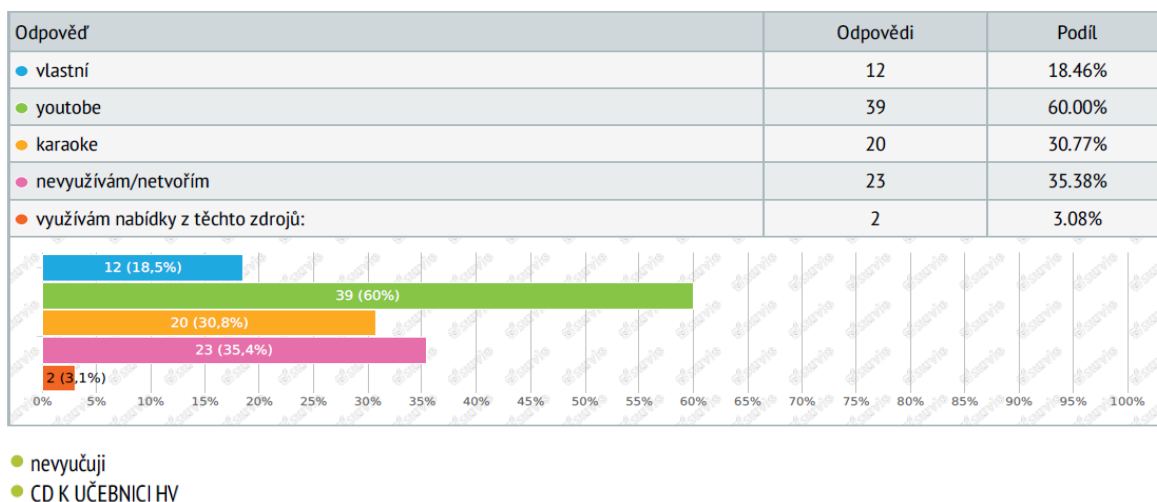

Tabulka 20: Zdroje obrázků

Položka č. 20 zkoumá zdroje obrázků, které respondenti využívají při tvorbě vlastního programu na IT. Respondenti mohli zvolit více možných odpovědí, případně rozšířit nabídku o další položky. Většina dotazovaných využívá obrázky z google (cca 53 %), ze seznamu (cca 26 %), vlastní obrázky (22 %), galerie Smart (cca 10 %), YouTube, Pixabay. Zhruba 37 % dotazovaných zdroje obrázků nevyužívá.

21. Při tvorbě vlastního programu na IT pro výuku HV využívám nabídky nahrávek z těchto zdrojů: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

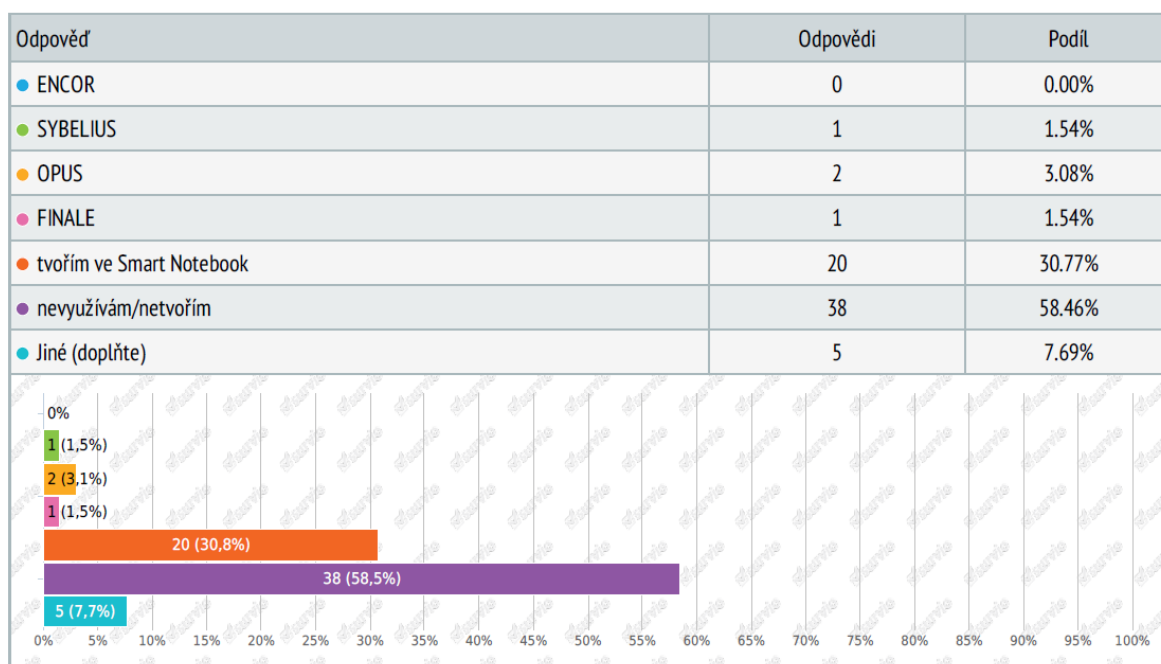

Tabulka 21: Zdroje nahrávek

Tato položka zkoumá zdroje, ze kterých respondenti čerpají při tvorbě vlastního programu pro výuku HV na IT. Dotazovaní mohli zvolit více možných odpovědí, případně rozšířit nabídku o další položky. Jako nejfrekventovanější zdroj uvádí YouTube (cca 60 %), Karaoke (cca 31 %), vlastní nahrávky (18 %). Jeden respondent vkládá nahrávky z CD k učebnici HV. 35 % dotazovaných zdroje nahrávek nevyužívá.

22. Při tvorbě vlastního programu na IT pro výuku HV využívám notačních programů:(u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

- Smart
- nevyučuji
- capella
- Musescore
- notační netvořím

Tabulka 22: Využití notačních programů

Položka č. 22 zkoumá využití notačních programů při tvorbě vlastního programu pro výuku HV za pomoci IT. Dotazovaní mohli zvolit více možných odpovědí, případně rozšířit nabídku o další položky. Pouze 27 dotazovaných tvoří vlastní notační programy. Nejčastější využití uvádí ve Smart (21 respondentů), Opus (2), Sybelius (1) Finale (1), Capella (1), Musescore (1). Většina (40 respondentů) v notačních programech netvoří.

23. Využíváte IT při testování žáků z HV (ANO/NE)? Prosím popište způsob testování:

Textová odpověď, zodpovězeno 65x, nezodpovězeno 0x

- (31x) ne
- (11x) NE
- (2x) nevyužívám
- Psaní not do notové osnovy, určování hudebních nástrojů
- (9x) Ne
- nepoužívám IT Hodnotím aktivitu, hudební a vokální doprovod, znalostní test píšeme na papír
- nevyučuji
- Nemám IT
- Programy ve Smart notebook.
- ano, poslech hudby, výukové programy
- Standartní test formou prezentace případně využití hlasovátek
- Ano, ale minimálně - zkoušení u tabule z nauky - vytleskají zapsaný rytmus, zahrají podle not, přiřadí k sobě notu a názvem apod.
- Ne.
- Ne. Testy dětem nakopíruji nebo otázky diktuji a žáci pouze doplňují krátké odpovědi nebo vybírají z nabízených možností. Na Interaktivní tabuli využívám pouze jeden program o skladatelích, který jsem stáhla z portálu, ale zdá se mi pro naše potřeby zbytečně moc zacházející do podrobností.
- Ano, již hotové testy v zakoupené i - učebnici.
- nepoužívám, testuji jinými způsoby používám pouze při procvičování

Tabulka 23: Využití IT při testování žáků

Položka se zabývá využitím IT při testování žáků v HV. Naprostá většina (59 respondentů) IT k testování žáků nevyužívá. Pouze ojediněle využívají respondenti IT k testování či prověřování získaných znalostí (k zápisu do notové osnovy, určování hudebních nástrojů, testování prostřednictvím programu ve Smart Notebooku, z poslechu, prostřednictvím výukových programů, testování formou prezentace, s využitím hlasovátek, pomocí testů zakoupených s i – učebnicí).

24. Při výuce HV mi chybí nabídka a dostupnost nástrojů, pomůcek, programů.... Uvedte konkrétně.

Textová odpověď, zodpovězeno 44x, nezodpovězeno 21x

- interaktivní učebnice
- (5x) ne
- NECHYBÍ.
- Dostupnost nástrojů a pomůcek je dostačující.
- (3x) -
- Chybí mi finance na nákup nástrojů (např. bonga a další perkuse)
- nevyučuji
- chybí vybavená učebna určená pro HV, postrádám xylofony, metalofony, databáze vhodných zvukových nahrávek
- chybí mi hlavně mikrofon
- IT, Set diatonické stupnice c dur (trubky),
- (8x) nechybí
- Jednoduchý program na doplňování textu do souborů *.mid.
- nemáme hudebnu, učíme ve třídách, málo pomůcek (Orff. nástroje)
- Přála bych si mít ve třídě klavír, ne malé klávesy
- Nechybí mi nic
- Použitelné doprovody moderních písní bez zpěvu pro učitele, kteří neumí na hudební nástroj.
- Chybí mi hudební programy a kvalitní doprovodný nástroj - kytara.
- chybí mi dostupnost orffových nástrojů
- (2x) Ne
- V současné době máme na škole nedostatek vhodných obrázků hudebních nástrojů a karty s pojmy z hudební nauky. Máme tuto pomůcku již vyhlédnutou a v tomto roce bychom ji chtěli zakoupit. Ve škole nepoužíváme učebnice, texty dětem kopírujeme ze zpěvníků nebo z jiných materiálů.
- MÁM VŠECHNO, CO POTŘEBUJI.
- Uvítala bych více orffových nástrojů (zvonkohry, metalofony, xylofony), aby se dostalo na každého žáka ve třídě.
- Uvítala bych doprovodné nahrávky k lidovým a dalším známým písničkám.
- Chybí mi pro 1. stupeň to, o co se teď pokouší Fraus na 2. stupni. Kompletní sada: učebnice, interaktivní učebnice, zpěvník s hudebními doprovody, poslechové skladby. - aby vše odpovídalo požadavkům RVP.
- nepotřebuji
- Orffovy nástroje jsou u nás v žalostném stavu. Učebna HV je velmi rozlehlelá a prostorově nevyhovující.
- Nic
- jsem spokojená s tím, co využívám
- čas
- poslechové nahrávky, učeb. Hv písničky se zastaralým textem, které děti neoslovují.

Tabulka 24: Poptávka respondentů

V této položce měli respondenti vyjádřit poptávku a své potřeby k zlepšení kvality výuky. Uvedli např. interaktivní učebnice, finance na nákup bicích nástrojů, vybavenost učebny, xylofony, metalofony, mikrofon, IT, program na doplňování textů do souboru, klavír, doprovody písní beze zpěvu pro učitele, kteří neumí na hudební nástroj, hudební programy, kytaru, obrázky hudebních nástrojů a karty s pojmy hudební nauky, poslechové

nahrávky. Vícekrát se zmínili o nedostatku Orffových nástrojů. Dvacet čtyři respondentů (cca 37 %) uvádí, že jim nic nechybí.

25. Při výuce HV mi v současné době vyhovuje dostupnost materiálů, pomůcek, učebních programů...Uvedte konkrétně.

Textová odpověď, zodpovězeno 41x, nezodpovězeno 24x

- Velmi mi vyhovuje práce s IT a s youtube.
- ano
- vyhovuje vše, kromě výše uvedeného
- (2x) vyhovuje
- IT učebnice Nová škola Brno
- nástroje, zpěvníky, IT, CD přehrávač, Orffovy nástroje, klavír, kytara
- Ve škole máme dostatek nástrojů orffova instrumentáře. V jedné třídě máme klavír a ve zbývajících třídách jsou klávesy. Zakoupili jsme 6 bubínků (drumben). Získali jsme pracovní listy a program "Učíme se noty" (Kafomet). K tvorbě programů používám Activ studio. Pokud potřebuji notovou osnovu, stačí mi také pustit activ studio a nastavit osnovu na pozadí tabule.
- INTERAKTIVNÍ UČEBNICE, MOŽNOST STÁHNOUT SI HUDEBNÍ NAHRÁVKU Z YOU.TUBE, MOŽNOST VYUŽÍVAT IT,
- zkušenosti a materiály ze seminářů a kurzů pro pedagogy - HV, učebnice HV pro 2.stupeň, informace na internetu
- Ano
- Zatím vyhovuje
- Jinak mám vše.
- Vyhovuje mi možnost pouštět žákům videa z youtube tak, aby při tom viděli obraz - například tak žáci mohou vidět, jak se hraje na varhany, což jim v podmínkách školy nemohu předvést. Pomůcek je dnes dostatek. Konkrétně mi vyhovuje česká výroba Bobotubes, které lze snadno a efektivně využívat jak na 1., tak na 2. stupni ZŠ.
- dostatečná
- Dostupnost materiálů je dostatečná.
- Mám spojený III. a IV. ročník. HV vyučuji v naší kmenové třídě. Děti doprovázím na kytaru, zpěvníky využívám své, učebnice Hv, jiné materiály i z PC. V hodinách občas využíváme Orffovy nástroje. IT využívám jak k nauce - základní věci: hudební nástroje, základní zápis do notové osnovy...nic složitého :). Také posloucháme z PC. Myslím, že děti hodiny baví, ikdyž úroveň není moc vysoká :).
- Vyhovuje dostupnost nákupu notového materiálu a možnost poslechu hudby přes internet, včetně záznamů koncertů vážné hudby, opery a popmusic.
- My pozor dáme a posloucháme.
- CD, IT, notové sešity, učebnice, Orffovy nástroje
- veskole.cz
- nevyhovuje, materiály jsou příliš drahé
- o:)
- Materiály dostupné na internetu - prezentace, učeb. materiály vypracované v programu smart notebook
- Zpěvníky, tabule, přehrávač, počítač, CD, notové sešity, Orffovy hudební nástroje, netradiční hudební nástroje.
- Využívám učebnice SPN, včetně poslechového cd, i-učebnici Fraus pro 6. a 7. třídu. Písně si upravuji sama, připravuji rytmické doprovody.
- nevyučuji-invalidní důchod-jednostranná hluchota
- počítačové prezentace, youtube, karaoke
- nahrávací program Audacity, Cubase SX, Cool edit, notační program Capella, materiály z DUM, dostupnost z internetu
- Časově nestíhám shánět nové pomůcky. Snažím si vystačit s tím, co mám a s tím co je v ZŠ.
- Používá základní vybavení na hodiny HV, pokud něco nového potřebuji, připravím si sama nebo se podívám pro inspiraci na DUMY
- Klavír, kytara, flétna, zpěvníky, Orf. hudební nástroje, pracovní sešity na hudební teorii.
- ne
- CD, DVD, zpěvníky
- (2x) -
- euroDIDACT
- programy používané na interaktivní tabuli - zakoupené od vydavatelství nebo stažené z internetu, zpěvníky od různých nakladatelů
- zdroj: veskole.cz dumy.cz
- Dostupných materiálů je dost
- Stačí mi klavír, Orffovy nástroje, zpěvníky, IT

Tabulka 25: Dostupnost materiálů

U této položky se respondenti mohli vyjádřit z opačného úhlu pohledu než u otázky předchozí, a to s čím jsou spokojeni a co z nabídky trhu v oblasti HV využívají. Výčet je poměrně rozsáhlý. Např.: portál veskole.cz, materiály a zdroje dostupné z internetu, zpěvníky, interaktivní tabule, přehrávač, Orffovy a jiné netradiční nástroje, zkušenosti a materiály z kurzů pro pedagogy, hudební nástroje. Většina pedagogů uvádí, že je spokojená s tím co má k dispozici. Spokojenost vyjadřují s možností využití internetu, kde si mohou vyhledat potřebné informace a také již připravené programy.

5.4.3 Vyhodnocení pracovních hypotéz

Hypotéza 1: Nejčastějším typem IT používaných na základních školách jsou tabule SmartBoard.

První hypotéza byla ověřena prostřednictvím dotazníku a jeho vyhodnocením. Touto otázkou se zabývaly položky č. 13 a 14. Otázka 13 potvrzuje, že ve školách je k dispozici dostatek IT, což potvrzuje cca 94 % respondentů, z toho 74 % uvádí, že IT využívá k výuce HV. Otázka 14 se zabývá konkrétními typy tabulí. Jak bylo uvedeno výše (viz interpretace dat), nejčastější je zastoupení firem SMART BOARD (cca 71 %) a ACTIVE BOARD (cca 28 %). Další např. e Tabule, Eno a Interwrite. Tím se potvrzuje hypotéza, že nejčastějším typem IT využívaným na základních školách jsou tabule SmartBoard.

Hypotéza 2: IT umožňuje vizualizaci učiva, což dětem zprostředkovává názornost, snadnější zapamatování si učiva a snazší vnímání hudby.

K vyhodnocení druhé hypotézy byly použity položky č. 11, 13, 17, 18, 20 - 22, 25. Otázka 11 ukazuje možnosti využití vizualizace při doprovodu zpěvu např. prostřednictvím nahrávky na IT nebo s pomocí i-učebnice. Otázka 13 potvrzuje, že většina dotazovaných má a využívá IT při výuce HV. Otázka 17 se zabývala využitím pomůcek při výuce HV. Jako prostředek vizualizace na IT jsou zde uváděny např. texty z internetu, nahrávky z YouTube, videonahrávky nebo počítačové prezentace. IT je uváděna jako pomůcka při výuce v cca 74 %. V položce 18 se uvádí využití IT z pohledu postavení hodiny (motivace, opakování, osvojování nového učiva, procvičování, klipy). Otázky 20 - 22 se zabývají vizualizací z pohledu tvorby vlastních programů (vkládání obrázků, nahrávek, notačních programů) a otázka 25 využitím dostupných materiálů a pomůcek. Tímto výčtem je

ukázáno, kolika možnými způsoby využívají učitelé IT z pohledu vizualizace a potvrzena hypotéza, že IT umožňuje vizualizaci učiva ve výuce HV.

Hypotéza 3: Používání interaktivní tabule svádí k omezení tradiční hry na hudební nástroje a omezení zpěvu.

Tato obava vyplynula z úvah o výhodách a úskalích moderních technologií (viz kapitola 3. 1 a 3. 3). Odpovědi na tuto otázku se zabývají položky č. 10, 11, 18 a 19. Otázka 10 prověřovala, jak často pedagogové s dětmi zpívají. Ukázalo se, že zpívají často i mimo hodiny HV. Otázka č. 11 vyvrátila obavy, že by využívání IT svádělo k omezování tradiční hry na akustické nástroje a omezení zpěvu. Většina dotazovaných (84 %) uvádí, že doprovází zpěv dětí na hudební nástroje. Otázky 18 a 19 prověřily využití IT během vyučovací jednotky. IT je využívána v různých fázích hodiny a nejčastěji při poslechových činnostech. Podle vyhodnocení průzkumu se nepotvrdilo, že by používání IT svádělo k omezení hry na hudební nástroje a omezení zpěvu. Naopak se nabízí, že IT může být v rukou šikovného pedagoga prostředkem k oživení a zpestření hodiny.

Hypotéza 4: Učitelé hudební výchovy, kteří mají k dispozici IT, si netvoří vlastní programy.

Tato hypotéza byla prověřena otázkami č.: 13, 15, 20, 21, 22, 23. Otázka 13 ukazuje, že většina učitelů má v dnešní době k dispozici IT a využívá ji k výuce HV. Otázka 15 dokazuje, že většina respondentů pracuje s programy na IT – převážně využívají připravené programy bez úpravy (např. veskole.cz) nebo si je upravují. Méně než polovina dotazovaných (22 respondentů) si tvoří programy vlastní. Možná je to dáno i tím, že dnešní doba nabízí spoustu kvalitně připravených, volně stažitelných hodin. Průzkum dále ukazuje, že učitelé jsou schopni tvořit vlastní programy (případně upravit již existující). Nedostatek času a technické možnosti spíše nabádají k využívání již připravených materiálů. Položky 20 – 23 potvrzují tvorbu vlastních programů. Hypotéza, že učitelé prvního stupně, kteří mají k dispozici IT, si netvoří vlastní programy k výuce HV, se nepotvrdila.

5.5 Shrnutí výsledků šetření - vyhodnocení

Šetření se zúčastnilo více než 71 % učitelů 1. stupně z devíti krajů ČR, ze škol s různými poměry a podmínkami (od malých škol až po ty velké). 92 % dotazovaných respondentů má zkušenosti s výukou HV na prvním stupni.

Většina dotazovaných učitelů učí déle než deset let, je starší 35 let a má kladný vztah k výuce hudební výchovy. Ve školách je převaha žen. Všichni dotazovaní s dětmi zpívají, a to i ti, kteří HV nevyučují. Většina pedagogů doprovází zpěv dětí na hudební nástroje (84 % respondentů), což kombinují v rámci oživení s dalšími možnostmi – jako i-učebnice, IT, Karaoke... Vzhledem k malé časové dotaci HV – jedna hodina týdně v rámci jedné třídy, vyučují učitelé převážně pouze základy hudební nauky.

Mezi nejčastější typy IT patří SMART Board a Active Board. Velká část respondentů si tvoří vlastní programy pro výuku nebo využívá již připravené programy, které si umí upravit. Při tvorbě vlastního programu využívají obrázky a nahrávky z různých zdrojů (nejčastěji z internetu). Notální programy tvoří méně než polovina respondentů. K testování využívají dotazovaní IT pouze ojediněle. Vyhovuje jim dostupnost materiálů prostřednictvím internetu. IT využívají v různých fázích hodiny a při různých činnostech, nejčastěji při poslechu.

Ve většině škol mají učitelé k výuce dostatečně vybavené hudebny. Při výuce používají různorodé pomůcky, ale ocenili by rozšíření svého vybavení pro zlepšení kvality výuky.

Je tedy nutno konstatovat, že IT jsou v současné době v hodinách HV často používány a při správném a rozumném využití mohou být velkým přínosem. V opačném případě mohou samozřejmě napáchat i škody, ale to už záleží na šikovnosti a tvořivosti pedagoga.

ZÁVĚR

V teoretické části diplomové práce jsem se podrobně zabývala interaktivní tabulí z pohledu moderní didaktické pomůcky, která nachází uplatnění v mnoha oblastech vzdělávání. V současné době je na trhu velký výběr těchto technologií. Ve školách se stále zvyšuje jejich počet, což se potvrdilo i prostřednictvím výzkumu. Nákup IT je často realizován prostřednictvím grantů EU.

Dále je zde popsán i možný způsob využití interaktivní tabule ve výuce, především v hudební výchově. A to od dostupných a volně stažitelných učebních materiálů na webu, přes i-učebnice, až po tvorbu vlastních programů.

Praktická část nabízí ukázkou čtyř různých výukových lekcí hudební výchovy, které jsou zde podrobně popsány. Odpovídají ŠVP a jsou určeny pro 1. stupeň základní školy. Jedná se o výuku HV v první třídě, lekci zaměřenou na poslech ve čtvrté třídě a hudební dílnu projektového dne. V této části je také popsáno jejich provedení v praxi.

Průzkumná část prověřuje prostřednictvím online dotazníku, jaké jsou v současné době na základních školách podmínky pro výuku hudební výchovy. Zabývá se vztahem pedagogů k výuce hudební výchovy a možnostmi využití a uplatnění IT ve výuce.

Na základě průzkumu se potvrdily první dvě hypotézy. A to, že nejčastějším typem používaných IT ve školách jsou tabule Smart Board a interaktivní tabule zprostředkovává vizualizaci učiva. Další dvě hypotézy, které tvrdí, že používání interaktivní tabule svádí k omezení tradiční hry na hudební nástroje a vede k omezení zpěvu a učitelé netvoří vlastní programy na IT, se naopak nepotvrdily. Lze tedy konstatovat, že IT jsou v současné době v hodinách HV často používány a při správném a rozumném využití mohou být při výuce prospěšné.

Všechny poznatky, které jsem během zpracování diplomové práce zjistila, považuji za prospěšné pro moji další pedagogickou práci. IT nabízí nepřehledné množství využití, obohacení výuky. Ve spojení s klasickou výukou přispívá k vytvoření kladného vztahu k danému předmětu nejen žáků, ale i učitelů.

SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY

1. FIŠER, J. Interaktivní webové stránky pomáhají zpestřit výuku a věnovat se žákům individuálně. *Týdeník školství*, 1993, roč. 20, č. 30. s. 7. ISSN 1210-8316.
2. HUČÍN, J., KAŠPAROVÁ, V. Využívání ICT při výuce – interaktivní tabule. *Týdeník školství*, 2009, roč. 2011, č. 1, s. 40-41.
3. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. s. 265. ISBN 978-80-247-1369-4.
4. KADLEC, R. Interaktivní výuka. *My a škola*, 1997, roč. 4, č. 9/10, s. 16-17.
5. PECINOVSKÝ, J. SMEJKAL, V. *Internet v kanceláři. Typické činnosti krok za krokem*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2003, 156 s. ISBN 80-247-0660-1.
6. SKLENÁK, V. *Data, informace, znalosti a Internet*. 1. Vydání. Praha: Beck, 2001, 507 s. ISBN 80-7179-409-0.
7. SKUTIL, M. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1.vyd. Praha: Portál, 2011. 254 s. ISBN978-80-7367-778-7.
8. SMEJKAL, V. *Internet @ššš*. 2. Aktualizace a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2001, 284 s. ISBN 80-247-0058-1.
9. TKAČÍKOVÁ, D. *Informační zdroje na Internetu a jak je efektivně využívat*. Praha: České vysoké učení technické, 1997, 76 s.
10. VÁŇOVÁ, H. Powerpointové prezentace v hodinách hudební výchovy. *Hudební výchova*, roč. 18, 2010, č. 1. str. 11-14 . ISSN 1210-3683.
11. ZÁPOTOCKÝ, J. Interaktivní videosystémy – moderní vyučovací prostředek. *Učební pomůcky*, 1990/91, roč. 30, č. 4, s. 50-51.
12. ZOUNEK, J., KŘÍŽ, R. *Internet pro pedagogy. Jak hledat a najít*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2001, 136 s. ISBN 80-247-0044-1.

Elektronické zdroje:

1. BANNISTEROVÁ, D. *Jak nejlépe využít interaktivní tabuli*. [online]. Dům zahraničních služeb, 2010 [cit. 2013-14-07]. s. 21. ISBN 978-80-87335-15-4. Dostupný z: http://moe.eun.org/c/document_library/get_file?uuid=f44dab6b-6a5c-4aba-8949-eda634b3c56d&groupId=10620.
2. DOSTÁL, J. *Interaktivní tabule: Příručka plná otázek a odpovědí užitečných pro úspěšné využívání interaktivní tabule nejen ve vzdělávání*. 1. vydání. Olomouc: NAVEP, 2012. s. 66. ISBN 978-80-87658-00-0.
3. DOSTÁL, J. Interaktivní tabule ve výuce. *Časopis pro technickou a informační výchovu* [online]. 2009, roč. 1, č. 3, s. 11-17 [cit. 2014-10-12]. ISSN 1803-6805. Dostupné z: http://www.jtie.upol.cz/clanky_3_2009/dostal.pdf.
4. DOSTÁL, J. Reflexe využívání interaktivních tabulí ve výuce v mezinárodním kontextu. (český překlad) *The New Educational Review*. 2011, roč. 25, č. 3. ISSN 1732-6729. Dostupné z: http://jtie.upol.cz/clanky/reflexe_vyuzivani_interaktivnich_tabuli_ve_vyuce_v_mezinarodnim_kontextu.pdf.
5. *Interaktivní učebnice – uživatelská příručka*, FRAUS, 2011. Dostupné z: www.flexilearn.cz.
6. JANEČKOVÁ, D. *Využití internetu v hodinách hudební výchovy*. [online]. [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/multimedia/studie/janeckova.html>.
7. JÁNSKÁ, L. *Interaktivní výuka*. [online]. 2012. Dostupné z: http://wiki.knihovna.cz/index.php/Interaktivn%C3%AD_v%C3%BDuka.
8. KARGEROVÁ, J., MAŇOUROVÁ, Z. Individualizace ve výuce: Část I. Individualizace ve výchově a vzdělávání. 1. vyd. Praha: Step by Step ČR, o. s., 2013. Dostupné z: <http://sbscr.cz/podpora-ucitelu/soubory/67800d48cd69b8cec8839044358f12e8.pdf>.

9. OCELKOVÁ, P. *Interaktivní učebnice ve výuce vzdělávací oblasti člověk a příroda: Zeměpis v nové perspektivě aneb tudy cesta nevede*. [online]. Ostrava: MŠMT ČR, 2012 [cit. 2014-10-12]. s. 15. Dostupné z: http://projekty.osu.cz/zemepisnove/wp-content/uploads/1.5.Interaktivni_ucebnice.pdf.
10. PREISLER, D. Moderní výuka pomocí interaktivních tabulí: *Dobrá praxe*. [online]. MV ČR. 2014 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/moderni-vyuka-pomoci-interaktivnich-tabuli.aspx>.
11. PŘIBYLOVÁ, L. Hodnocení kvality vzdělávání a výpověď výzkumných dotazníků v oblasti hudební výchovy. [online]. 2011, s. 7 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://vcv.truni.sk/konferencia/files/Pribylova.pdf>.
12. VAŇKOVÁ, Š. *Interaktivní tabule jako jeden ze současných trendů hudební výchovy na základní škole: Teoretické reflexe hudební výchovy*. [online]. 2013, roč. 9, č. 2.[cit. 2014-10-12]. ISSN 1803-1331. Dostupné z:http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/teoreticke_reflexe_hv_9_2/vankova.pdf.
13. VAŇKOVÁ, P. Chytře, aktivně nebo jinak? Už víte jak?: *Spomocnik.rvp.cz*. [online]. 2010. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/12355/CHYTRE-AKTIVNE-NEBO-JINAK-UZ-VITE-JAK.html>.
14. WAGNER, J. Interaktivní tabule v roce 2011: *Česká škola*. [online]. 2011 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2011/02/jan-wagner-interaktivni-tabule-v-roce.html>.

Další elektronické zdroje:

- [http://1kspa.cz/kladno/dokumenty/stud_materialy/dum/JakMaVypadatDUM a citace.pdf](http://1kspa.cz/kladno/dokumenty/stud_materialy/dum/JakMaVypadatDUM_a_citace.pdf)
- <http://autori.rvp.cz/informace-pro-jednotlive-moduly/clanky/otevorene-galerie>
- [http://cs.m.wikipedia.org/wiki/SMART Board](http://cs.m.wikipedia.org/wiki/SMART_Board)
- <http://cs.wikipedia.org>

- http://cs.wikipedia.org/wiki/Interaktivn%C3%AD_v%C3%BDuka
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/YouTubehttp://www.av-prezentace.cz/interaktivni-tabule/interaktivni-tabule-triumph-board/triumph-board-89-dual-touch-usbwireless-ready.html>
- <http://dum.rvp.cz/index.html>
- <http://dum.rvp.cz/materialy/hudebni-nastroje-2.html>
- http://dum.rvp.cz/vyhledavani/prochazet.html?rvp=ZG&svp=-&svp_ch=off
- <http://skolicka6.sweb.cz/>
- <http://skolicka6.sweb.cz/INTERAKTIVNI%20TABULE/SMART%20BOARD.html>
- <http://trida.dumy.cz/prihlasit>
- <http://ucebnice.fraus.cz/hudebni-vychova/>
- <http://ucebnice.fraus.cz/i-ucebnice-3/>
- <http://ucebnice-hv.webnode.cz>
- <http://www.2zsberoun.cz/projekty/3/14/1/90/>
- http://www.activboard.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=146&Itemid=119
- <http://www.avmedia.cz/smart-produkty/interaktivni-tabule-smart-board.html>
- <http://www.ceskaskola.cz/>
- <http://www.citace.com/Navody/CitacePRO/CitacePRO-navod.pdf>
- http://www.dzs.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=541&
- http://www.interaktivni.cz/Interaktivni_Elektronicke%20testovani.pdf
- <http://www.interaktivniucebny.cz/cs/uvod>
- <http://www.karaoketexty.cz/>
- <http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/lidove-pisne-11147>

- <http://www.novaskolabrno.eu>
- <http://www.survio.com/survey/d/T2Q2C1S6O9S3S2R2X>
- <http://www.thunova.cz/2011/09/14/formatovani-bdp-ve-wordu-2007/>
- <http://www.ucebnice-hv.webnode.cz>
- <http://www.veskole.cz/>
- <http://www.veskole.cz/dumy/ostatni-skoly/orffuv-instrumentar>
- <http://www.youtube.com>
- <http://www.zschocho.cz/upload/dum/>
- <http://www.zschocho.cz/upload/dum/?dir=Hudebn%ED%20v%FDchova%204.-5.t%F8%EDda%20%28Ze%29>
- <http://www.zs-studanka.cz/dum.html>
- www.cdmvt.cz
- www.flexilearn.cz
- www.webinare.cz

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1: Vzdělávací portál FlexiLearn</i>	<i>14</i>
<i>Obr. 2: Orffův instrumentář – metodika.....</i>	<i>16</i>
<i>Obr. 3: Orffův instrumentář – hudební nástroje</i>	<i>17</i>
<i>Obr. 4: Orffův instrumentář – zvukové nahrávky</i>	<i>17</i>
<i>Obr. 5: Když jsem já sloužil</i>	<i>19</i>
<i>Obr. 6: Pracovní lišta – SMART Notebook</i>	<i>24</i>
<i>Obr. 7: Panel nástrojů – SMART Notebook</i>	<i>25</i>
<i>Obr. 8: Nástrojová lišta i-učebnice</i>	<i>27</i>
<i>Obr. 9: Popis ovládacích prvků</i>	<i>27</i>
<i>Obr. 10: Nástroje pro editaci</i>	<i>28</i>
<i>Obr. 11: Symboly pro rozšíření výukových materiálů</i>	<i>29</i>
<i>Obr. 12: Ukázková lekce 1. (str. 1 – 2)</i>	<i>34</i>
<i>Obr. 13: Ukázková lekce 1. (str. 3 – 4)</i>	<i>34</i>
<i>Obr. 14: Ukázková lekce 1. (str. 5 – 6)</i>	<i>35</i>
<i>Obr. 15: Ukázková lekce 1. (str. 7 - 8)</i>	<i>35</i>
<i>Obr. 16: Ukázková lekce 1. (str. 9)</i>	<i>36</i>
<i>Obr. 17: Ukázková lekce 1. (str. 10).....</i>	<i>36</i>
<i>Obr. 18: Ukázková lekce 1. (str. 11)</i>	<i>37</i>
<i>Obr. 19: Ukázková lekce 2 (str. 1 - 2)</i>	<i>38</i>
<i>Obr. 20: Ukázková lekce 2 (str. 3 - 4)</i>	<i>38</i>
<i>Obr. 21: Ukázková lekce 2 (str. 5 - 6)</i>	<i>39</i>
<i>Obr. 22: Ukázková lekce 2 (str. 7)</i>	<i>40</i>
<i>Obr. 23: Ukázková lekce 2 (str. 8 - 10)</i>	<i>40</i>
<i>Obr. 24: Ukázková lekce 2 (str. 11, 12)</i>	<i>41</i>
<i>Obr. 25: Ukázková lekce 3 (str. 1 - 2)</i>	<i>42</i>
<i>Obr. 26: Ukázková lekce 3 (str. 3 - 4)</i>	<i>42</i>
<i>Obr. 27: Ukázková lekce 3 (str. 5 - 6)</i>	<i>43</i>
<i>Obr. 28: Ukázková lekce 3 (str. 7 – 8)</i>	<i>43</i>
<i>Obr. 29: Ukázková lekce 3 (str. 9 - 10)</i>	<i>44</i>
<i>Obr. 30: Ukázka imitace</i>	<i>45</i>
<i>Obr. 31: Ukázková lekce 4 (str. 1 – 2)</i>	<i>45</i>

<i>Obr. 32: Ukázková lekce 4 (str. 3)</i>	46
<i>Obr. 33: Ukázková lekce 4 (str. 4 - 5)</i>	46
<i>Obr. 34: Ukázková lekce 4 (str. 6 - 7)</i>	47
<i>Obr. 35: Ukázková lekce 4 (str. 8 - 9)</i>	47
<i>Obr. 36: Ukázková lekce 4 (str. 10)</i>	47
<i>Obr. 37: Ukázková lekce 4 (str. 11 - 12)</i>	48
<i>Obr. 38: Ukázková lekce 4 (str. 13)</i>	49
<i>Obr. 39: Ukázková lekce 4 (str. 14)</i>	50

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Pohlaví respondentů</i>	61
<i>Tabulka 2: Věk respondentů</i>	61
<i>Tabulka 3: Délka pedagogické praxe</i>	62
<i>Tabulka 4: Vzdělání respondentů</i>	62
<i>Tabulka 5: Počet žáků ve školách</i>	63
<i>Tabulka 6: Lokality průzkumu</i>	63, 64
<i>Tabulka 7: Časová dotace hudební výchovy na ZŠ</i>	64
<i>Tabulka 8: Výuka předmětu HV</i>	65
<i>Tabulka 9: Vztah k výuce</i>	65
<i>Tabulka 10: Četnost zpěvu</i>	66
<i>Tabulka 11: Hudební doprovod</i>	66, 67
<i>Tabulka 12: Výuka hudební nauky</i>	67
<i>Tabulka 13: Využití IT při výuce HV</i>	68
<i>Tabulka 14: Typy IT</i>	68
<i>Tabulka 15: Práce s IT</i>	69
<i>Tabulka 16: Vybavenost hudební</i>	70
<i>Tabulka 17: Pomůcky k výuce HV</i>	71
<i>Tabulka 18: Využití IT ve fázích výukové lekce</i>	72
<i>Tabulka 19: Využití IT při činnostech HV</i>	73
<i>Tabulka 20: Zdroje obrázků</i>	74
<i>Tabulka 21: Zdroje nahrávek</i>	74
<i>Tabulka 22: Využití notačních programů</i>	75

<i>Tabulka 23: Využití IT při testování žáků</i>	<i>76</i>
<i>Tabulka 24: Poptávka respondentů</i>	<i>77</i>
<i>Tabulka 25: Dostupnost materiálů</i>	<i>78</i>

SEZNAM PŘÍLOH

<i>Příloha č. 1 – Pracovní listy do portfolia – Den vody.....</i>	<i>91</i>
<i>Příloha č. 2 – Dotazník</i>	<i>94</i>

Den vody

21. 3. 2014

Voda a energie

NAMALUJ OBRÁZEK

PRACOVNÍ LIST

1. Jak se jmenuje řeka v naší ukázce? _ _ _ _ _
2. Autor skladby se jmenuje : _ _ _ _ _
3. Řeka začíná v horách: _ _ _ _ _
4. Jaké nástroje slyšíš na začátku skladby? _ _ _ _ _
5. Jak se nazývá seskupení muzikantů, které skladbu hraje? _ _ _ _ _
6. Zakroužkuj tanec, který se hrál na břehu na vesnické svatbě:

valčík
polka
mazurka
7. Jak se jmenovalo nebezpečné místo na toku řeky? SKALNÍ S _ _ _ _ _
 Který nástroj toto místo zdůraznil? P _ _ _ _ A
8. Doplň: Vltava míří do P _ _ _ _ pod V _ _ _ _ D.
9. Líbila se ti ukázka dnešního hluku na toku řeky Vltavy a proč?
10. Vypiš hudební nástroje, které ve skladbě zazněly (osmisměrka ti napoví).

D	E	K	Y	T	A	R	A
R	F	L	É	T	N	A	J
O	K	A	Z	U	N	V	O
H	A	R	F	A	S	A	B
D	P	I	K	O	L	A	O
U	O	N	T	U	B	A	H
D	D	E	L	S	U	O	H
Y	Y	T	Č	I	N	E	L

V osmisměrce najdeš CELKEM 13 hudebních nástrojů (5 jich zaznělo v ukázce)

TAJENKA: _ _ _ _ _

BEDŘICH SMETANA

(2. 3. 1824 - 12. 5. 1884)

Český hudební skladatel období romantismu.

MÁ VLAST - cyklus šesti symfonických básní s mimo hudební tematikou
(Vyšehrad, Vltava, Šárka, Z českých luhů a hájí, Tábor, Blaník)

VLTAVA

přibližně 12 minut dlouhá skladba, v tónině e moll

Symfonická báseň líčí tok Vltavy od obou prvních praménků, chladná a teplá Vltava,

spojení potůčků do jednoho proudu, který protéká krajinami - veselé hody, rej rusalek,
dramatický průtok skalními soutěskami, a její další pokračování v širokém toku směrem k
Praze pod Vyšehrad, nakonec mizí v dálce v toku řeky Labe.

Využití IT v HV na základní škole

Vážené kolegyně a kolegové,

obracím se na Vás s prosbou o spolupráci vyplněním přiloženého dotazníku.

Dotazník je určen všem učitelům 1. stupně a učitelům 2. stupně, kteří vyučují HV na ZŠ. Šetření je anonymní a získané informace budou využity pouze pro výzkum mé diplomové práce na téma "Možnosti využití interaktivní tabule v hodinách hudební výchovy na prvním stupni ZŠ." Děkuji za Vaši spolupráci a ochotu, kterou prokazujete jeho vyplněním.

Andrea Doležalová

studentka Pedagogické fakulty UK v Praze

1. Doplněte své pohlaví.

- ☐ žena
- ☐ muž

2. Kolik je vám let?

- ☐ méně než 26
- ☐ 26 - 35
- ☐ 36 - 45
- ☐ více než 45

3. Jaká je délka vaší pedagogické praxe?

- ☐ méně než 5 let
- ☐ 5 - 10 let
- ☐ 11 - 15 let
- ☐ 16 - 20 let
- ☐ více než 20 let

4. Doplněte své vzdělání (aprobaci).

- ☐ Učitel/ka 1. stupně
- ☐ Učitel/ka 1. stupně se specializací na HV
- ☐ Učitel/ka 2. stupně
- ☐ Učitel/ka 2. stupně - aprobace v oboru HV
- ☐ student/ka VŠ (pedagogického směru)
- ☐ Jiné (upřesněte)

5. Kolik má vaše škola žáků?

- ☐ méně než 100
- ☐ 100 - 150
- ☐ 151 - 300
- ☐ 300 - 600
- ☐ více než 600

6. Doplněte lokalitu (město, kraj), ve které se nachází vaše škola.

7. Kolik hodin týdně se ve vaší škole vyučuje HV (v rámci jedné třídy)?

- ☐ 1 hodina týdně
- ☐ 2 hodiny týdně
- ☐ více než 2 hodiny týdně

8. Vyučujete HV?

- ☐ HV vyučuji na 1. stupni ZŠ
- ☐ HV vyučuji na 2. stupni ZŠ
- ☐ HV vyučuji na 1. i na 2. stupni ZŠ
- ☐ HV nevyučuji

9. Jaký je váš vztah k výuce HV?

- ☐ HV vyučuji rád/a, mám k ní kladný vztah
- ☐ HV vyučuji, nevadí mi
- ☐ HV vyučuji, ale nemám k ní kladný vztah
- ☐ HV nevyučuji

10. Jak často s dětmi zpíváte?

- ☐ Zpíváme rádi a často (i mimo HV)
- ☐ Zpíváme pouze v hodinách HV
- ☐ Nezpíváme

- ☐ Jinak (konkretizujte)

11. V hodinách HV doprovázím zpěv dětí: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

- ☐ Na hudební nástroj (klavír, kytara)
- ☐ Zpíváme podle nahrávky (CD, MP3)
- ☐ Využíváme i-učebnici
- ☐ Nezpíváme
- ☐ Zpíváme s nahrávkami na IT
- ☐ Jiné (upřesněte)

12. Vyučujete hudební nauku?

- ☐ ano, považuji ji za velmi důležitou
- ☐ ano, ale probíráme pouze základní informace
- ☐ hudební nauku nevyučuji

13. Využíváte při výuce HV interaktivní tabuli (IT)?

- ☐ IT máme a využívám ji k výuce HV
- ☐ IT máme, ale k výuce HV ji nevyužívám
- ☐ IT nemáme

14. Jaký typ IT máte ve vaší škole? (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

- ☐ SMART BOARD
- ☐ ACTIVE BOARD
- ☐ IT nemáme
- ☐ Jiná (doplňte typ IT)

15. Jak pracujete s interaktivní tabulí (IT)? (u této otázky můžete zatrhnout více odpovědí)

- ☐ S IT pracuji, tvořím si vlastní programy
- ☐ S IT pracuji, využívám vytvořené programy a upravuji si je
- ☐ S IT pracuji, využívám vytvořené programy (např. stahuji z internetu) - neupravuji je
- ☐ S IT pracuji, využívám i-učebnice
- ☐ S IT nepracuji

16. Hudebna - třída, kde probíhá výuka HV - je vybavena: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

- ☐ přehrávač CD, MP3
- ☐ hudební nástroje (např. klavír nebo kytara)
- ☐ Orffovy hudební nástroje
- ☐ televize
- ☐ počítač
- ☐ interaktivní tabule
- ☐ jiné vybavení (doplňte)

17. Při výuce HV používám tyto pomůcky: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

- ☐ hudební nástroje
- ☐ interaktivní tabuli
- ☐ počítačové prezentace
- ☐ tabuli a křidu/fix
- ☐ zvukové nahrávky
- ☐ zpěvníky
- ☐ jiné (upřesněte)

18. V které části hodiny hudební výchovy využíváte IT? (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

- ☐ v úvodní/motivační části
- ☐ k opakování probraného učiva
- ☐ při osvojování nového učiva
- ☐ procvičování
- ☐ závěrečná část/hodnocení/reflexe
- ☐ IT v hodině HV nevyužívám
- ☐ Jiná (doplňte)

19. Při kterých činnostech v HV využíváte IT? (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

- ☐ diagnostika hudebnosti žáků
- ☐ vokální a pěvecká výchova
- ☐ poslechové činnosti
- ☐ hra na dětské hudební nástroje (např. hudební doprovod, souhra, rytmická cvičení)
- ☐ hudebně pohybová výchova
- ☐ dětská hudební tvořivost
- ☐ IT v hodině HV nevyužívám
- ☐ Jiná (doplňte)

20. Při tvorbě vlastního programu na IT pro výuku HV využívám nabídky obrázků z těchto zdrojů: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

- ☐ vlastní
- ☐ seznam
- ☐ google
- ☐ nevyžívám/netvořím
- ☐ využívám nabídky z těchto zdrojů:

21. Při tvorbě vlastního programu na IT pro výuku HV využívám nabídky nahrávek z těchto zdrojů: (u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

- ☐ vlastní
- ☐ youtube
- ☐ karaoke
- ☐ nevyžívám/netvořím
- ☐ využívám nabídky z těchto zdrojů:

22. Při tvorbě vlastního programu na IT pro výuku HV využívám notačních programů:(u této otázky je možné zatrhnout více odpovědí)

- ☐ ENCOR
- ☐ SYBELIUS
- ☐ OPUS
- ☐ FINALE
- ☐ tvořím ve Smart Notebook
- ☐ nevyžívám/netvořím
- ☐ Jiné (doplňte)

23. Využíváte IT při testování žáků z HV (ANO/NE)? Prosím popište způsob testování:

24. Při výuce HV mi chybí nabídka a dostupnost nástrojů, pomůcek, programů.... Uvedte konkrétně.

25. Při výuce HV mi v současné době vyhovuje dostupnost materiálů, pomůcek, učebních programů...Uvedte konkrétně.